

dialogic

Onderzoek voor *onderbouwd* beleid.

Rapport

Evaluatie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid

Rapport

Evaluatie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid

Auteurs

Frank Bongers
Adriaan Smeitink
Laura Smulders
Vincent Mosmuller
Tess Huisman
Jasper Veldman
Pim den Hertog

Opdrachtgever

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Publicatienummer

2025.058-2530

Datum

10 juni 2026

Beeld omslag

Microgen via iStock

Inhoud

Managementsamenvatting	5
1 Inleiding	10
1.1 Aanleiding en doelstelling van de evaluatie	10
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen van de evaluatie	12
1.3 Evaluatiemethode: contributie-analyse	15
1.4 Leeswijzer	16
2 Beschrijving en onderbouwing WOT-VV Beleid	17
2.1 WOT-VV Beleid in de periode 2021-2025	17
2.2 Onderbouwing van de WOT-VV Beleid	30
2.3 Opvolging aanbevelingen vorige evaluatie	32
3 Beoogde effecten WOT-VV Beleid	35
3.1 Beleidstheorie	35
3.2 Selectie en beschrijving van impactpaden	37
3.3 Effectenladder	37
4 Doeltreffendheid en doelmatigheid WOT-VV Beleid	39
4.1 Gebruik van impactpaden in deze evaluatie	39
4.2 Impactpad 1: Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek	40
4.3 Impactpad 2: Onderhouden van crisisparaatheid	46
4.4 Impactpad 3: Ondersteuning NVWA-BuRO	54
4.5 Impactpad 4: Surveys en beleidsonderbouwing	60
4.6 Impactpad 5: Advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia	65
4.7 Impactpad 6: Europese en Nationale Referentielaboratoria	70
4.8 Impactpad 7: Vernieuwing methodieken	76
4.9 Doelmatigheid van de WOT-VV Beleid	79
5 Aansturing WOT-VV Beleid	82
5.1 Organisatie en sturing van de WOT-VV Beleid	82
5.2 Analyse en beoordeling van de organisatie, sturing en prioritering	85
6 Onafhankelijkheid van de WOT-VV Beleid	90
6.1 Borging van de onafhankelijke uitvoering van de WOT-VV Beleid	90
6.2 Borging van de onafhankelijkheid in de praktijk	92
7 Toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid	97
7.1 Toekomstbestendigheid	97
7.2 Sleutelexpertises	99
7.3 Indicatoren	101

8	Conclusies en aanbevelingen	104
8.1	Conclusies	104
8.2	Aanbevelingen	115
Bijlage 1.	Overzicht interviewrespondenten	118
Bijlage 2.	Verantwoording Onderzoek	120

Managementsamenvatting

Aanleiding van de evaluatie

Voedselveiligheid is een essentieel onderdeel voor het garanderen van de volksgezondheid. Er dient voorkomen te worden dat consumenten en dieren worden blootgesteld aan schadelijke stoffen, ziekteverwekkers of andere gevaren in voedsel. De bescherming van de consument op het vlak van voedselveiligheid is hoofdzakelijk vastgelegd in Europese (en nationale) wet- en regelgeving. De Nederlandse overheid heeft als taak om deze wet- en regelgeving te implementeren en te handhaven.

Zowel het Ministerie van LNV als het Ministerie van VWS zijn verantwoordelijk voor voedselveiligheid in Nederland. VWS is verantwoordelijk voor voedselveiligheid in de gehele productieketen tot en met de consument, met uitzondering van onderdelen waarvoor LNV verantwoordelijk is. Het Ministerie van VWS is beleidsverantwoordelijk voor de voedselveiligheid van het eindproduct, in de fase van de verwerking en distributie en in de primaire productiefase (ook van primaire producten) waarvoor de Europese Algemene levensmiddelenverordening het belangrijkste wettelijk kader is.

Voor het voedselveiligheidsbeleid omtrent het slachten en uitsnijden van vlees is het ministerie van LNV verantwoordelijk. Het ministerie van LNV draagt tevens de verantwoordelijkheid voor aanverwante regelgeving die invloed heeft op voedselveiligheid zoals op het gebied van diervoeders, dierlijke bijproducten, diergezondheid, bemesting, diergeneesmiddelen en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen.

Om te voldoen aan wet- en regelgeving en de verantwoordelijkheid op gebied het van voedselveiligheid, laat de Rijksoverheid Wettelijke Onderzoekstaken uitvoeren. Een Wettelijke Onderzoekstaak (hierna: WOT) is een niet-economische dienst van algemeen belang in de vorm van onderzoek, dataverzameling, advisering of inzet van onderzoeksfaciliteiten. Deze dienst is onlosmakelijk verbonden met de uitoefening van taken, met inbegrip van de uitoefening van openbaar gezag, door de minister of andere ministers die het aangaat of instellingen of organen van de Europese Unie, opgenomen in bijlage van de Subsidieregeling instituten voor toegepast onderzoek. De dienst wordt ingericht en gefinancierd overeenkomstig de aanwijzingen en vergoedingen die door de minister van LNV worden vastgesteld overeenkomstig de eerdergenoemde Subsidieregeling.

De WOT-VV Beleid heeft als doelstelling het ondersteunen van LNV, VWS, en de daaronder ressorterende diensten op het terrein van voedselveiligheid en voedselintegriteit ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken die door de Minister, andere Ministers of instellingen of organen van de Europese Unie aan WR zijn toebedeeld.

De WOT-VV Beleid wordt door LVVN gefinancierd. Voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid ontvangt Wageningen Food Safety Research (WFSR), een instituut binnen Wageningen Research (hierna: WR), een subsidie. De Uitvoeringsovereenkomst van de WOT-VV Beleid heeft een looptijd van vijf jaar. Aan het einde van deze looptijd volgt een evaluatie. Dit als onderdeel van de periodieke evaluatie door LVVN van de uitvoering en aansturing van alle WOT-programma's.

Dialogic heeft in de periode april tot en met augustus 2025 in opdracht van LVVN deze evaluatie uitgevoerd. De voortgang en kwaliteit van de evaluatie werd bewaakt door een begeleidingscommissie. Deze commissie is gedurende het onderzoek vier keer bijeengeweesen om met een vertegenwoordiging van het onderzoeksteam tussen- en conceptrapportages te bespreken.

De resultaten van deze WOT-evaluatie zullen worden gebruikt voor het terugblikken op de afgelopen Uitvoeringsovereenkomst (2021-2025) en voor het opstellen van de nieuwe vijfjarige Uitvoeringsovereenkomst voor de periode 2026-2030.

Doel en aanpak van de evaluatie

De doelstelling van dit onderzoek is een evaluatie van de WOT-VV Beleid over de looptijd van de Uitvoeringsovereenkomst Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid 2021-2025 inclusief onderliggende documenten. De evaluatie richt zich op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van de WOT-VV Beleid. Andere aspecten die aan de orde komen in dit onderzoek betreffen onder meer de onafhankelijkheid en toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid.

Om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid vast te stellen, is gebruik gemaakt van de contributie-analyse (hierna: CA) als evaluatiemethode. In een CA ligt de nadruk op hoe een beleidsinstrument (in dit geval de WOT-VV Beleid) bijgedragen heeft aan de waargenomen effecten en beoogde doelen.

Een CA beschrijft op welke manier WOT-VV Beleid heeft bijgedragen aan bepaalde resultaten (of juist niet). In deze evaluatie passen we deze CA ook toe op onderdelen van het toekomstig beleid, oftewel we gaan na of de WOT-VV Beleid bij zal dragen aan de gewenste (of nieuwe) doelen en effecten van het beleid. De ingezette dataverzamelmethode betreffen deskstudie en (groeps)interviews.

Overkoepelend conclusie over doeltreffendheid en doelmatigheid

1. **Ons overkoepelende oordeel over de doeltreffendheid van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 is positief.** Deze doeltreffendheid wordt bevorderd door een onderbouwde en coherente beleidstheorie. Op basis van onze bevindingen in de impactpaden heeft de WOT-VV Beleid bijgedragen aan de (door)ontwikkeling van analysemethoden die onder meer worden ingezet binnen de WOT-VV Handhaving, de ondersteuning vanuit de EURL's en NRL's

voor handhaving en toezicht, de totstandkoming van EU wet- en regelgeving en het verbeteren van Europese werkwijzen. Daarnaast hebben de activiteiten in de WOT-VV Beleid geleid tot de ontwikkeling van modellen en data, opschalingsmogelijkheden in crisissituaties en concrete methoden voor het signaleren van nieuwe risico's. Het is moeilijk om een kwantitatieve indicatie te geven van de omvang van de bijdrage van de WOT-VV Beleid aan de doelstellingen, maar wij vinden het aannemelijk dat de WOT-VV Beleid een belangrijke bijdrage levert aan de voedselveiligheid in Nederland. Respondenten zijn unaniem van mening dat de doelstellingen worden behaald.

2. **Ons overkoepelende oordeel over de doelmatigheid van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 is positief.** De lange ervaring met het aansturen en uitvoeren van WOT-VV Beleid draagt bij aan doelmatigheid. Projecten worden naar behoren uitgevoerd en hier wordt goed over gerapporteerd. De doelmatigheid wordt gestimuleerd door een goed functionerende governance-structuur (ondanks de wat uitgebreide overlegstructuren), een goede afbakening ten opzichte van de WOT-VV Handhaving en een beperkte omvang van budgetoverschrijdingen. Daarnaast wordt de doelmatigheid enigszins versterkt met de inzet van een afwegingskader dat bijdraagt aan het uitvoeren en selecteren van de goede activiteiten. Belangrijk is dat de overheid zich met (de middelen voor) de WOT-VV Beleid direct toegang verschaft tot relevante en actuele kennis, informatie en data voor de onderbouwing van het voedselveiligheidsbeleid.
3. **De door ons ontwikkelde impactpaden voor de uitvoering van deze evaluatie helpen om aan te geven waarom redelijkerwijze verwacht kan worden dat de WOT-VV Beleid heeft bijgedragen aan het optreden van doeltreffendheid en doelmatigheid.** Wij hebben in deze impactpaden op basis van onder meer documentenanalyse en interviews concrete aanwijzingen verzameld dat de WOT-VV Beleid doeltreffend en doelmatig is. Dit brengt ons tot de conclusie dat deze beleidsevaluatie de derde trede (van de vijf treden) van de effectenladder bereikt ("de WOT-VV Beleid is waarschijnlijk effectief"). Gezien de omstandigheden en aard van de opdracht, is dit de hoogst haalbare trede op basis van de gebruikte evaluatiemethodiek. De evaluatie laat niet toe om exacte causaliteit vast te stellen, maar het verzamelde bewijsmateriaal geeft volgens ons voldoende aanleiding te concluderen dat de WOT-VV Beleid bijdraagt aan de beoogde doelstellingen.

Zie hoofdstuk 8 van het rapport voor meer gedetailleerde conclusies.

Aanbevelingen

Op basis van onze bevindingen en conclusies over de WOT-VV Beleid komen wij tot een viertal clusters van aanbevelingen. In de formulering van elke aanbeveling geven we aan, aan wie deze is gericht.

Verbetering van samenwerking en kennisoverdracht binnen de WOT-VV Beleid

1. **Verstevig de relatie tussen beleid en onderzoek.** Overbrug deze afstand door aan de zijde van de opdrachtgevers (LVVN, VWS, NVWA) scherper te letten op het formuleren van concrete beleidsvragen en aan de zijde van de opdrachtnemer (WFSR) onderzoekers nog meer te helpen bij het vertalen van bevindingen naar een bruikbare beleidsonderbouwing. Vooral de Adviescommissies kunnen de wisselwerking tussen beleid en onderzoek faciliteren door er continu voor te waken dat de relatie tussen beleid en onderzoek in elk project behouden blijft (of zelfs versterkt wordt). Overweeg eventueel om incidenteel andere beleidsmedewerkers te betrekken bij de prioritering en uitvoering van WOT-VV Beleid projecten en te zorgen dat de resultaten van deze zo goed mogelijk aansluiten bij ontwikkelingen die lopen rond deze projecten.
2. **Stimuleer een betere afstemming tussen en betrokkenheid bij de Adviescommissies.** Verbeter de coördinatie tussen de verschillende Adviescommissies, en dat vooral op thema's die meerdere Deelprogramma's overstijgen, zoals PFAS. Een betere programma-overstijgende afstemming tussen Adviescommissies zal leiden tot een verbeterde advisering over deze onderwerpen richting het Opdrachtgeversoverleg. Hierbij vervullen de Deelprogrammaleiders een belangrijke brugfunctie. Ga ook na hoe de wisselende betrokkenheid van leden van de Adviescommissies verbeterd kan worden. Het Opdrachtgeversoverleg en de Adviescommissies hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om deze aanbeveling op te pakken.
3. **Ga met LVVN in gesprek over een eventuele verhoging van de rijksbijdrage aan de KB-WOT.** De achterblijvende indexering van de KB-WOT kan er op termijn toe leiden dat er minder (nieuwe) kennis uit relevant onderzoek doorstroomt naar de WOT-VV Beleid. WFSR kan dit extra onder de aandacht brengen in een gesprek met LVVN.

Verbetering doeltreffendheid en doelmatigheid van organisatie en processen in de WOT-VV Beleid

4. **Bespreek of VWS voor sommige projecten contactpersoon kan worden.** Met het oog op communicatie en afstemming valt te overwegen om VWS soms als contactpersoon aan te wijzen bij projecten waar VWS beleidsverantwoordelijk is. LVVN is wel budgetverantwoordelijk voor de WOT-VV Beleid dus hierover dienen goede afspraken gemaakt te worden. Bij deze overweging zijn beide betrokken departementen LVVN en VWS aan zet.

5. **Stroomlijn de overlegstructuren.** Verminder – voor zover dat mogelijk is – de overlap in agenda's en deelnemers tussen het Afstemmings- en Opdrachtgeversoverleg. Zorg voor een consistente terugkoppeling van het Opdrachtgeversoverleg naar de Adviescommissies. Bewaak dat er binnen het OO voldoende ruimte bestaat voor een strategische dialoog over (toekomstige) vraagstukken die de WOT-VV Beleid kunnen raken. De genoemde overlegstructuren kunnen dit oppakken.
6. **Stimuleer het gebruik van het afwegingskader.** Verhoog de bekendheid en het gebruik van het afwegingskader binnen de WOT-VV Beleid zo veel mogelijk om de prioritering van projecten nog meer te stroomlijnen. Hier zijn alle overlegstructuren en WFSR aan zet.
7. **Intensiveer de samenwerking met andere kennisinstellingen.** Vanwege de toenemende kosten van onderzoek kan het bevorderlijk zijn voor de doelmatigheid om te bekijken of er nog meer samenwerking mogelijk is met kennisinstellingen. WFSR kan – voor zover dat nog niet gebeurt – nagaan met welke kennisinstellingen concreet kan worden samengewerkt op thema's binnen de WOT-VV Beleid.

Verankering van de toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid

8. **Zorg voor voldoende flexibiliteit.** Het grootste deel van het huidig budget voor de WOT-VV Beleid is gezien de wettelijke basis bestemd voor vaste taken waardoor het opstarten van andere projecten en het oppakken van nieuwe onderwerpen in de programmering lastig is. Het is van belang om ook (financiële) ruimte voor variabele taken in de WOT-VV Beleid te creëren. Hieraan ligt een gedegen analyse van de mate van flexibele ruimte ten grondslag. Deze analyse kan vervolgens eens per half jaar of per jaar uitgevoerd worden (door WFSR) bijvoorbeeld in lijn met de overlegstructuren zoals deze al aanwezig zijn in de programmeringscyclus. Opdrachtgeversoverleg en Adviescommissies kunnen ervoor waken dat in de programmering de noodzakelijke flexibiliteit verweven is.

Behoud onafhankelijkheid met ruimte voor ontwikkeling van de WOT-VV Beleid

9. **Handhaaf het nee, tenzij-principe.** Behoud het bestaande principe dat WFSR in principe alleen voor overheden werkt, en daar alleen van afwijkt als het aantoonbaar in het publiek belang is. Hierbij is het uitgangspunt dat de onafhankelijkheid geborgd blijft en dat mogelijke belangenverstrengeling wordt voorkomen. De geldende onafhankelijkheidseisen moeten bij elke (studie naar en gesprek over een) eventuele uitbreiding van het type opdrachtgevers voor WFSR als uitgangspunt dienen. Ga als LVVN, VWS, NVWA en WFSR in gesprek om in kaart te brengen waar de eventuele verschillen in interpretatie zitten (i.r.t. bijvoorbeeld onafhankelijkheid en belangenverstrengeling).

1 Inleiding

Dit hoofdstuk introduceert de evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid (WOT-VV Beleid) over de periode 2021 – 2025. In dit hoofdstuk bespreken we eerst de aanleiding voor en de doelstelling van de evaluatie. Daarna volgen de onderzoeksvragen en aanpak van de evaluatie.

1.1 Aanleiding en doelstelling van de evaluatie

Voedselveiligheid is een essentieel onderdeel voor het garanderen van de volksgezondheid. Er dient voorkomen te worden dat consumenten en dieren worden blootgesteld aan schadelijke stoffen, ziekteverwekkers of andere gevaren in voedsel. De bescherming van de consument op het vlak van voedselveiligheid is hoofdzakelijk vastgelegd in Europese (en nationale) wet- en regelgeving. De Nederlandse overheid heeft als taak om deze wet- en regelgeving te implementeren en te handhaven.

Zowel het Ministerie van LNV als het Ministerie van VWS zijn verantwoordelijk voor voedselveiligheid in Nederland. VWS is verantwoordelijk voor voedselveiligheid in de gehele productieketen tot en met de consument, met uitzondering van onderdelen waarvoor LNV verantwoordelijk is. Het Ministerie van VWS is beleidsverantwoordelijk voor de voedselveiligheid van het eindproduct, in de fase van de verwerking en distributie en in de primaire productiefase (ook van primaire producten) waarvoor de Europese Algemene levensmiddelenverordening het belangrijkste wettelijk kader is.

Voor het voedselveiligheidsbeleid omtrent het slachten en uitsnijden van vlees is het ministerie van LNV verantwoordelijk. Het ministerie van LNV draagt tevens de verantwoordelijkheid voor aanverwante regelgeving die invloed heeft op voedselveiligheid zoals op het gebied van diervoeders, dierlijke bijproducten, diergezondheid, bemesting, diergeneesmiddelen en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen.

De verantwoordelijkheid van VWS richt zich onder andere op regels¹ rond traceerbaarheid, verbod om onveilige levensmiddelen te verhandelen, voorzorgbeginsel, hygiëne en microbiologische criteria. Ook is VWS verantwoordelijk voor voedselveiligheidsaspecten bij import- en exportcertificering, etikettering en regels rond residuen van bepaalde stoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen in levensmiddelen, contaminanten, additieven, aroma's en enzymen.

¹ LNV is verantwoordelijk voor deze regels rondom slacht en keuring.

Om te voldoen aan wet- en regelgeving en de verantwoordelijkheid op gebied het van voedselveiligheid, laat de Rijksoverheid Wettelijke Onderzoekstaken uitvoeren. Een Wettelijke Onderzoekstaak (hierna: WOT) is een niet-economische dienst van algemeen belang in de vorm van onderzoek, dataverzameling, advisering of inzet van onderzoeksfaciliteiten. Deze dienst is onlosmakelijk verbonden met de uitoefening van taken, met inbegrip van de uitoefening van openbaar gezag, door de minister of andere ministers die het aangaat of instellingen of organen van de Europese Unie, opgenomen in bijlage van de Subsidieregeling instituten voor toegepast onderzoek.² De dienst wordt ingericht en gefinancierd overeenkomstig de aanwijzingen en vergoedingen die door de minister van LNV worden vastgesteld overeenkomstig de eerdergenoemde Subsidieregeling.

De WOT-VV Beleid³ heeft als doelstelling het ondersteunen van de LNV- en VWS-dossiers op het gebied van voedselveiligheid en voedselintegriteit. De resultaten van WOT-VV Beleid zijn relevant voor de betrokken ministeries op dit domein, VWS en LNV, en de daaronder ressorterende diensten, ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken die door de Minister, andere Ministers of instellingen of organen van de Europese Unie aan WR zijn toebedeeld.⁴

De WOT-VV Beleid wordt door LNV gefinancierd. Voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid ontvangt Wageningen Food Safety Research (WFSR), een instituut binnen Wageningen Research (hierna: WR), een subsidie. De Uitvoeringsovereenkomst van de WOT-VV Beleid heeft een looptijd van vijf jaar. Aan het einde van deze looptijd volgt een evaluatie. Dit als onderdeel van de periodieke evaluatie door LNV van de uitvoering en aansturing van alle WOT-programma's.

Dialogic heeft in de periode april tot en met augustus 2025 in opdracht van LNV deze evaluatie uitgevoerd. De voortgang en kwaliteit van de evaluatie werd bewaakt door een begeleidingscommissie. Deze commissie is gedurende het onderzoek vier keer bijeengewoest om met een vertegenwoordiging van het onderzoeksteam tussen- en conceptrapportages te bespreken.

De resultaten van deze WOT-evaluatie zullen worden gebruikt voor het terugblikken op de afgelopen Uitvoeringsovereenkomst (2021-2025) en voor het opstellen van de nieuwe vijfjarige Uitvoeringsovereenkomst voor de periode 2026-2030.

² Zie [wetten.nl - Regeling - Subsidieregeling instituten voor toegepast onderzoek - BWBR0040605]

³ Bij een verwijzing naar wettelijke onderzoekstaken in generieke zin gebruiken wij de afkorting WOT.

⁴ Uitvoeringsovereenkomst WOT-VV Beleid 2021-2025

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen van de evaluatie

De **doelstelling** van dit onderzoek is een evaluatie van de WOT-VV Beleid over de looptijd van de Uitvoeringsovereenkomst Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid 2021-2025 inclusief onderliggende documenten. De evaluatie richt zich op de doeltreffendheid⁵ en doelmatigheid⁶ van de uitvoering van de WOT-VV Beleid.

Voor het bepalen van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid en om gevolg te geven aan de vraag om te reflecteren op de toekomst van de WOT-VV Beleid beantwoorden wij de volgende **onderzoeksvragen**:

Hoofdvraag

1. In hoeverre is er sprake geweest van een doeltreffende en doelmatige opzet in de uitvoering van de WOT-VV Beleid taken in de periode van 2021-2025?

Deelvragen

2. In hoeverre is het mogelijk om de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de WOT-VV Beleid te verbeteren, en zijn er mogelijkheden om de WOT-VV Beleid te optimaliseren zonder concessies te doen op kwaliteit?
3. In hoeverre zijn de opgestelde indicatoren bruikbaar om inzichten te genereren over de doeltreffendheid, doelmatigheid van de WOT-VV Beleid (in relatie tot de intermediate outcomes)?
4. Zijn er hiaten in de huidige set indicatoren, en kunnen de indicatoren worden aangescherpt om inzichten te genereren over de doeltreffendheid en doelmatigheid?
5. In hoeverre is een narratieve aanpak doeltreffend om de maatschappelijke impact van de WOT-VV Beleid aan te tonen?
6. Betreft het een aanpak die zinvol is in het aantonen van de maatschappelijke impact?
7. In hoeverre draagt het programmeren vanuit de visie en agenda (incl. addendum) bij aan de impact van de WOT-VV Beleid?

⁵ Doeltreffendheid betreft de mate waarin de beleidsdoelstellingen gerealiseerd worden dankzij het ingezette beleid en met zo min mogelijk ongewenste neveneffecten.

⁶ Doelmatigheid betreft de mate waarin de prestaties en effecten van beleid tegen de laagst mogelijke inzet van (financiële) middelen en ongewenste neveneffecten worden bewerkstelligd, dan wel de mate waarin met de inzet van een bepaalde hoeveelheid (financiële) middelen de maximale prestaties en effecten van beleid worden gerealiseerd tegen zo min mogelijk ongewenste neveneffecten.

Toekomstbestendigheid

8. In welke mate is de WOT-VV Beleid toekomstbestendig, en draagt de WOT-VV Beleid bij aan het voorbereid zijn op voedselveiligheidsrisico's, zowel nu als in de toekomst?
9. In hoeverre zijn er binnen de WOT-VV Beleid aanpassingen nodig om verbeterd te anticiperen en/of om adequaat te kunnen reageren op (on)verwachte voedselveiligheidsrisico's?
10. Is de WOT-VV Beleid voldoende flexibel en toekomstgericht in het bevorderen van innovatie en het ontwikkelen van expertise op het gebied van voedselveiligheid?
11. In hoeverre sluit de WOT-VV Beleid aan bij de huidige maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen?

Onafhankelijkheid (opdrachten derden)

12. In hoeverre verhouden de aanbevelingen (uit de evaluatie van de WOT-VV Handhaving) zich tot de WOT-VV Beleid en hoe zouden deze aanbevelingen tot uitwerking kunnen komen zonder dat de onafhankelijkheid van WFSR in het geding komt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen?
13. In hoeverre is er ruimte voor WFSR om opdrachten uit te voeren voor verschillende groepen private actoren (zoals brancheorganisaties/ belangenorganisaties, NGO's, en consortia in PPS'en) zonder dat dit de onafhankelijkheid van WFSR in het geding brengt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen?
14. Hoe kan de balans tussen onafhankelijkheid en samenwerking met externe actoren (zoals PPS'en en consortia) optimaal worden vastgelegd, waarbij de huidige werkwijze als referentiepunt wordt gebruikt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen? Kan hierbij uitgegaan worden van het "ja, mits"-principe in plaats van "nee, tenzij"?
15. In hoeverre dragen werkzaamheden in opdracht van / in samenwerking met derde partijen bij aan kennis- en expertiseontwikkeling van WFSR? (bijvoorbeeld: kennisdoorstroming en benutting door andere partijen; bijv. kennis op basis van PPS'en)?

Kennisdoorstroming

16. In welke mate is de kennisdoorstroming tussen programma's binnen het voedselveiligheidsdomein effectief (bijvoorbeeld Europese kennisprojecten, KB-WOT, WOT-VV Beleid, WOT-VV Handhaving)? Hoe verhouden de effecten van het beleid zich tot de kosten van het beleid (beleidsuitgaven en overige kosten binnen en buiten de betrokken departementen)?

Betrokkenheid

17. In hoeverre zijn de huidige overlegstructuren (zoals bilaterale overleggen, domeinoverleggen, adviescommissies, afstemmingsoverleggen en opdrachtgeversoverleggen) doeltreffend en doelmatig in het genereren van waardevolle input, sturing en prioriteiten voor het programma?
18. Op welke manieren kunnen de huidige overlegstructuren een sterkere rol spelen in het leveren van input, sturing en prioriteiten van het programma? Zijn hierbinnen mogelijkheden voor versimpeling, ook met oog op governance?
19. In hoeverre is de betrokkenheid en rolduidelijkheid van contactpersonen en adviescommissieleden voldoende gewaarborgd in de programmeringscyclus, en welke verbeteringen kunnen worden aangebracht in de betrokkenheid en afstemming ten behoeve van de doeltreffendheid?
20. In welke mate en op welke manieren worden stakeholders betrokken bij de WOT-VV Beleid (bijvoorbeeld: bedrijven, andere instituten en laboratoria)?
21. Zou samenwerking met andere (en welke) kennisinstituten nog tot verdere doelmatigheid en doeltreffendheid kunnen leiden?

Prioritering

22. In hoeverre is het huidige proces doeltreffend in de juiste prioritering van (deel)programma-inhoud, en welke verbeteringen kunnen worden aangebracht?

Sleutelexpertises

23. Welke specifieke expertises of expertisegebieden worden binnen de WOT-VV Beleid als sleutelexpertises beschouwd?
24. Wat zijn eventuele kwetsbaarheden van deze sleutelexpertises en in hoeverre vormen deze kwetsbaarheden een risico voor het uitvoeren van de WO-taken (en derhalve voor LVVN/VWS en de NVWA)?
25. Hoe kunnen deze kwetsbare sleutelexpertises toekomstbestendig gemaakt worden?
26. In hoeverre is expertise-ontwikkeling voldoende gewaarborgd binnen de WOT-VV Beleid?

Crisisparaatheid

27. In hoeverre is de inrichting van de crisisparaatheid binnen de WOT-VV Beleid doelmatig, doeltreffend en toekomstbestendig?

1.3 Evaluatiemethode: contributie-analyse

Om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid vast te stellen, is gebruik gemaakt van de contributie-analyse (hierna: CA) als evaluatiemethode. In een CA ligt de nadruk op hoe een beleidsinstrument (in dit geval de WOT-VV Beleid) bijgedragen heeft aan de waargenomen effecten en beoogde doelen. De kern van een CA bestaat uit vijf stappen⁷, namelijk:

- Onderbouwing van de mate waarin de WOT-VV Beleid bedoelde en onbedoelde gevolgen heeft voor het bereiken van effecten (en de mate waarin andere factoren een rol hebben gespeeld).
- Inzicht geven in hoe en waarom WOT-VV Beleid aan de beoogde doelen dient bij te dragen.
- Visualisering van deze inzichten in een beleidstheorie en/of narratief.
- Toetsing van deze beleidstheorie door het verzamelen van empirisch bewijsmateriaal (documentenanalyse, interviews).
- Formulering van conclusies (in de vorm van impactpaden) over de bijdrage van WOT-VV Beleid aan de geconstateerde gevolgen.

Een CA beschrijft op welke manier WOT-VV Beleid heeft bijgedragen aan bepaalde resultaten (of juist niet). In deze evaluatie passen we deze CA ook toe op onderdelen van het toekomstig beleid, oftewel we gaan na of de WOT-VV Beleid bij zal dragen aan de gewenste (of nieuwe) doelen en effecten van het beleid.

De ingezette dataverzamelingsmethoden betreffen:

- **Deskstudie.** Op basis van reeds bestaande informatie (zoals bijvoorbeeld beleidsnota's en -plannen, Kamerbrieven, programma's, activiteitenplannen, jaarrapportages, eerdere evaluaties) is er al veel informatie beschikbaar over de uitvoering en realisatie van WOT-VV Beleid. In de deskstudie wordt deze informatie systematisch verzameld en geanalyseerd. Onderdeel van de deskstudie is een analyse van de taken en verantwoordelijkheden zoals deze belegd zijn binnen de WOT-VV Beleid.
- **(Groeps)interviews.** Aanvullend op de deskstudie wordt er gesproken met een groot aantal betrokkenen om zicht te krijgen op de (ervaren) doeltreffendheid en doelmatigheid van WOT-VV Beleid, incl. mogelijke verbeterpunten. Hierbij wordt zowel gebruik gemaakt van individuele gesprekken alsook groepsinterviews. Er is vooral gesproken met medewerkers van LVVN, NVWA, VWS en WFSR.

⁷ Frans L. Leeuw: *Contributie-analyse: achtergronden, methode, toepassingen en problemen/beperkingen* · Beleidsonderzoek Online · Beleidsonderzoek Online

De gehanteerde onderzoeksmethoden komen sterk overeen met de vorige evaluatie van de WOT-VV Beleid.⁸ Het verschil zit in het gebruik van de contributie-analyse. Deze aanpak koppelt door het gebruik van impactpaden de onderzoeksresultaten sterker aan de beleidstheorie (we komen daar later op terug in dit rapport; vooral in hoofdstuk 3).

1.4 Leeswijzer

In het vervolg van dit rapport komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Beschrijving en onderbouwing van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 (hoofdstuk 2).
- Beoogde effecten WOT-VV Beleid inclusief beleidstheorie (hoofdstuk 3).
- Doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid (hoofdstuk 4).
- Aansturing WOT-VV Beleid (hoofdstuk 5)
- Onafhankelijkheid van de WOT-VV Beleid (hoofdstuk 6).
- Toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid (hoofdstuk 7).
- Conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 8).

⁸ Dialogic. (2021). Evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid (WOT-VV Beleid). Utrecht. Zie [\[Evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid \(WOT-VV Beleid\) | Rapport | Rijksoverheid.nl\]](#)

2 Beschrijving en onderbouwing WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk beschrijven we de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025. Dit hoofdstuk analyseert ook de onderbouwing voor de WOT-VV Beleid (oftewel welke argumenten legitimeren een overheidsinterventie in de vorm van een WOT-VV Beleid in het domein van voedselveiligheid).

2.1 WOT-VV Beleid in de periode 2021-2025

2.1.1 Achtergrond

Veilig voedsel voor mensen en dieren is van maatschappelijk belang. Er moet structureel worden onderzocht of voedsel veilig is en of het voldoet aan regelgeving en normering. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om onderzoek naar en methode-ontwikkeling voor het analyseren van persistente stoffen als PFAS. Bij zulke thema's ontstaan er kennisvragen en moeten er nieuwe methodes worden ontwikkeld om dit te kunnen analyseren. Hiervoor zijn up-to-date en efficiënte analysemethoden en monitoringsstrategieën nodig en moet er worden geanticipeerd op beleidsmatige, maatschappelijke en technische ontwikkelingen om het risico op voedselveiligheidsincidenten te beperken.

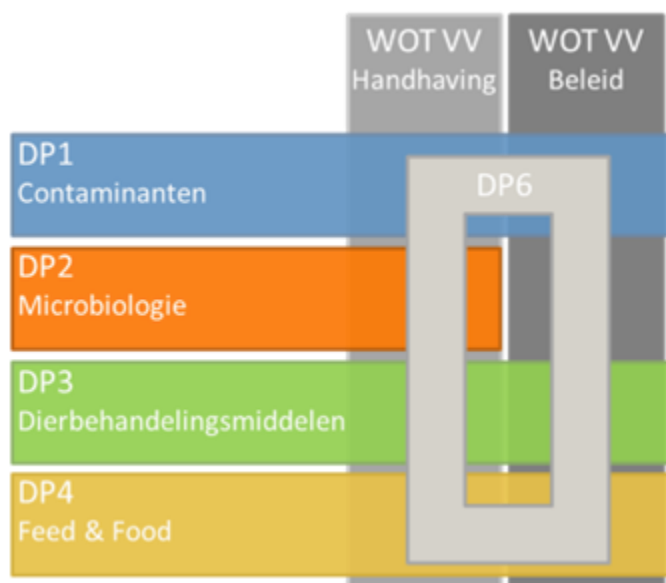
In de Uitvoeringsovereenkomst betreffende de uitvoering van de Wettelijke (Onderzoeks)taken op gebied van voedselveiligheid zijn voor de periode 2021-2025 afspraken vastgelegd tussen LVVN en WR voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid. De Uitvoeringsovereenkomst wordt naar het verstrijken van de looptijd vernieuwd, dit is gebruikelijk na 5 jaar. De Uitvoeringsovereenkomst beschrijft op hoofdlijnen de overkoepelende afspraken van de uitvoering van de Wettelijke onderzoekstaken op het gebied van voedselveiligheid en afspraken rondom zaken als sturing, financiering, integriteit en openbaarmaking.

Het programma WOT-VV Beleid in de periode 2021-2025 is opgebouwd uit drie inhoudelijke Deelprogramma's en een overkoepelend programmadeel met daarin Deelprogramma-overstijgende projecten.⁹ De drie inhoudelijke Deelprogramma's zijn:

⁹ Zie Meerjarenwerkafspraken WOT-Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 1 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

- Contaminanten (Deelprogramma 1)
- Dierbehandelingsmiddelen (Deelprogramma 3)
- Feed & Food (Deelprogramma 4)¹⁰

Het Deelprogramma-overstijgende programmadeel (Deelprogramma 6) omvat projecten die nodig zijn voor crisisorganisatie, het Laboratorium Informatie Management Systeem (LIMS), wet- en regelgeving van de WOT-VV Beleid en de coördinatie van het programma. In onderstaand figuur zijn de Deelprogramma's binnen de WOT-VV Beleid en de WOT-VV Handhaving schematisch weergegeven.

*Figuur 1: Schematisch overzicht Deelprogramma's van WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving.
Bron: Samenvatting WOT-VV Beleid Activiteitenplannen 2025*

In de volgende sub-paragrafen gaan we in op de doelstelling en kernfuncties van de WOT-VV Beleid en de beleidsontwikkelingen in de jaren 2021-2025.

2.1.2 Doelstelling en kernfuncties

De algemene doelstelling van de WOT-VV Beleid is het ondersteunen van LVVN, VWS, en de daaronder ressorterende diensten¹¹ op het terrein van voedselveiligheid en voedselintegriteit ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken die door de Minister, andere Ministers of instellingen of organen van de Europese Unie aan WR zijn toebedeeld¹².

¹⁰ Microbiologie (Deelprogramma 2) maakt alleen onderdeel uit van WOT-VV Handhaving.

¹¹ NVWA als toezichthouder.

¹² Uitvoeringsovereenkomst betreffende de uitvoering van Wettelijke (Onderzoeks)Taken op gebied van voedselveiligheid (WOT-02) voor de periode 2021-2025, artikel 2.1.

Dit wordt gedaan door het voorzien van data, expertise, advies, methoden en faciliteiten op het terrein van voedselveiligheid en -integriteit. De Visie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025 neemt als uitgangspunt dat de bijdrage van de WOT-VV (WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving) aan de borging van de voedsel- en diervoederveiligheid en voedselintegriteit minimaal op het niveau van 2020 blijft. De visie genoemd in 2021 voor de WOT-VV in de periode 2021-2025 was:

1. Behouden van flexibiliteit binnen de WOT-VV waar gewerkt wordt vanuit een dynamische onderzoeksagenda gericht op bestaande en nieuwe risico's, met ruimte voor de ontwikkeling en implementatie van nieuwe methodes.
2. Effectieve en efficiënte beheersing van opkomende risico's, waarbij nieuwe en opkomende risico's met de hoogste prioriteit en de belangrijkste maatschappelijke en beleidsmatige gevolgen als eerste worden opgenomen in de onderzoeksagenda.
3. Pro-actieve en innovatieve aanpak voor de ontwikkeling van effectieve analyse- en meetmethoden en monitoringsprogramma's om nieuwe risico's te detecteren.
4. Versterken van de (inter)nationale kennispositie om innovatiekracht te stimuleren.

Ontwikkelingen in toekomstige wettelijke onderzoekstaken (WO-taken) genoemd in de visie betreffen zowel de WO-taken binnen de WOT-VV Beleid, alsmede de overgehevelde projecten van de WOT-VV Beleid naar de WOT-VV Handhaving. De WOT-VV Beleid wordt in opdracht van LNVN uitgevoerd door WFSR en gefinancierd door de directie Strategie, Kennis & Innovatie (SK&I) van LNVN. De NVWA is inhoudelijk verantwoordelijk voor de WOT-VV Handhaving.¹³

De projecten binnen de WOT-VV Beleid hebben tot doel 1) een technisch adequate en flexibele kennis- en laboratorium-infrastructuur op te bouwen en te onderhouden, 2) een breed pakket aan efficiënte analysemethoden voor handhaving en opsporing te ontwikkelen en in te zetten, en 3) up-to-date (wetenschappelijke) kennis te waarborgen voor het adviseren van de overheid. De inhoudelijke taken van de WOT-VV Beleid zoals die in de periode 2021-2025 gelden, staan vastgesteld in de Meerjarenwerkafspraken en verder uitgewerkt in de activiteitenplannen van de WOT-VV Beleid 2021-2025. In de jaarrapportages wordt beschreven hoe de projecten zijn uitgevoerd, ten opzichte van de activiteitenplannen. De inhoudelijke taken bestaan uit 'vaste taken' en 'variabele taken'.¹⁴

¹³ Voor de WOT-VV Handhaving zijn de subsidiestromen naar WFSR afkomstig vanuit de NVWA, waarvoor VWS en LNVN de opdracht en financiering aan de NVWA geven.

¹⁴ De vaste en variabele kerntaken zijn omschreven zoals genoemd in de Samenvattingen van Jaarrapportages WOT-VV, 2021-2024. Deze sluiten aan bij de Meerjarenwerkafspraken, maar geven een vollediger overzicht.

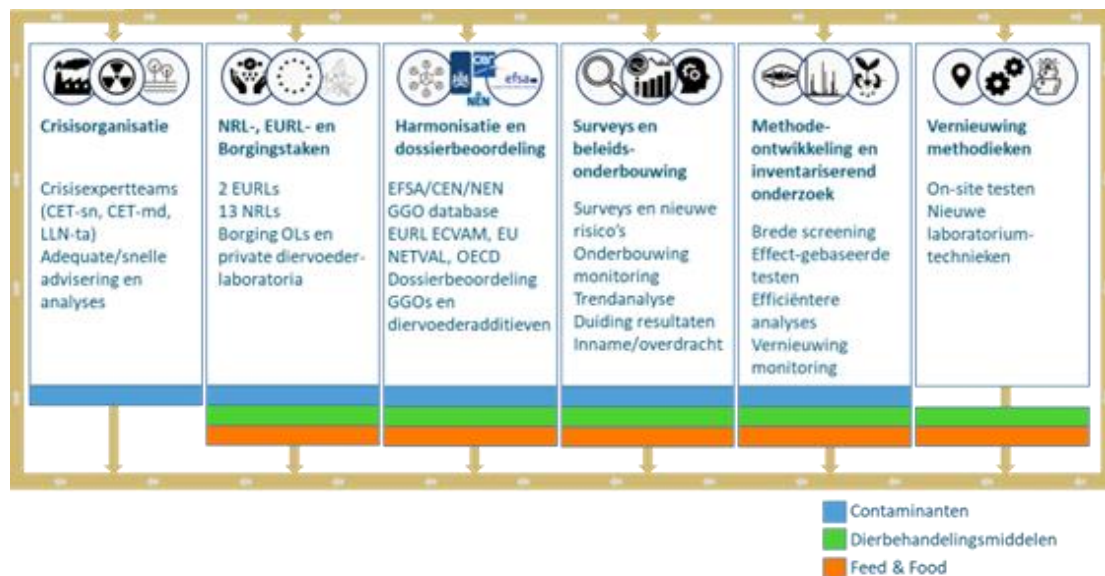
Vaste kerntaken omvatten:

1. Het in stand houden van een test- en referentielaboratorium op het terrein van voedselveiligheid ter ondersteuning van de Nederlandse overheid:
 - a. Het functioneren als testlaboratorium in geval van incidenten/crises/calamiteiten (crisisorganisatie)
 - b. Het uitvoeren van de toegewezen Europese (EURL) en Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) functies en overige borgingstaken
2. Vertegenwoordiging in (inter)nationale gremia ter beoordeling van voedselveiligheid, incl. advisering, dossierbeoordeling en methodeharmonisatie.
3. Ontwikkeling en instandhouding van kennis, modellen, dataverzamelingen en methoden ten behoeve van bestaande en nieuwe analyses op het gebied van voedselveiligheid en -integriteit
4. Crisisparaatheid op het gebied van chemische voedselveiligheid binnen afgesproken domeinen
5. Ondersteuning van NVWA-BuRO

Variabele kerntaken omvatten:

6. Surveys en beleidsonderbouwing
7. Methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek
8. Vernieuwing methodieken

De vaste en variabele taken binnen de WOT-VV Beleid en de bijdrage van de verschillende Deelprogramma's aan deze taken, zijn weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 2: Inhoudelijke taken in de Deelprogramma's. Bron: Samenvatting WOT-VV Beleid Activiteitenplannen 2025

Naast de hierboven beschreven taken, wordt ook geanticipeerd op maatschappelijke/beleidsmatige, wetenschappelijke en regulatorie ontwikkelingen. De volgende activiteiten binnen de WOT-VV Beleid beschreven in de jaarrapportages sluiten goed aan bij de volgende aspecten uit de Visie WOT-VV¹⁵ en de onderliggende agenda¹⁶:

1. Toenemende aantal stoffen en stofgroepen waarvoor wetgeving of aanbevelingen worden opgesteld.
2. Anders gebruiken van rest- en zijstromen
3. Signaleren en beperken van nieuwe voedselveiligheidsrisico's ten gevolge van:
 - Klimaatverandering
 - Minder voedselverspilling
 - Transitie in het kader van duurzaamheid, inclusief vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en antibiotica
 - De transitie naar de kringlooflandbouw en de circulaire economie
 - Eiwittransitie
 - Nieuwe producten en innovaties in productieprocessen
 - Ontwikkelingen op het gebied van genetische modificaties in plant, dier en micro-organismen.
 - Nieuwe stoffen voor toevoeging aan levensmiddelen en diervoeders
 - Veranderende consumptiepatronen

¹⁵ Zie Visie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 10 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

¹⁶ Zie (Addendum) Agenda Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 11 en 12 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

- Verschuivingen in wereldwijde handelsstromen en complexere ketens (incl. Internethandel)
 - Toenemende kans op voedsel fraude (authenticiteit en traceerbaarheid)
 - Vermindering van dierproeven
4. Risicogebaseerde monitoring, incl. on-site testen m.b.v. spectrale camera's, smartphones of laterale flow devices (LFDs)
 5. Brede instrumentale analysemethoden en retrospectieve data-analyse
 6. Omicsgerelateerde meetmethoden om samenstelling en effecten breed in kaart te brengen
 7. Nanotechnologie voor betere detectiemethoden
 8. Big data en artificial intelligence om verbanden te leggen en voorspellingen te doen.

Hieruit blijkt dat de beleidsdoelstellingen in de periode 2021-2025 stabiel zijn gebleven. De doelstellingen met bijbehorende kerntaken nemen we in deze evaluatie als uitgangspunt wanneer we de uitvoering van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 tegen het licht houden (zie ook de beleidstheorie 2021-2025 in 3.1).

Afstemming tussen de verschillende programma's (KennisBasis-WOT ofwel KB-WOT, WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving) kan bijdragen aan een effectiever onderzoeksportfolio van WFSR en ondersteunen in het prioriteringsproces voor activiteiten binnen WOT-VV Beleid. In onderstaand figuur is de kennisdoorstroming schematisch weergegeven van de KB-WOT, WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving.

Op hoofdlijnen is de kennisdoorstroming tussen de verschillende programma's als volgt. In de KB-WOT worden nieuwe kennis en methoden ontwikkeld. In de WOT-VV Beleid worden nieuwe kennis en methoden (o.a. afkomstig uit de KB-WOT) verder doorontwikkeld en gereedgemaakt voor specifieke toepassingen, waarna de nieuwe kennis en methoden worden toegepast in de WOT-VV Handhaving of ter beschikking komt van het Nederlands of EU-beleid.

In de KB-WOT worden nieuwe meetconcepten ontwikkeld voor ongewenste stoffen, het identificeren of voorspellen van risico's en het genereren van fundamentele kennis voor de karakterisering van gevaren. Idealiter landen deze methoden en kennis na een aantal jaar in de WOT-VV Beleid, echter kan dit niet altijd. In de WOT-VV Beleid worden methoden (die o.a. afkomstig kunnen zijn uit de KB-WOT) verder ontwikkeld, getest en/of geïmplementeerd voor het uitvoeren van surveys naar nieuwe risico's of voor latere validatie en toepassing in een specifieke taak binnen de WOT-VV Handhaving (met als doel snellere, efficiëntere en/of effectievere controle, handhaving of monitoring).

Figuur 3: Kennisdoorstroming KB-WOT, WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving. Bron: Samenvatting WOT-VV Beleid Activiteitenplannen 2025

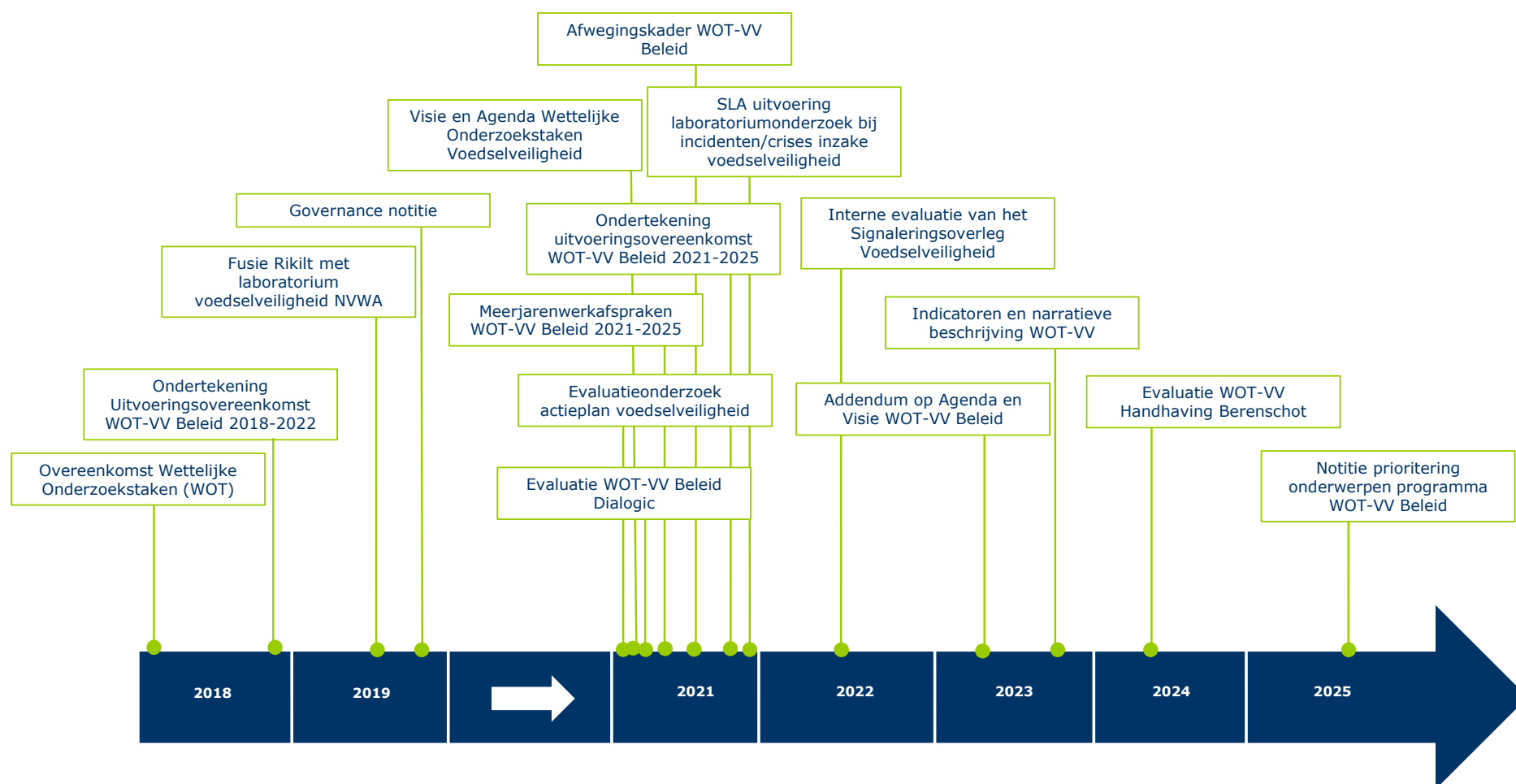
De KB-WOT, WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving sluiten steeds beter op elkaar aan en de kennisdoorstroming lijkt goed te werken. Betrokkenen geven aan dat de kennisuitwisseling wordt bevorderd doordat deels dezelfde medewerkers actief zijn binnen de KB-WOT als in de Deelprogramma's binnen de WOT-VV Beleid.

De kennisdoorstroming van de KB-WOT naar de Deelprogramma's binnen de WOT-VV Beleid is goed en ook de kennis uit andere programma's wordt gebruikt. Verder is WFSR ingebed in verschillende Europese projecten waar kennis wordt uitgewisseld. Waar mogelijk worden door WFSR de resultaten en methoden ingebracht in werkgroepen en commissies, zoals CEN, NEN, ISO, EFSA. Bij de aanvraag voor een EU-project wordt gekeken voor welk deelprogramma het relevant is en hoe de kennis kan landen in de KB-WOT en de WOT-VV Beleid of (op langere termijn de) WOT-VV Handhaving, bijvoorbeeld middels een kort project na afronding van een promotieonderzoek.

Ook de doorstroming van de WOT-VV Beleid naar WOT-VV Handhaving lijkt effectief te zijn. Afstemming tussen de WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving vindt plaats door de deelprogrammaleiders en programmaleiders. Hier is wel nog enige ruimte voor verbetering. Inspecteurs worden in sommige projecten over de implementatie van nieuwe technieken actief betrokken. Het is van belang dat er vooral vooraf (als het project wordt gestart) naar de toepasbaarheid en de juridische kant moet worden gekeken en niet pas bij de implementatie (wat soms wel het geval lijkt te zijn).

2.1.3 Beleidsontwikkelingen

Figuur 4 geeft een schematisch overzicht van de tijdlijn van de ontwikkelingen van de WOT-VV Beleid in de periode 2021-2025.

Figuur 4 Schematisch overzicht tijdlijn evolutie WOT-VV Beleid 2021-2025

Bij de fusie van RIKILT en het voedsel- en voedselveiligheid laboratorium van de NVWA zijn per 1 januari 2021 taken die van direct belang zijn voor handhaving en toezicht door de NVWA overgeheveld vanuit de WOT-VV Beleid naar de WOT-VV Handhaving naast de andere taken binnen de WOT-VV Handhaving. Er is daarom een nieuwe **Uitvoeringsovereenkomst** opgesteld voor de WOT-VV Beleid 2021-2025.

In de **evaluatie van de WOT-VV Beleid** in 2021 werd een aantal aanbevelingen gedaan over onder meer het beter prioriteren van uit te voeren projecten in het kader van de WOT-VV Beleid, het ontwikkelen van (nieuwe) indicatoren, het aanscherpen van de (departementale) antennefunctie en het onderhouden van relevante expertise. Naar aanleiding van deze aanbevelingen heeft het Opdrachtgeversoverleg WOT-VV Beleid op 18 maart 2021 afgesproken dat er een afwegingskader zal worden opgesteld en dat deze aan het Opdrachtgeversoverleg wordt voorgelegd. Het afwegingskader is in maart 2023 herzien en geaccordeerd door het Opdrachtgeversoverleg. Tabel 2 toont per aanbeveling welke opvolging eraan is gegeven. Het **afwegingskader** ondersteunt bij het maken van verantwoorde keuzes in het geval van budgettaire problemen. Verder zijn in 2023 de kwalitatieve indicatoren opnieuw vastgesteld op basis van de beleidstheorie en zijn er vier kwantitatieve en vier kwalitatieve indicatoren gepresenteerd.

In 2021 zijn de afspraken m.b.t. de uitvoering van de taken ten tijde van incidenten of crises vastgelegd in de '**Service Level Agreement (SLA)** uitvoering laboratoriumonderzoek bij incidenten/crises'. In de SLA wordt aangegeven voor welke stoffen en welke matrices de overheid in het kader van crisisorganisatie WOT-VV Beleid een beroep kan doen op WFSR om snel en adequaat te reageren op een incident/crises.

Om te voldoen aan het WOT-statuuut is WFSR gestart met de certificering conform de **ISO 9001**. In de periode van 20 november tot en met 5 december 2024 heeft KIWA een initiële beoordeling van het WFSR-managementsysteem uitgevoerd volgens de ISO 9001:2015-norm. Tijdens de beoordeling zijn geen bevindingen vastgesteld en op 8 december 2024 is het ISO 9001-certificaat officieel toegekend aan WFSR.

In maart 2024 werd het eindrapport gepresenteerd van de **evaluatie WOT-VV Handhaving** over de periode 2019-2023. In de evaluatie werd een aantal aanbevelingen gedaan, waaronder het vergroten van de flexibiliteit in het budget om tijdig te kunnen inspelen op de ontwikkeling en het behoud van expertise en analysemethoden bij WFSR die nodig zijn om te voldoen aan Europese wet- en regelgeving. Ook werd geadviseerd WFSR meer ruimte te geven om werkzaamheden voor derden uit te voeren, zodat aanvullende inkomsten kunnen worden gegenereerd en middelen efficiënter kunnen worden ingezet, mits de onafhankelijkheid gewaarborgd blijft.

2.1.4 Financiering van de WOT-VV Beleid

Voor de uitvoering van de overeenkomst van de WOT-VV Beleid kent LVVN jaarlijks een subsidie toe aan WFSR op basis van de Subsidieregeling Instituten voor toegepast onderzoek. Het budget komt overeen met de taken die zijn vastgesteld in de Meerjarenwerkafspraken en een indicatie van het subsidiebedrag bedraagt €10.149.770 (incl. BTW) per jaar.¹⁷ Het definitieve budget voor de WOT-VV Beleid wordt jaarlijks vastgesteld in de Subsidiebeschikking van de Subsidieregeling Instituten voor toegepast onderzoek¹⁸. Sinds het ondertekenen van de Meerjarenwerkafspraken is er meermaals geïndexeerd in de tarieven, waardoor het subsidiebedrag ook is gestegen. In de Uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de jaarlijkse indexatie van de tarieven tussen LVVN en WR.

Jaarlijks wordt er vanuit de Douane een additioneel budget beschikbaar gesteld van €75k (excl. BTW) dat via het Ministerie van LVVN als subsidie wordt verleend aan WFSR voor de uitvoering van activiteiten voor het Douanelaboratorium. Dit bedrag is vastgesteld zoals vermeld in de Meerjarenwerkafspraken en is sindsdien ook geïndexeerd. Daarnaast wordt er jaarlijks een Kennisbasis budget (KB-WOT) beschikbaar gesteld aan WFSR van €2.720k (incl. BTW) uit het kennisbasisbudget van WR. Dit bedrag is bestemd voor de instandhouding en verdere uitbouw van expertise voor de taken in de Meerjarenwerkafspraken en kan worden bijgesteld bij een substantiële aanpassing van het budget van deze WOT-VV of van de gehele Kennisbasis van WR.¹⁹ Het KB-WOT budget is in de looptijd van de Uitvoeringsovereenkomst niet geïndexeerd. Binnen de WOT-VV Beleid mag meerjarig geprogrammeerd worden. Indien een taak of onderliggende activiteiten niet binnen het begrotingsjaar wordt afgerond, worden de bijbehorende middelen doorgeschoven naar het volgende jaar (hier wordt aan gerefereerd als resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden dat vervolgens wordt overgedragen naar het volgende jaar).

In Figuur 5 staat het totale budget en de totale kosten van de WOT-VV Beleid voor de jaren 2021-2025.²⁰ Voor het jaar 2025 is alleen het indicatieve budget weergegeven, omdat de totale kosten ten tijde van deze evaluatie nog niet beschikbaar waren. De bedragen zijn weergegeven inclusief BTW en het resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden dat vervolgens wordt overgedragen naar het volgende jaar ter vergelijkbaarheid. Het totale budget varieert voor de jaren 2021 tot en met 2024 circa tussen de €10,7 miljoen tot €11,5 miljoen. In 2025 is een budgettoename in het totale

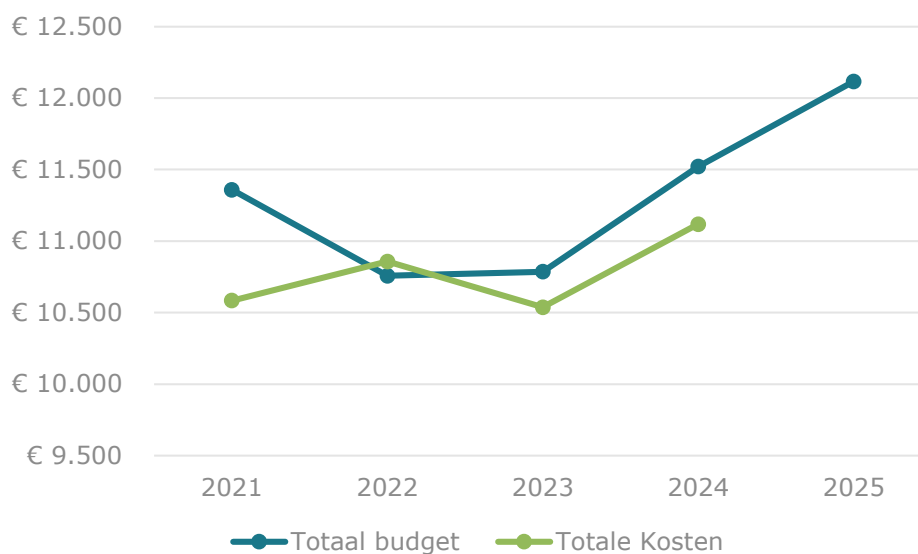
¹⁷ Zie Meerjarenwerkafspraken WOT-Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 1 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

¹⁸ [wetten.nl - Regeling - Subsidieregeling instituten voor toegepast onderzoek - BWBR0040605](https://wetten.nl/Regeling-Subsidieregeling%20instituten%20voor%20toegepast%20onderzoek-BWBR0040605)

¹⁹ Uitvoeringsovereenkomst betreffende de uitvoering van Wettelijke (Onderzoeks)Taken op gebied van voedselveiligheid (WOT-02) voor de periode 2021-2025, artikel 4.2.

²⁰ Cijfers zijn afkomstig uit de Samenvattingen van Jaarportages WOT-VV, 2021-2024.

budget te zien, naar ruim €12 miljoen. Deze stijging kan voor een groot deel worden verklaard door de indexatie van 7,3%²¹. Daarnaast wordt het budget opgehoogd voor het project 'NRL watergehalte pluimveevlees'. Het project zal op verzoek van de Europese commissie en het ministerie van LNV de komende vijf jaar deelnemen aan een EU-harmonisatiestudie. Hiervoor wordt het projectbudget de komende vijf jaren opgehoogd met maximaal €20k. Verder zien we dat de totale kosten van de WOT-VV Beleid niet gelijk zijn aan het totale budget in de afgelopen jaren. In 2022 waren de kosten iets hoger dan het budget en in de andere jaren vielen de kosten lager uit dan het budget. Echter is het resterend budget in het opvolgende jaar ingezet voor reeds afgesproken deliverables of opnieuw geprogrammeerd.

Figuur 5: Ontwikkeling totaalbudget en verloop totale kosten WOT-VV Beleid per jaar (2021-2024). Inclusief BTW en Nog Af te Ronden Programma Onderzoek (afgekort als NAPRO) (bedragen *€1.000)

Tabel 1 geeft het budget en de kosten weer van de WOT-VV Beleid voor de jaren 2021-2024, uitgesplitst naar de drie Deelprogramma's en de Deelprogramma-overstijgende projecten. Voor 2025 is alleen de begroting van het budget weergegeven, omdat de totale kosten ten tijde van deze evaluatie nog niet beschikbaar waren. De bedragen in de tabel zijn wederom inclusief BTW en de NAPRO van het voorgaande jaar (het resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden). Hoewel de term NAPRO tegenwoordig niet meer gangbaar is, wordt deze hier gebruikt om aan te sluiten bij de terminologie uit de oorspronkelijke documentatie.²²

In 2021 vielen de totale kosten ruim €775k lager uit dan begroot. Dit komt door een aantal projecten en taken die niet in 2021 konden worden afgerond (resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden). WFSR heeft aangegeven dat dit het gevolg was

²¹ Cijfers zijn afkomstig uit de Samenvatting van Activiteitenplannen WOT-VV 2025.

²² Zie Samenvattingen van Jaarrapportages WOT-VV, 2021-2024.

van de impact van COVID op de programmering. De geringe overschrijding van het budget in 2022 is toe te schrijven aan de kosten voor Deelprogramma 1 en Deelprogramma 4. In 2023 vielen de kosten lager uit dan het budget (met circa €250k), door nog in 2024 af te ronden taken en projecten bij vooral Deelprogramma 1. In 2023 zijn additionele middelen beschikbaar gekomen van €50k vanuit de garantiefinanciering²³, waarover afspraken zijn gemaakt voor project WOT-02-001-015. Omdat er werd ingeschat dat er extra geld nodig was voor additionele taken (volgens de Adviescommissie van Deelprogramma 1), werd besloten om deze taken uit te voeren binnen de financiële ruimte die beschikbaar kwam door vrijval van de garantiefinanciering. In 2024 waren de totale kosten circa €400k lager dan het totale budget, wat wordt verklaard door projecten en taken die niet in 2024 konden worden afgerond (resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden). Dit geldt vooral voor Deelprogramma 1 en Deelprogramma 4. Zoals eerder benoemd, is het begrote budget in 2025 toegenomen (door de WOT-tariefstijging van 7,3% en de additionele financiering voor de intensivering van een project).

²³ Dit is gereserveerd budget voor de instandhouding van essentiële infrastructuur. Voor bepaalde apparaten die onmisbaar zijn voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid kan het zijn dat er onvoldoende bezetting is om de kosten op basis van regulier gebruik en tarief terug te verdienen in de projecten. Aan het eind van het jaar vindt de berekening plaats op basis van de werkelijke onderbezetting in meetdagen, zodat alleen het werkelijke tekort ten laste van het project garantiefinanciering komt.

Tabel 1: Overzicht WOT-VV Beleid budget en totale kosten per Deelprogramma en totaal inclusief BTW en NAPRO (resterend budget waaraan deliverables zijn verbonden)

Jaar	Budget / Totale kosten	Deelprogramma 1 Contaminanten	Deelprogramma 3 Dierbehandelingsmiddelen	Deelprogramma 4 Feed & Food	Deelprogramma- overstijgende projecten	Totaal
2021	WOT budget 2021 incl. NAPRO 2020	€ 4.616.047	€ 2.634.944	€ 2.789.216	€ 1.318.278	€ 11.358.485
	Totale kosten 2021	€ 4.327.911	€ 2.515.491	€ 2.655.211	€ 1.084.638	€ 10.583.251
2022	WOT budget 2022 incl. NAPRO 2021	€ 4.412.182	€ 2.486.753	€ 2.349.813	€ 1.508.978	€ 10.757.725
	Totale kosten 2022	€ 4.476.365	€ 2.482.341	€ 2.430.569	€ 1.467.854	€ 10.857.129
2023	WOT budget 2023 incl. NAPRO 2022	€ 4.399.405	€ 2.527.332	€ 2.454.993	€ 1.403.986	€ 10.785.716
	Totale kosten 2023	€ 4.276.121	€ 2.496.605	€ 2.399.731	€ 1.365.105	€ 10.537.562
2024	WOT budget 2024 incl. NAPRO 2023	€ 4.763.499	€ 2.682.614	€ 2.609.263	€ 1.465.524	€ 11.520.900
	Totale kosten 2024	€ 4.509.309	€ 2.639.529	€ 2.521.992	€ 1.446.644	€ 11.117.475
2025	Begroting WOT budget 2025	€ 4.940.523	€ 2.848.438	€ 2.813.113	€ 1.514.418	€ 12.116.490
	Totale kosten 2025	-	-	-	-	-

2.2 Onderbouwing van de WOT-VV Beleid

In deze paragraaf bespreken we de legitimering van WOT-VV Beleid. Het beschrijft welke argumenten de overheid – in het bijzonder LVVN – hanteert om een WOT-VV Beleid in het leven te roepen en hoe legitiem deze argumenten zijn. Daartoe is het belangrijk om te begrijpen wat de uitdagingen zijn waaraan de WOT-VV Beleid tegemoetkomt.

2.2.1 Uitdagingen rond voedselveiligheid

Het is evident dat voedselveiligheid een essentieel onderdeel is voor het garanderen van de volksgezondheid. Er dient voorkomen te worden dat consumenten en dieren worden blootgesteld aan schadelijke stoffen, ziekteverwekkers of andere gevaren in voedsel. Er zijn meerdere gevaarlijke stoffen die aanwezig kunnen zijn in voedsel, zoals milieucontaminanten, residuen van gewasbeschermingsmiddelen, diergeneesmiddelen, natuurlijke toxines en microplastics.

Ook vanuit economisch perspectief heeft Nederland belang bij een hoog vertrouwen in de voedselveiligheid. Als grote exporteur van landbouw- en voedselproducten is Nederland sterk afhankelijk van internationale handelsstromen. Vertrouwen in veiligheid en kwaliteit van Nederlandse producten vormt een belangrijke voorwaarde voor markttoegang en behoud van een sterke positie in internationale ketens.

Het is daarom belangrijk dat er wordt geanticipeerd op opkomende voedselveiligheidsrisico's door de overheid. Ontwikkelingen die mogelijk zorgen voor nieuwe risico's zijn bijvoorbeeld kringlooplandbouw, veranderende handelsstromen, klimaatverandering. Om goed in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen is een goede (inter)nationale kennispositie belangrijk, zowel voor latere toepassing in een routinematige setting als tijdens een incident of crisis.

Daarnaast is er een trend van toenemende wet- en regelgeving wat betreft o.a. chemische voedselveiligheid. Dit vormt een uitdaging voor de Nederlandse overheid en het uitvoeren van haar toezichttaken in het voedselveiligheidsdomein door de NVWA. De toenemende hoeveelheid analyses moet efficiënt worden uitgevoerd en er moeten nieuwe monitorings- en toezichtstrategieën worden ontwikkeld. Hiertoe moeten analysemethoden worden verbeterd en worden geactualiseerd.

2.2.2 Legitimatie van beleid

De basis voor de borging van de veiligheid van voedsel(ingrediënten) en diervoeders, en de eisen die gesteld worden aan voedselintegriteit zijn voornamelijk Europese wet- en regelgeving. Deze regelgeving geeft als belangrijkste legitimaties voor beleid het **beschermen van de volksgezondheid** en het garanderen van de **goede werking van**

de interne markt.²⁴ Het belang van voedselveiligheid voor de volksgezondheid is evident. De regelgeving is bedoeld om te voorkomen dat consumenten blootgesteld worden aan schadelijke stoffen, ziekteverwekkers of andere risico's in voedsel. Voor goede werking van de interne markt is het belangrijk dat voedselproducten vrij kunnen circuleren tussen lidstaten, zonder dat er onnodige handelsbelemmeringen ontstaan. Daarvoor is het essentieel dat alle landen dezelfde regels en standaarden hanteren. De Europese wet- en regelgeving dienen te zorgen voor een gelijk speelveld en wederzijds vertrouwen tussen landen, zodat handel soepel en eerlijk verloopt.

Om deze doelstellingen te behalen dient een technisch adequate en flexibele kennis- en laboratorium-infrastructuur gebouwd en onderhouden te worden. Verder vraagt dit om een breed scala aan efficiënte analysemethoden en monitoringsstrategieën, die zowel inzetbaar zijn bij een routinesetting als tijdens crisis/incidenten.²⁵ Het vraagt ook om up-to-date kennis waarmee de overheid geadviseerd kan worden.

De WOT-VV vindt zijn legitimiteit in dit Europese beleidskader rondom voedselveiligheid en geeft invulling aan de uitdagingen rondom de ontwikkeling en het beheer van kennis op dit gebied, zoals vastgelegd in de wettelijke onderzoekstaken. Via de WOT-VV Beleid wordt ervoor gezorgd dat een kennisinstelling, zoals WFSR, bepaalde kennisgerichte taken uitvoert, in deze kennis investeert en specialistische inbreng heeft in de (onderbouwing van) beleidskeuzes. WFSR ondersteunt met de WOT-VV Beleid de overheid bij de uitvoering van wet- en regelgeving, die vereist is om veilig voedsel voor mens en dier en een duurzame leefomgeving te kunnen garanderen.

²⁴ [\[eur-lex.europa.eu\]](http://eur-lex.europa.eu)

²⁵ WFSR (2025) *Samenvatting Jaarrapportage 2024*

2.3 Opvolging aanbevelingen vorige evaluatie

In de vorige evaluatie van WOT-VV Beleid werd er een aantal aanbevelingen gedaan over de toekomst van de WOT-VV Beleid.²⁶ In het volgend overzicht (Tabel 2) bespreken we per aanbeveling wat ermee gedaan is.

Op basis van het onderstaand overzicht stellen wij vast dat de meeste aanbevelingen geheel of gedeeltelijk zijn opgevolgd.

Tabel 2. Aanbevelingen vorige evaluatie (en opvolging van deze aanbevelingen)

Aanbevelingen	Opvolging
Voor de overheid	
Bepaal binnen het Opdrachtgeversoverleg of met het oog op de toekomstige ontwikkelingen in de domeinen van voedselveiligheid en -integriteit de huidige doelstellingen en taken in de WOT-VV Beleid voldoende toekomstbestendig en in balans zijn. Dit zou onderdeel moeten zijn van de nieuwe visie (vast te stellen in het najaar van 2020). Besteed hierbij ook aandacht aan afstemming tussen en een eenduidige aansturing vanuit de twee betrokken ministeries.	Hier is invulling aan gegeven middels de Visie en Agenda Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid, waar expliciet wordt ingegaan op het anticiperen op verwachte (inter)nationale wet- en regelgeving en op wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.
Bepaal binnen het Opdrachtgeversoverleg een afwegingskader om projecten in het kader van de WOT-VV Beleid beter te prioriteren wanneer het budgettaire beslag van de voorgestelde projecten de beschikbare middelen overstijgen.	In het OO WOT-VV Beleid van 18 maart 2021 is besloten een afwegingskader te ontwikkelen. Dit kader is in het najaar van 2021 aan het OO voorgelegd en vervolgens goedgekeurd. Ook wordt het afwegingskader gebruikt en ingezet in de prioritering binnen het programma. Het afwegingskader is herzien in maart 2023 en geaccordeerd door het Opdrachtgeversoverleg.
Realiseer dat het moeilijk is om de bijdrage van de WOT-VV Beleid aan voedselveiligheid en -integriteit te isoleren van de bijdrage van andere instrumenten en actoren in dit domein.	Middels een narratieve beschrijving is gepoogd een integrale wijze van monitoring te faciliteren.
Gegeven de vorige aanbeveling is het een uitdaging om indicatoren voor doeltreffendheid en impact te identificeren die direct te herleiden zijn tot activiteiten in het kader van de WOT-VV Beleid. Potentiële indicatoren die LVVN en VWS kunnen gebruiken en die zo veel mogelijk tegemoetkomen aan deze eis zijn:	In het OO WOT-VV Beleid van 3 november 2021 is een voorstel gedaan t.a.v. indicatoren goedgekeurd. Hiertoe behoren geen van de door Dialogic voorgestelde indicatoren, omdat deze als niet bruikbaar werden geacht. WFSR heeft zelf 4 kwantitatieve indicatoren geformuleerd en rapporteert sinds 2021 ook op deze indicatoren:

²⁶ Dialogic (2020). Evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid (WOT-VV Beleid). Utrecht.

Aanbevelingen	Opvolging
Aantal nieuwe c.q. verbeterde analysemethoden dat WFSR realiseert in het kader van de WOT-VV Beleid. Percentage consumenten dat bekend is met verschillende partijen en instrumenten (w.o. de WOT-VV Beleid) in het beleid voor voedselveiligheid en -integriteit. Snelheid en kwaliteit van WFSR-analyses in het kader van de WOT-VV zodat chemische verontreinigingen in voedsel en diervoeders kunnen worden gedetecteerd. Aantal vertegenwoordigingen vanuit WFSR in voor WOT-VV Beleid relevante internationale organen. Aantal keren dat WFSR door andere landen wordt ingeschakeld bij (de begeleiding van) de uitvoering van WOT-VV achtige taken. Aantal voorkomen chemische verontreinigingen in dieren en plantaardig materiaal op basis van uitvoering WOT-VV Beleid. Aantal rechtszaken als gevolg van analyses in de WOT-VV Beleid (incl. gewonnen/verloren). Bijdrage van de WOT-VV Beleid aan het creëren van een gelijk speelveld voor bedrijven. Bijdrage van de WOT-VV Beleid aan betrouwbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven. ■	1. Percentage afwijkingen (van z-scores) in ringtesten; 2. De citatiescore van wetenschappelijke publicaties (jaar + 2); 3. Het aantal wetenschappelijke en populaire publicaties, rapporten, presentaties/webinars, nieuwsbrieven/posters. Dit is deels subjectief: aantal zegt niets over de kwaliteit; 4. Toetsing of WFSR de in het Service Level Agreement gemaakte afspraken over aantallen monsters en snelheid van monsteranalyse ten tijde van een incident of crises gehaald heeft.
Gebruik in aanvulling op kwantitatieve indicatoren een meer narratieve aanpak om de maatschappelijke impact van de WOT-VV Beleid aan te tonen. In een dergelijke aanpak wordt de impact door WFSR in haar jaarrapportages op een meer gestructureerde en verhalende wijze beschreven, bijvoorbeeld aan de hand van voorbeelden (de highlights zoals die nu in de WFSR jaarrapportages over de WOT-VV Beleid worden vermeld zijn daarvoor een goede aanzet).	Buiten de bovenstaande kwantitatieve indicatoren hanteert WFSR sinds 2021 ook vier kwalitatieve indicatoren die aan de hand van een narratieve aanpak worden gebruikt om de maatschappelijke impact van het programma inzichtelijk te maken: - de mate waarin analysemethoden die zijn ontwikkeld of verbeterd binnen de WOT-VV Beleid worden toegepast binnen de WOT-VV Beleid én de WOT-VV Handhaving; - de mate waarin WFSR de voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid benodigde (nieuwe) expertise (zowel omvang als niveau) en de faciliteiten beschikbaar heeft; - de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving; - de mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LNVN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

Aanbevelingen	Opvolging
Gebruik als Opdrachtgeversoverleg platformen om ontwikkelingen in domeinen die gerelateerd zijn aan voedselveiligheid en -integriteit op te pikken en te bepalen of deze gevolgen (kunnen) hebben voor de (uitvoering van de) WOT-VV Beleid. Een voorbeeld van een relevant platform is het onlangs door LVVN en VWS opgerichte Signaleringsplatform Voedselveiligheid.	WFSR draagt bij aan het Signaleringsoverleg Voedselveiligheid Chemie (SOVC). Dit overleg is in 2022 geëvalueerd en daaruit is geconcludeerd dat het bijdraagt aan het vroegtijdig oppikken van ontwikkelingen op het gebied van Voedselveiligheid.
Voor WFSR	
Voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid is het gefuseerde laboratorium van belang. Formeel zijn de laboratoria gefuseerd, maar dat geldt nog niet voor alle systemen en processen en voor de bedrijfscultuur. Vooral dat laatste vergt tijd. De verdere integratie van deze aspecten heeft alle aandacht en verdient de komende periode nog steeds aandacht van het management van WFSR.	Na de fusie zijn bepaalde taken en rollen duidelijk gescheiden. Ook hebben op programmaniveau verschuivingen plaatsgevonden. Verder is er een afstemmingsoverleg (tussen WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving) toegevoegd, voorafgaand aan het Opdrachtgeversoverleg. Inmiddels lijkt ook de bedrijfscultuur verder gefuseerd te zijn.
Investeer in het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden die van belang zijn om te reageren op nieuwe uitdagingen in het domein van voedselveiligheid en -integriteit en die van invloed zijn op de kwaliteit van de resultaten en uitvoering van de WOT-VV Beleid, bijvoorbeeld met investeringen in het implementeren van expertise rondom data science.	Specifiek voor de expertise-ontwikkeling rondom data science is het Team Data Science onderdeel gemaakt van WFSR. Dit team bestaat uit 20 medewerkers die zich richten op de toepassing van de datawetenschap en kunstmatige intelligentie t.b.v. voedselveiligheid.
De WOT-VV Beleid wordt gestuurd vanuit het beleid, uitgevoerd in een wetenschappelijke omgeving, terwijl tegelijkertijd de eis van onafhankelijkheid de mogelijkheden om contractonderzoek te doen voor bedrijven beperkt. Blijf daarom via andere kanalen dan contractonderzoek, bijvoorbeeld via congressen, webinars, personeelsmobiliteit en vakliteratuur, investeren om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in de praktijk.	Kennisoverdracht is onderdeel van de jaarrapportage, waarbij op programmaniveau wordt gerapporteerd (zie indicator IV). Hieronder vallen publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht zoals webinars, workshops en lunchlezingen.
Blijf actief participeren in internationale gremia voor voedselveiligheid en -integriteit. Nederland heeft internationaal een goede naam. Hou daarbij samen met de subsidieverleners (LVVN voor de WOT-VV Beleid en NVWA voor de WOT-VV Handhaving) en opdrachtgevers (ministeries LVVN en VWS) de maatschappelijke transitie in het achterhoofd dat Nederland zich internationaal mogelijk steeds minder zal positioneren als grote exporteur van voedsel, maar meer nadruk zal leggen op Nederlandse inbreng in grensoverschrijdende uitdagingen (klimaat, energie, migratie) en de samenwerking van deze uitdagingen met (veilig) voedsel en dus ook de taken in de WOT-VV Beleid.	Vertegenwoordiging in (inter)nationale gremia vormt een van de vaste taken van WFSR, zoals beschreven in de Meerjarenwerkafspraken.

3 Beoogde effecten WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk bespreken we de beoogde effecten van de WOT-VV Beleid. Als eerste presenteren we de (aangescherpte) beleidstheorie. Daarna zullen we ingaan op de welke impactpaden naar voren zullen komen in de contributieanalyse binnen deze beleidsevaluatie. Als laatste staat dit hoofdstuk stil bij de effectladder.

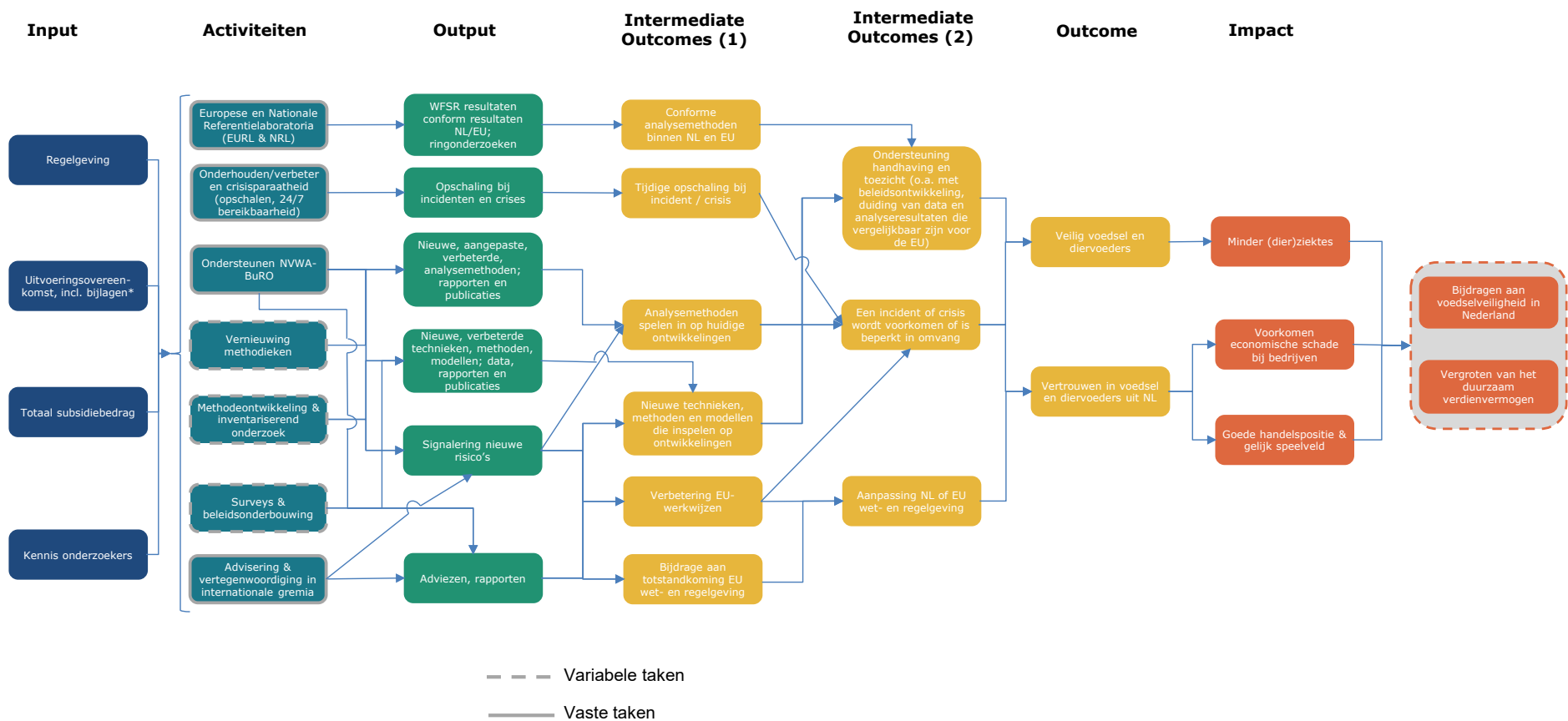
3.1 Beleidstheorie

Een beleidstheorie betreft het geheel van veronderstellingen waarop beleid berust. Deze veronderstellingen kunnen drie verschillende relaties betreffen, namelijk relaties tussen (1) doeleinden en middelen; (2) oorzaken en gevolgen; (3) en beginselen of waarden en in beleid gebruikte normen. Ook WOT-VV Beleid berust op aannames over de werking en impact van het instrument om beleidsdoelstellingen te bereiken.

Met het oog op deze evaluatie maken wij ook gebruik van een beleidstheorie. LVVN heeft bij aanvang van deze evaluatie een eerste versie van een beleidstheorie beschikbaar gesteld. Aan de hand van deze beleidstheorie hebben wij enkele aanscherpingen gemaakt ten opzichte van de beleidstheorie uit de offerteaanvraag. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- Binnen de outcomes is er een extra laag intermediate outcomes toegevoegd om de logische volgorde tussen de verschillende outcomes beter schematisch weer te geven. Daarbij is het uitgangspunt dat *veilig voedsel en diervoeders* en *vertrouwen in voedsel en diervoeders uit NL* gevolgen zijn van de tweede set aan intermediate outcomes, en daar dus niet inhoudelijk toe behoren.
- De activiteiten zijn opgesplitst naar de *vaste* en *variabele taken*, zoals gedefinieerd in de Meerjarenwerkafspraken²⁷. Dit geeft een duidelijker beeld van welke verplichtingen structureel zijn en welke inspelen op actuele behoeften.

²⁷ Zie Meerjarenwerkafspraken WOT-Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 1 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

Figuur 6 Beleidstheorie

Onze contributie-analyse doet geen uitspraken over causaliteit tussen instrumenten en doelen rondom WOT-VV Beleid (we doen geen quasi-experimenteel onderzoek). Wij stellen eerder vast dat op basis van de verzameling en analyse van data het **aannemelijk** is dat het beleid een bijdrage heeft geleverd. Dat drukken we uit in een getal (aan de hand van de effectenladder; zie paragraaf 3.3). De beleidstheorie fungeert daarbij als een richtinggevend analysekader.

3.2 Selectie en beschrijving van impactpaden

Op basis van de beleidstheorie hebben we een selectie gemaakt van zeven impactpaden in de beleidstheorie die de bijdrage van de WOT-VV Beleid aan de doeltreffendheid onderbouwen (of ontkrachten). Bij de selectie van deze impactpaden hebben we gelet op een spreiding van de impactpaden in de beleidstheorie. Hierbij begint elk impactpad met één van de zeven activiteiten binnen de WOT-VV Beleid. Daarnaast wordt elke output, (intermediate) outcome en impact geïncludeerd in tenminste één van de impactpaden.

In de onderstaande tabel staat de zeven geselecteerde impactpaden.

Tabel 3. Geselecteerde impactpaden.

Nr	Naam impactpad
Impactpad 1	Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek
Impactpad 2	Onderhouden van crisisparaatheid
Impactpad 3	Ondersteuning NVWA-BuRO
Impactpad 4	Surveys en beleidsonderbouwing
Impactpad 5	Advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia
Impactpad 6	Europese en Nationale Referentielaboratoria
Impactpad 7	Vernieuwing methodieken

3.3 Effectenladder

In deze paragraaf doen we een uitspraak over de positie van deze beleidsevaluatie op de effectladder. Deze ladder toont hoe sterk de bewijskracht van de evaluatie is aan de hand van vijf treden oplopend van mogelijk (in)effectief (trede 1) naar bewezen (in)effectief (trede 5). De bewijskracht neemt toe naarmate er meer mogelijkheden bestaan om (quasi-)experimentele evaluatiemethoden in te zetten (dat hangt sterk af van de volledigheid en beschikbaarheid van gegevens en de beschikbaarheid van en toegang tot een experimentele en controlegroep). In deze evaluatie ontbreekt een basis voor (quasi-)experimentele evaluatiemethoden en daarom leunt dit onderzoek meer op kwalitatief onderzoek.

De contributie-analyse gebruiken wij om inzichtelijk te maken of en hoe een interventie (in dit geval de WOT-VV Beleid) heeft bijgedragen aan beleidsdoelen en effecten. Dit sluit het vaststellen van causale relaties niet uit, maar het is geen doelstelling van een CA.²⁸ Het gaat er in deze evaluatie om dat we op basis van empirisch materiaal verhandelend (en waar mogelijk onderbouwd met kwantitatieve gegevens als indicatoren) aangeven waarom redelijkerwijze verwacht kan worden dat de WOT-VV Beleid heeft bijgedragen aan het optreden van de waargenomen gevolgen (i.c. effecten). Dit gebeurt aan de hand van impactpaden.

Dit brengt ons tot de conclusie dat deze beleidsevaluatie de **derde trede** (van de vijf treden) van de effectladder kan bereiken. Er kan dus waarschijnlijke effectiviteit aangegeven worden ("de WOT-VV Beleid is waarschijnlijk effectief"). Wij hebben in deze impactpaden op basis van onder meer documentenanalyse en interviews concrete aanwijzingen verzameld dat de WOT-VV Beleid doeltreffend en doelmatig is. De evaluatie laat niet toe om exacte causaliteit vast te stellen, maar het verzamelde bewijsmateriaal geeft volgens ons voldoende aanleiding te concluderen dat de WOT-VV Beleid bijdraagt aan de beoogde doelstellingen. In de volgende hoofdstukken volgt daarvoor het bewijs.

²⁸ Evaluatiemethodoloog Leeuw stelt dat evaluatoren bedacht moeten zijn op het binnensluipen van (impliciete) claims dat contributie-analyse causaliteit aan moet tonen. Zie: [Frans L. Leeuw: Contributie-analyse: achtergronden, methode, toepassingen en problemen/beperkingen · Beleidsonderzoek Online · Beleidsonderzoek Online](#)

4 Doeltreffendheid en doelmatigheid WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk bespreken we de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de WOT-VV Beleid over de periode 2021 – 2025. Doeltreffendheid gaat over de mate waarin de doelstellingen van dat beleid zijn behaald. Wij nemen daarbij de doelstellingen uit de beleidstheorie als uitgangspunt. We starten dit hoofdstuk met een korte toelichting op het gebruik van de contributie-analyse en welke gevolgen dat heeft voor de beoordeling van de doeltreffendheid en doelmatigheid. Daarna analyseren we aan de hand van de impactpaden de gerealiseerde bijdrage per doelstelling meer in detail.

4.1 Gebruik van impactpaden in deze evaluatie

Deze evaluatie gebruikt impactpaden om de bijdrage van de WOT-VV Beleid aan doelstellingen te beschrijven, te analyseren en te beoordelen. Een voordeel van impactpaden is dat zij zich richten op specifieke onderdelen van de beleidstheorie en helpen te onderbouwen of het beleid succesvol of onsuccesvol is geweest in het bereiken van zijn doelen. Een nadeel van impactpaden is dat zij vanwege hun sterke gerichtheid op één onderdeel van de beleidstheorie (het pad) niet alle mogelijke paden in een beleidstheorie afdekken. Elke beleidstheorie kent immers talloze impactpaden en het is niet mogelijk deze allemaal te bespreken. Wij ondervangen dit nadeel door in de bespreking van elk pad te wijzen op andere instrumenten die ook bijdragen aan doeltreffendheid, maar die geen onderdeel zijn van het betreffende impactpad (zie hierna).

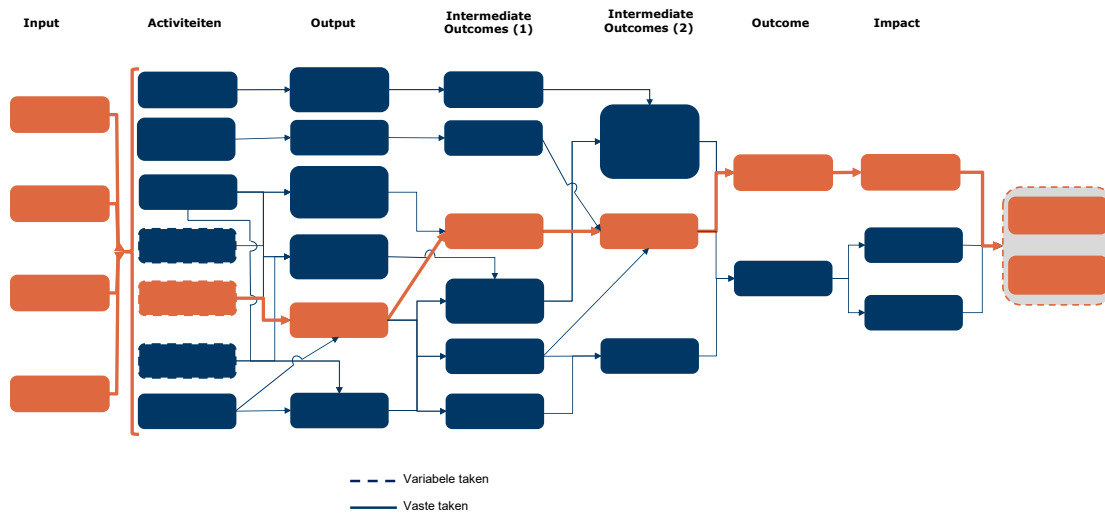
Voor deze evaluatie hebben we in totaal zeven impactpaden geselecteerd. Wij realiseren ons ook dat de doeltreffendheid van het beleid niet bepaald wordt door slechts één of enkele impactpaden en dat er een wisselwerking bestaat tussen impactpaden. De focus op één of enkele impactpaden betekent dus dat er ook onderdelen van de beleidstheorie buiten beschouwing blijven.

Bij de beschrijving en analyse van de zeven impactpaden benoemen we ook andere factoren die een bijdrage hebben geleverd of gaan leveren aan de specifieke doelstelling waaraan een specifiek pad gekoppeld is. Dit maakt andere factoren en dwarsverbanden meer inzichtelijk. Geen enkel pad staat op zichzelf.

In de volgende paragrafen bespreken we de bijdrage van het beleid aan de doelstellingen. Telkens komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Naam en visualisatie van het impactpad dat bijdraagt aan het bereiken van een doelstelling
- Beschrijving van het impactpad.
- Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleidstheorie.
- Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad.
- Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad
- Uitdagingen in het impactpad.
- Specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld gerelateerd aan specifieke onderzoeksvragen gerelateerd aan het pad).
- Conclusie.

4.2 Impactpad 1: Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek

Figuur 7 Visuele weergave impactpad 1: Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek

4.2.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek is een van de variabele taken die WFSR uitvoert. Dit is de meest voorkomende activiteit binnen de WOT-VV Beleid. Het doel hierbij is het beschikbaar krijgen van fit-for-purpose analysemethoden. Op basis van bestaande technieken worden methoden ontwikkeld, verbeterd/aangepast en getest.²⁹

De activiteiten ten behoeve van deze taak vinden plaats in alle drie de inhoudelijke Deelprogramma's (zie Box 1 voor een beschrijving van de doelstellingen van methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek in het kader van de WOT-VV Beleid).

²⁹ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025

Box 1: Beschrijving doelen methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek

Binnen de drie Deelprogramma's worden methoden ontwikkeld en inventariserend onderzoek uitgevoerd. Deze ontwikkelde en/of verbeterde methoden worden waar nodig ingezet in korte inventariserende onderzoeken naar de aanwezigheid van (nieuwe) stoffen. De doelen van het ontwikkelen en beschikbaar maken van de fit-for-purpose analysemethoden zijn:

- Breder te kunnen screenen (meer stoffen/stofgroepen, meer matrices)
- Op een breder scala van (nadelige) effecten te kunnen screenen
- Analysemethoden beter aan te laten sluiten bij monsternamenameprocessen
- Analyses (kosten)efficiënter uit te kunnen uitvoeren
- Retrospectief data te kunnen analyseren
- De gevoeligheid van de methode te verbeteren bij verlaging van normen
- De opwerkingstechniek te optimaliseren
- Matrixeffecten te beperken
- Aanvullende scheidingstechnieken toe te kunnen passen
- On-site te kunnen meten
- De duurzaamheid van de methode te verbeteren.

Dit pad betreft dus de activiteiten die WFSR uitvoert om methoden te ontwikkelen en inventariserend onderzoek uit te voeren. Hiermee kunnen nieuwe risico's worden ge-signaleerd, wat eraan moet bijdragen dat de analysemethoden inspelen op huidige ontwikkelingen met als gevolg het voorkomen van incidenten en crises (of deze in omvang beperken). De beoogde outcome is dat er minder (dier)ziektes optreden, wat bijdraagt aan de voedselveiligheid in Nederland en het vergroten van het duurzaam verdienvermogen.

4.2.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

De activiteiten voor methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek dragen niet alleen bij aan de signalering van nieuwe risico's, maar hebben ook als output het blijven voldoen aan monitoringswetgeving en het vernieuwen en verbeteren van bestaande technieken, methoden, modellen en data (inclusief rapporten en publicaties daarover, die inspelen op (nieuwe) ontwikkelingen in het domein van voedselveiligheid.

Verder is de bijdrage van dit impactpad aan bijvoorbeeld veiliger voedsel en diervoeders (een outcome) of minder (dier)ziektes (een impact) moeilijker te isoleren van de bijdrage van andere impactpaden in de beleidstheorie. Andersom geldt hetzelfde. Het impactpad rondom methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek draagt ook bij aan andere outcomes als gevolg van de signalering van nieuwe risico's, bijvoorbeeld aan aanpassingen in Nederlandse of Europese wet- en regelgeving.

4.2.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

WFSR slaagt erin om inventariserend onderzoek te doen en methoden te ontwikkelen die bijdragen aan het signaleren van risico's en inspelen op huidige ontwikkelingen. In de jaarrapportages van de WOT-VV Beleid worden per Deelprogramma de resultaten besproken. De bijdrage van projecten aan het behalen van de doelen van het programma, wordt toegelicht met zogenaamde *highlights* (beschrijvingen van gerealiseerde bijdragen) en vier (door het Opdrachtgeversoverleg goedgekeurde) kwalitatieve indicatoren:

- Indicator I: de mate waarin analysemethoden die zijn ontwikkeld of verbeterd binnen de WOT-VV Beleid worden toegepast binnen de WOT-VV Beleid én de WOT-VV Handhaving;
- Indicator II: de mate waarin WFSR de voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid benodigde (nieuwe) expertise (zowel omvang als niveau) en de faciliteiten beschikbaar heeft;
- Indicator III: de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving;
- Indicator IV: de mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LNVN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

De activiteit 'methodeontwikkeling voor PFAS-analyse in een breed scala aan diervoeders en diervoedermiddelen' binnen het project 'Methodeontwikkeling, accreditatiebehoud en inventariserend onderzoek diervoeders' (WOT-02-004-014) en de activiteit 'methodiekontwikkeling voor analyse van toegevoegd water in vis' binnen het project 'Methodeontwikkeling, accreditatiebehoud en inventariserend samenstellingsonderzoek' (WOT-02-004-059) hebben bijvoorbeeld bijgedragen aan de eerste indicator in 2024 (deze laatste activiteit heeft ook bijgedragen aan de kwalitatieve indicator uniformiteit & wetgeving).³⁰ Ook in 2023 is er voor activiteiten aangegeven aan welke indicator wordt bijgedragen. Binnen de projecten 'Onderzoek verboden stoffen', 'Onderzoek antibiotica' en 'Toepassing innovatieve methoden' (TIM) is een methode opgezet om monsters breed te kunnen doormeten met behulp van hoge-resolutie massaspectrometrie (HRMS). Deze activiteit, 'Ontwikkeling en toepassing van hoge-resolutie massaspectrometrie (HRMS)', heeft bijgedragen aan alle kwalitatieve indicatoren. Verder zijn er meerdere projecten waarin er continu wordt gewerkt aan het beheersen van potentiële risico's, door te beoordelen welke nieuwe relevante stoffen

³⁰ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024

geanalyseerd zouden moeten worden: 'Methodeontwikkeling diervoeders' en 'Juridische eisen'.

Box 2. Highlight Ontwikkeling en toepassing van hoge-resolutie massaspectometrie (HRMS)

Over 2023 rapporteert WFSR de volgende **highlight**. In de afgelopen jaren is er binnen verschillende projecten een methode opgezet om monsters breed te kunnen doormeten met behulp van HRMS en met deze data een archief aan te leggen dat retrospectief doorzoekbaar is. De methode is eerst gebruikt om runderurines te meten, waarmee een dataset is aangelegd. Tegelijkertijd is er een bibliotheek met stoffen opgebouwd waarmee de data kan worden vergeleken. Deze bibliotheek is de laatste jaren verder uitgebreid en de dataverwerking is geoptimaliseerd. Na deze ontwikkelingen tot en met 2023 was de HRMS-methode klaar voor gebruik in de WOT-VV Handhaving. In 2023 is de methode op grote schaal ingezet in Deelprogramma 3. De methode is daarnaast in meerdere projecten en Deelprogramma's ingebed.

De toegevoegde waarde van HRMS is dat er veel componenten tegelijk gedetecteerd kunnen worden in één monster waardoor potentieel meer risico's gedetecteerd kunnen worden (dit kan ook achteraf doordat de data retrospectief doorzoekbaar zijn). Één brede HRMS-methode kan meerdere huidige, separate analysemethoden per stofgroep vervangen, wat monsteraanalyse goedkoper maakt en waardoor mogelijk kan worden volstaan met het aanleveren van minder monsters. Het toepassen van HRMS-methodes in de WOT-VV Handhaving leidt tot een betere signalering van risico's omdat ieder monster op veel stoffen doorgemeten kan worden. Bovendien leidt dit tot efficiëntieverbetering binnen de WOT-VV Handhaving. Deze highlight draagt bij aan de realisatie van alle vier de indicatoren.³¹

Uit de interviews komt het beeld naar voren dat de activiteiten en projecten op het gebied van methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek doeltreffend zijn. Methodeontwikkeling wordt door respondenten gezien als een van de belangrijkste sterkten van WFSR, waarmee WFSR ook een sleutelpositie inneemt in Europa (bijvoorbeeld via wetenschappelijke commissies in EFSA). Het project over HRMS wordt aangehaald in gesprekken als een succesvol project met implementatie in de WOT-VV Handhaving. De activiteiten (methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek) lijken een bijdrage te leveren aan de outcomes en impacts (in dit impactpad 'Veilige voedsel en diervoeders' en 'minder (dier)ziektes'). Echter, de exacte bijdrage is niet te achterhalen en er spelen meer factoren een rol bij het bereiken van deze outcomes en impacts.

4.2.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Bij de beoordeling van de doelmatigheid van de activiteiten gerelateerd aan methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek is een aandachtspunt dat de

³¹ WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen.

jaarrapportages maar beperkt uitsplitsen voor deze specifieke activiteiten. Methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek is de meest voorkomende activiteit binnen de WOT-VV Beleid en vindt plaats in alle drie de inhoudelijke Deelprogramma's. Deze activiteiten vallen niet in een aparte projectcategorie, maar overlappen met werkzaamheden gericht op surveys, beleidsonderbouwing en inventariserend onderzoek. Het uitvoeren van deze activiteiten maakt daarmee onderdeel uit van het bredere uitvoerende werk, in plaats van dat het als afzonderlijke taak wordt geadresseerd en gebudgetteerd.

Wij schatten in (op basis van de interviews en jaarrapportages) dat de methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek binnen de WOT-VV Beleid doelmatig verloopt. We hebben van respondenten geen signalen opgevangen dat er onregelmatigheden waren die de doelmatigheid negatief beïnvloed hebben. WFSR, de NVWA en de betrokken departementen hebben allen baat bij de ontwikkeling van (kosten)efficiënte methodes.

Wel horen we terug dat de uitvoering van de activiteiten binnen dit impactpad enigszins in de verdrukking kunnen komen door prioriteiten voor andere taken. Een ander punt dat wordt aangehaald in de gesprekken wat betreft doelmatigheid, is dat bepaalde thema's steeds minder goed in een specifiek Deelprogramma passen, aangezien ze relevant zijn voor verschillende Deelprogramma's. PFAS valt bijvoorbeeld onder Deelprogramma 1 (contaminanten), maar is ook relevant voor de andere deelprogramma's. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs impact te hebben op de doelmatigheid. Goede afstemming en coördinatie tussen de verschillende Deelprogramma's is echter vereist en zorgt ervoor dat de activiteiten optimaal op elkaar worden afgestemd en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Dit wordt doelmatig opgepakt door WFSR waarbij extra aandacht wordt gegeven aan het voorkomen van overlap.

Tot slot geven verschillende respondenten aan dat de budgettering voor projecten in sommige gevallen nog beter onderbouwd kan worden. Het is overigens wel zo dat externen minder beeld hebben van welke activiteiten WFSR uit moet voeren om bijvoorbeeld een methode te ontwikkelen. WFSR budgetteert projecten op basis van uren, materiaal en faciliteiten. Bovendien maakt WFSR geen winst op de WOT-budgetten. Als er budget over blijft, wordt het opnieuw geprogrammeerd.

4.2.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad.

- Vanwege toenemende Europese regelgeving moeten er steeds meer stoffen worden geanalyseerd. Dit vraagt dus ook om meer methodeontwikkeling, waarbij moet worden geanticipeerd op toekomstige ontwikkelingen en regelgeving. Dit vereist efficiëntie en prioritering van de projecten. De laatste jaren is er

meer geïnvesteerd in methodeontwikkeling. Dit was noodzakelijk om de doelstellingen te blijven behalen.

- Methodeontwikkeling wordt als een belangrijk expertisegebied beschouwd binnen de WOT-VV Beleid. Het is belangrijk om deze expertise te behouden. Hierbij gaat het niet alleen om de formele kennis die aanwezig moet zijn binnen WFSR, maar ook 'tacit knowledge' (zachtere kennis die niet formeel vastgelegd, maar vooral gebaseerd op ervaring).
- Afhankelijkheid van andere partijen, zoals de NVWA, bij de aanlevering van monsters, kan leiden tot vertragingen in de voltooiing van projecten.

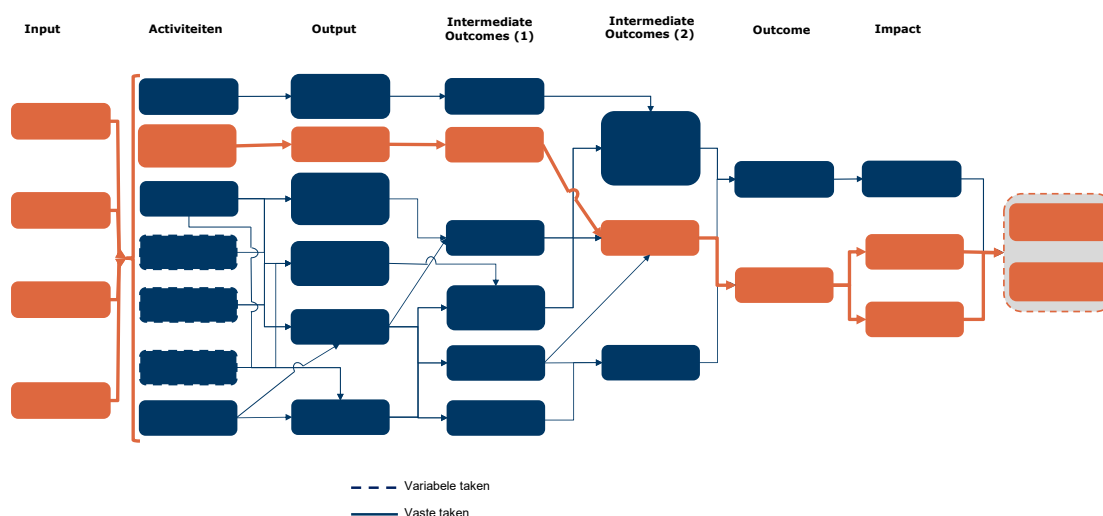
4.2.6 Specifieke onderwerpen

N.v.t.

4.2.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad (op outputniveau) doeltreffend is. De activiteiten in het kader van methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek leiden tot concrete methodes die kunnen worden toegepast en het mogelijk maken om nieuwe risico's te signaleren. De doorwerking van deze resultaten naar het outcome- en impactniveau is echter lastiger aantoonbaar. We kunnen echter redelijkerwijs aannemen dat methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek ook bijdraagt aan analysemethoden die inspelen op huidige ontwikkelingen. Met deze analysemethoden kunnen vervolgens incidenten of crises worden voorkomen (of beperkt in omvang), wat leidt tot veiliger voedsel en minder (dier)ziekten. Wij schatten in dat de methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek binnen de WOT-VV Beleid doelmatig verloopt, op basis van de interviews en jaarrapportages. We hebben geen signalen opgevangen in de interviews of documentatie dat dit niet het geval is.

4.3 Impactpad 2: Onderhouden van crisisparaatheid

Figuur 8 Visuele weergave impactpad 2: Onderhouden van crisisparaatheid

4.3.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Het onderhouden van de crisisparaatheid bij een voedselincident, waarbij opschaling plaatsvindt bij incidenten en crises en beschikbaarheid en bereikbaarheid is ingeregeld buiten reguliere werktijden, is een van de vaste taken binnen de WOT-VV Beleid. In Box 3 staat een beschrijving van de Service Level Agreement (SLA) Uitvoering laboratoriumonderzoek bij incidenten/crises inzake voedselveiligheid tussen NVWA (namens LVVN) en WFSR (namens WR). NVWA kan WFSR ook inschakelen voor crises en incidenten die primair op het terrein van VWS liggen.

De uitvoering van de crisisparaatheid vindt doorgaans plaats in projecten als onderdeel van Deelprogramma 6 (Deelprogramma-overstijgende projecten) en Deelprogramma 1 (Contaminanten) van de WOT-VV Beleid. Veelal wordt binnen de projecten van Deelprogramma 1 rond crisisparaatheid gewerkt aan het in stand houden van de basiskennis, het onderhouden van samenwerkingen met laboratoria en het gezamenlijk oefenen en uitwisselen van kennis. Het overkoepelende project crisisorganisatie (in Deelprogramma 6) is verantwoordelijk voor het snel inzetten van kennis, expertise, capaciteit en apparatuur ten tijde van een incident voor de opschaling van de laboratoriumfunctie.

Box 3. Beschrijving Service Level Agreement (SLA)³²

De SLA legt de afspraken vast met betrekking tot laboratoriumonderzoek tijdens een (ernstig) incident of crises tussen NVWA namens LVVN enerzijds en WFSR namens WR anderzijds. Routinemeldingen en incidenten worden onder verantwoordelijkheid van de NVWA afgehandeld. Echter, kan er afhankelijk van de omstandigheden in overleg met LVVN, besloten worden de regie over te dragen aan LVVN. De SLA heeft betrekking op zeven werkgebieden van de projecten van de WOT-VV Beleid en de met ingang van 2021 overgehevelde projecten vanuit de WOT-VV Beleid naar de WOT-VV Handhaving: Dioxine-achtige verbinden en PCB's, bestrijdingsmiddelen, mycotoxinen en dierbehandelingsmiddelen, GGO's en diermeel in diervoeders.

De uitgangspunten van de SLA zijn:

1. Correct aanleveren van monsters en gegevens door de NVWA op basis waarvan WFSR zijn taken correct kan uitvoeren.
2. Uitvoeren van analyseonderzoek door WFSR.
3. Acceptatie en bewaring van monsters door WFSR.
4. Onderzoek en prioritering van monsters door WFSR.
5. In overleg met de NVWA verdere opschaling en inschakeling van andere laboratoria.
6. Verstrekken van onderzoeksuitslagen door WFSR.
7. Informatie-uitwisseling tussen WFSR en NVWA tijdens incidenten/crises inzake voedselveiligheid.

Dit pad betreft de activiteiten die NVWA en WFSR uitvoeren met het oog op het (tijdig) opschalen bij incidenten en crises. Dit moet eraan bijdragen dat incidenten of crises worden beperkt in omvang. Daardoor blijft het vertrouwen in voedsel en diervoeders uit Nederland behouden, wordt economische schade voor bedrijven beperkt en ontstaat er een goede handelspositie en een gelijk speelveld. Dit draagt bij aan de voedselveiligheid in Nederland en versterkt het duurzaam verdienvermogen.

4.3.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

Ten eerste blijkt uit bovenstaande beschrijving dat niet alleen de activiteit opschaling bij incidenten en crises bijdraagt aan het beperken van de omvang (waar dit impactpad zich op richt). Nieuwe methodieken kunnen ingezet worden in geval van een

³² Zie ook: Service Level Agreement betreffende Uitvoering laboratoriumonderzoek bij incidenten/crises inzake voedselveiligheid, Bijlage 2 van de UO WOT-VV Beleid 2021-2025.

incident/crisis (en dus bijdragen aan het beperken van de omvang van eventuele schade).³³

Ook is de bijdrage van dit impactpad aan bijvoorbeeld vertrouwen in voedsel en diervoeders (een outcome) moeilijker te isoleren van de bijdrage van andere impactpaden in de beleidstheorie. Andersom, draagt ook het impactpad rondom crisisparaatheid bij aan andere outcomes en impacts dan genoemd in dit pad. Zo draagt het bijvoorbeeld bij aan veiliger voedsel en diervoeders in Nederland.

4.3.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

We kunnen stellen dat WFSR erin slaagt de NVWA te ondersteunen bij het afhandelen van crises en incidenten binnen de domeinen van de WOT-VV Beleid. Deze ondersteuning bestaat onder meer uit het functioneren als testlaboratorium binnen de crisisorganisatie van WFSR bij incidenten, crises of calamiteiten. Bij een voedselveiligheidsincident is het belangrijk dat er snel duidelijkheid ontstaat over de situatie, waarbij WFSR een bijdrage levert aan crisisexpertteams.

Jaarrapportages van de WOT-VV Beleid rapporteren over de gerealiseerde bijdragen in het kader van de crisisparaatheid³⁴. De *crisisorganisatie* van de WOT-VV Beleid is een onderdeel van Deelprogramma 6. Binnen Deelprogramma 1 bevinden zich *crisisprojecten*. WFSR maakt deel uit van het Crisis Expert Team straling en nucleair (CET-sn), ondersteund door het Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk (RGEN). Ook neemt WFSR deel aan het CET-md (Crisisexpertteam milieu en drinkwater). Incidenteel worden er analyses verricht op door de NVWA aangeleverde monsters om sneller een beeld te krijgen van de ernst van een incident zodat eventuele maatregelen gericht op de agrarische sector zo snel mogelijk verantwoord kunnen worden genomen. Vanwege haar analytische expertise en calamiteitenorganisatie (24/7) maakt WFSR onderdeel uit van het Landelijk laboratorium netwerk terreuraanslagen (LLN-ta).³⁵

In de jaarrapportages van de WOT-VV Beleid worden highlights gebruikt om de voortgang van de individuele projecten en de resultaten weer te geven (zie Box 4 voor een voorbeeld).

³³ WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid activiteitenplannen 2023, Wageningen.

³⁴ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen. WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen. WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen.

³⁵ WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid activiteitenplannen 2023, Wageningen.

Box 4. Highlight Crisisvoorbereiding voor nucleaire en radiologische incidenten

Over 2022 rapporteert WFSR de volgende **highlight**. Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne en de overname van de kerncentrale in Zaporizhia door Russische militairen is in 2022 een verhoogde paraatheid van het RGEN aangekondigd en is het CET-sn opgeschaald. Binnen WFSR zijn grote hoeveelheden consumables besteld zodat in geval van een radiologische crisissituatie WFSR voldoende voorraad heeft om maandenlang analyses uit te voeren. Vanwege het gebrek aan directe radiologische dreiging voor Nederland is twee weken later het RGEN gedeactiveerd en het CET-sn weer afgeschaald. Daarnaast heeft WFSR een table-top-oefening georganiseerd waarbij samen met de ministeries LVVN en VWS, de NVWA en WFSR drie fases van een radiologische noodsituatie zijn geoefend: 1) de alarmeringsfase, 2) de acute fase, en 3) de transitiefase. Hierbij waren de organisaties voorzien van gesimuleerde metingen, waarbij de meetteams bij WFSR operationeel waren, en werden rapportages uitgevraagd. De oefening werd geëvalueerd en teruggekoppeld aan alle deelnemende organisaties en heeft geleid tot een verbeterde inzetbaarheid en efficiënter functioneren van de betrokken personen en organisaties ten tijde van een incident. In het kader van de evaluatie van het Actieplan Voedselveiligheid naar aanleiding van de fipronilaffaire hebben VWS en LVVN twee crisisoefeningen georganiseerd. WFSR heeft aan beide oefeningen deelgenomen met als doel om lessen te trekken op het gebied van crisisparaatheid. Deze highlight draagt bij aan zowel indicator II en IV, zoals beschreven in 4.4.4.³⁶

Uit de interviews komt naar voren dat WFSR erin slaagt de noodzakelijke infrastructuur in stand te houden, zoals crisisparaatheid en de training van personeel op alle gebieden die onder de crisisfunctie vallen.

De jaarrapportages van de WOT-VV Beleid (over de periode 2021 - 2024) stellen dat er gemiddeld één tot driemaal per jaar een beroep gedaan wordt op de crisisorganisatie voor analyse-ondersteuning bij inzet voor de Milieu Ongevallen Dienst van het RIVM, het betrof steeds inzet bij branden. Daarnaast is WFSR in 2023 en 2024 tweemaal mee opgeschaald met de NVWA bij het uitvoeren van analyses in diverse matrices tijdens incidenten, ook buiten reguliere werktijden. Zo is WFSR in 2023 mee opgeschaald met de NVWA naar de incidentfase voor het coumatetralyl-incident en heeft WFSR de NVWA ondersteund met het uitvoeren van analyses in de matrices vlees, lever, en veegdoekjes. Daarnaast was WFSR in 2024 betrokken bij het PFOS-incident in runderen en schapen in het Verdrongen Land van Saefthinghe, waarbij WFSR de NVWA heeft ondersteund bij het uitvoeren van analyses in de matrices vlees en bloed. Incidenten betekenen dat het reguliere werk binnen de WOT-VV Beleid mogelijk minder aandacht

³⁶ WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen.

krijgt. De beschreven incidenten hebben geen impact gehad op de overige werkzaamheden die WFSR uitvoert.³⁷

Voor het onderhouden van de crisisparaatheid vinden er gemiddeld vier *interne* oefeningen plaats binnen de crisisorganisatie, naast enkele *externe* oefeningen in samenwerking met LLN-ta, CET-md en CET-sn. Zo zijn in 2023 laboratoriummedewerkers getraind voor de crisisorganisatie t.b.v. de bereikbaarheid- en beschikbaarheidsdiensten (B&B), c.q. de opschaling, gericht op een brede screening met LC-HRMS en GC-HRMS. Daarnaast zijn verbeteracties getest en/of geïmplementeerd in het nieuwe geïntegreerde draaiboek van WFSR met betrekking tot de crisisrespons bij nucleaire en radiologische calamiteiten.³⁸

Zoals eerder benoemd, worden de bijdragen die resultaten leveren aan de outcomes en impacts van de WOT-VV Beleid steeds moeilijker te onderscheiden. Uit de interviews komt een beeld naar voren dat de crisisorganisatie en de crisisprojecten in het kader van de WOT-VV Beleid een bijdrage leveren aan de outcomes en impacts (in dit impactpad 'Onderhouden crisisparaatheid'). Bij een incident kunnen nieuw ontwikkelde monitoringsstrategieën uit de WOT-VV Beleid snel worden ingezet om het incident in kaart te brengen. Het is echter moeilijk om de exacte bijdrage van de crisisparaatheid aan het voorkomen van een crisis, of het beperken van de omvang ervan, vast te stellen, mede omdat meerdere factoren een rol spelen bij het bereiken van de outcomes en impacts. Zo kent het vertrouwen in voedsel en diervoeders in Nederland steeds meer uitdagingen, mede doordat voedselveiligheidsrisico's toenemen en zichtbaarder worden door vergrote media-aandacht. Denk aan bijvoorbeeld de invloed van klimaatverandering en geopolitieke spanningen.

4.3.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

De kosten voor de crisisparaatheid vallen zoals eerder benoemd onder Deelprogramma 1 en Deelprogramma 6. Uit de jaarrapportages over de WOT-VV Beleid leiden wij af dat de begroting voor de crisisorganisatie ongeveer €250k bedraagt (conform de Uitvoeringsovereenkomst). De begrote en totale kosten van de crisisorganisatie staan weergegeven in Tabel 4. De begroting van de crisisprojecten, waaronder het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten en monitoringsprogramma (ongeveer €630k, voornamelijk gerelateerd aan het monitoringsprogramma), het Crisisexpertteam milieu en

³⁷ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen. WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen. WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen. WFSR (2022), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2021, Wageningen.

³⁸ WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen.

drinkwater CET-md (ongeveer €33k), en het Landelijk Laboratoriumnetwerk Terreur-aanslagen LLN-ta (ongeveer €21k) is conform de Uitvoeringsovereenkomst (zie Tabel 5).

Ten tijde van een incident of crises valt een aantal ondersteunende taken van WFSR in het kader van haar crisisfunctie buiten de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VV Beleid. De subsidie nodig om deze taken te kunnen uitvoeren, verstrekt LVVN dan wel NVWA via een incidentele subsidie waarmee kan worden opgeschaald wanneer nodig. De ondersteunende taken zijn:³⁹

- Uitvoeren van monsteronderzoek ten behoeve van crisis en calamiteiten;
- Uitvoeren van overig (additioneel) onderzoek ten behoeve van crisis en calamiteiten, zoals beleidsadvisering ten aanzien van gezondheidsrisico's en eventuele borging van andere laboratoria die door de NVWA zijn ingeschakeld;
- Uitvoeren van additionele crisisgerelateerde activiteiten, zoals eventuele aanschaf van middelen, additionele onderzoeks- of kwaliteitskosten vanwege ontwikkelen en/of validatie van een analysemethode of inschakeling van andere laboratoria.

Het gaat doorgaans om één of enkele momenten per jaar waarop buiten kantoor tijd monsters geanalyseerd worden voor de NVWA. WFSR kan ten alle tijden opschalen wanneer dat nodig is.

In interviews wordt benoemd dat WFSR vanwege de afspraken binnen de WOT-VV Beleid in staat is om voor de NVWA de monsters te onderzoeken in tijden van een crises. WFSR kan op verzoek van de NVWA opschalen. Ook voldoet WFSR volledig aan de eisen die de NVWA stelt aan monsteronderzoek en rapportage. Hiermee is WFSR de aangewezen partij voor onderzoek als er een crisis is. Andere laboratoria beschikken niet over de benodigde expertise, kennis, apparatuur en kwaliteitssysteem en zijn niet volledig onafhankelijk. Het is dan ook van belang dat WFSR deze rol blijft vervullen (al- dus gesprekspartners). In de begroting zijn middelen opgenomen die rechtstreeks samenhangen met de paraatheid voor calamiteiten, vooral met het oog op stralingsincidenten of branden. Dit zijn de additionele training en opleiding specifiek voor de crisisorganisatie van zowel sleutelexpertisehouders, onderzoekers als analisten, specifieke crisisorganisatiegerelateerde apparatuurskosten, en de (personeels)kosten voor de bereikbaarheid- en beschikbaarheidsdiensten (B&B). Hierbij kunnen we stellen dat de middelen doelmatig worden ingezet.

³⁹ Zie ook: Service Level Agreement betreffende Uitvoering laboratoriumonderzoek bij incidenten/crises inzake voedselveiligheid, Bijlage 2 van de UO WOT-VV Beleid 2021-2025.

Tabel 4: Begrote en totale kosten crisisorganisatie (DP6)

Jaar	Begroot (€, incl. 21% BTW)	Totale kosten (€, incl. 21% BTW)
2021	302,758	269,619
2022	268.181	268.587
2023	285,869	280,281
2024	304.683	311.041

Tabel 5: Begrote en totale kosten crisisprojecten (DP1)

Jaar	Begroot (€, incl. 21% BTW)			Totale kosten (€, incl. 21% BTW)		
	CET-sn	CET-md	LLN-ta	CET-sn	CET-md	LLN-ta
2021	766.223	39.523	25.425	802.053	15.237	24.189
2022	725.819	38.093	24.477	715.559	22.423	24.073
2023	774.234	40.496	25.693	792.078	36.802	25.467
2024	798.962	43.266	28.162	806.275	41.595	24.884

4.3.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad.

- Op het moment dat zich een crisis voordoet, moet WFSR snel kunnen opschaalen en laboratoriumcapaciteit beschikbaar stellen. Als WFSR meer werkzaamheden voor derden op zich neemt en daaraan verplichtingen zijn verbonden, kan dit de flexibiliteit bij crisissituaties beperken. WFSR ondervangt dit door in alle contracten met derden vast te leggen dat in geval van een incident daaraan prioriteit wordt toegekend. Dit is in lijn met de afspraak uit de Uitvoeringsovereenkomst IG-NVWA WR die stelt: "In geval van incidenten en crises treedt WFSR in overleg met de IG-NVWA om deze in staat te stellen te bepalen welke activiteiten opgeschort worden om capaciteit vrij te maken voor ondersteunend onderzoek."
- De aard en het type van crises kunnen mogelijk veranderen. Dit is een continue uitdaging voor de crisisparaatheid. Het is aan WFSR om in overleg met LVVN, VWS en NVWA te bepalen hoe daarop te reageren, bijvoorbeeld met het ontwikkelen van nieuwe expertises of inzet van nieuwe technologieën.
- Nieuwe technologieën, zoals AI, kunnen worden ingezet om (potentiële) crises en incidenten sneller te detecteren (en af te handelen)..

4.3.6 Specifieke onderwerpen

Dit impactpad geeft ook inzicht om onderzoeksvraag 27 te beantwoorden. Dit betreft de vraag:

- *In hoeverre is de inrichting van de crisisparaatheid binnen de WOT-VV Beleid doelmatig, doeltreffend en toekomstbestendig?*

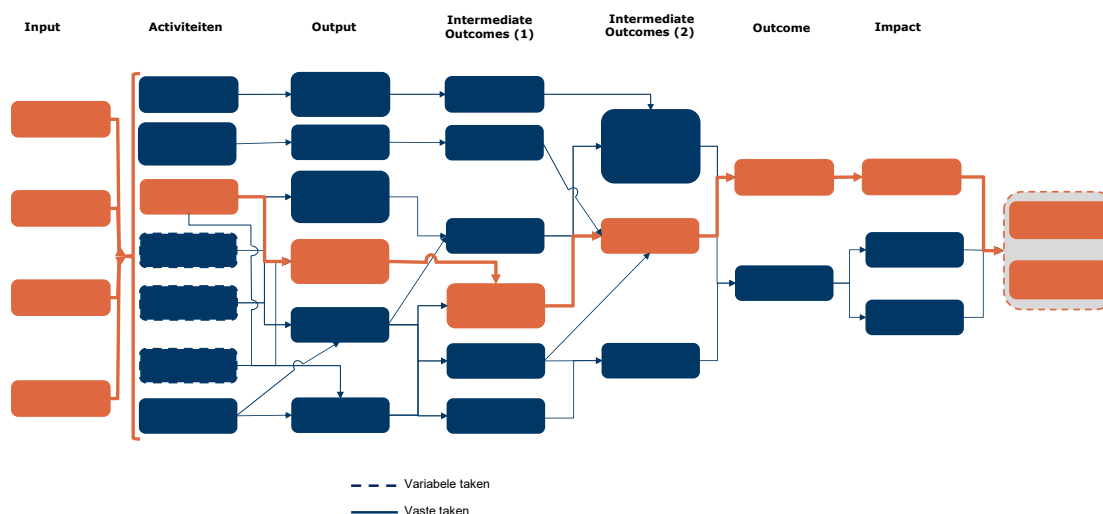
De vraag is beantwoord onder de beoordeling van de doeltreffendheid, doelmatigheid en de uitdagingen van dit impactpad. Uit interviews en jaarverslagen blijkt dat WFSR beschikt over de benodigde infrastructuur om de crisisparaatheid te waarborgen, waarbij de NVWA afhankelijk is van de laboratoria van WFSR. De beschikbare middelen worden efficiënt ingezet om de paraatheid bij calamiteiten te ondersteunen.

Dankzij jaarlijks georganiseerde interne en externe oefeningen met (laboratorium)medewerkers en samenwerkingspartners, zoals het RIVM die zich richt op de microbiologische kant, blijft WOT-VV Beleid voorbereid om adequaat in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen. Wij verwachten dat nieuwe technologieën effectief kunnen worden ingezet, zoals eerder is gebleken bij de toepassing van LC-HRMS voor snelle identificatie bij een calamiteit, waarbij B&B-medewerkers specifiek zijn getraind.

4.3.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad (op outputniveau) doeltreffend is. De crisisparaatheid van WFSR wordt actief onderhouden en versterkt met trainingen en de inzet van nieuwe en verbeterde methoden en technieken, waarbij in crisistijden effectief kan worden opgeschaald. De doorwerking van deze resultaten naar het outcome- en impactniveau is echter lastiger aantoonbaar. We kunnen echter veronderstellen dat een goede crisisparaatheid bijdraagt aan het beperken van de omvang van een crisis, het behouden van vertrouwen in voedselveiligheid, het voorkomen van economische schade voor bedrijven en het waarborgen van een gelijk speelveld.

4.4 Impactpad 3: Ondersteuning NVWA-BuRO

Figuur 9 Visuele weergave impactpad 3: Ondersteuning NVWA-BuRO

4.4.1 Afbakening en selectie van het impactpad

De ondersteuning van NVWA-BuRO (Bureau Risicobeoordeling en Onderzoek) is voor WFSR een van de vaste taken die zij binnen de WOT-VV Beleid uitvoert (zie Box 5 voor een beschrijving van NVWA-BuRO). De ondersteuningsfunctie bestaat uit het ondersteunen van NVWA-BuRO bij het (doen) uitvoeren van wetenschappelijke risicobeoordelingen en het adviseren op basis hiervan en wetenschappelijk onderzoek en het coördineren van het integrale onderzoeksprogramma.⁴⁰

WFSR ondersteunt NVWA-BuRO in haar onafhankelijke adviserende taak met projecten in het domein van voedselveiligheid. Deze projecten worden uitgevoerd als onderdeel van Deelprogramma 6 (Deelprogramma-overstijgende projecten) van de WOT-VV Beleid. NVWA-BuRO programmeert deze projecten in overleg met WFSR. Veelal wordt in deze projecten gewerkt aan door NVWA-BuRO gesignaleerde potentiële gevaren, methoden om deze potentiële gevaren op te sporen en het ontwikkelen van methoden voor het tegengaan van negatieve gevolgen, denk hierbij bijvoorbeeld aan modellen.

Box 5. Beschrijving NVWA-BuRO⁴¹

NVWA-BuRO is een onafhankelijke en afzonderlijke eenheid binnen de NVWA. Op grond van de Wet Onafhankelijke Risicobeoordeling (WOR) is BuRO belast met de uitvoering van onafhankelijke en wetenschappelijk gefundeerde risicobeoordelingen op het gebied van voeding en voedsel en op het gebied van voedselveiligheid, productveiligheid, plant- en diergezondheid,

⁴⁰ Zie ook: Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025, Bijlage 1 van de UO WOT-VV Beleid 2021-2025, p. 25 e.v..

⁴¹ Zie [Bureau Risicobeoordeling & onderzoek (BuRO) | Over de NVWA | NVWA].

dierenwelzijn en natuur (inclusief biodiversiteit). Op basis van deze risicobeoordelingen brengt BuRO (on)gevraagd en adviezen uit aan de inspecteur-generaal van de NVWA (IG-NVWA) en de bewindspersonen van LVVN en VWS. De kerntaken van BuRO zijn:

- Onafhankelijk (doen) verrichten (van wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de uitvoering) van risicobeoordelingen.
- Gevraagd en ongevraagd verstrekken van onafhankelijke adviezen daarover aan de IG-NVWA en de bewindspersonen van VWS en LVVN.
- Adviseren van de IG, en de directies Handhaven en Keuren, over situaties en ontwikkelingen - ook binnen bestaande wettelijke kaders - die risicovol kunnen zijn en de mogelijke risicomanagementopties.
- Signaleren van risicotrends in binnen- en buitenland op alle terreinen van de NVWA.
- Adviseren aan de directeur Strategie over risico's als gevolg van afwegingen en keuzes gemaakt in de jaarplancycclus.
- Inhoudelijk verantwoordelijk voor de strategie van de risicocommunicatie en ontwikkeling daarvan.
- Kennismanagement en onderzoeksprogrammering.
- Intelligence, monitoring, en data-analyse.

Dit pad betreft dus de activiteiten die WFSR uitvoert ter ondersteuning van de NVWA-BuRO met het oog op ontwikkelen en genereren van modellen en data (inclusief rapporten en publicaties daarover) die inspelen op (nieuwe) ontwikkelingen in het domein van voedselveiligheid. Dit moet eraan bijdragen dat incidenten en crises worden voorkomen (of beperkt zijn in omvang) met als gevolg dat er veilig voedsel en diervoeder in omloop zijn en er daardoor minder (dier)ziektes optreden. Dit moet bijdragen aan de voedselveiligheid in Nederland en de vergroting van het verdienvermogen van Nederland.

4.4.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

Ten eerste blijkt uit de bovenstaande beschrijving dat de activiteiten binnen de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO zich niet alleen richten op het ontwikkelen en genereren van modellen en data. De output van projecten uit de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO bestaat bijvoorbeeld ook uit het signaleren van nieuwe risico's. Bovendien is dit onderscheid niet altijd strikt te maken, want betere en nieuwe methoden dragen mogelijk bij aan het signaleren van nieuwe risico's.

Ten tweede is WFSR voor het ontwikkelen van modellen niet volledig afhankelijk van projecten binnen de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO. WFSR heeft zelf ook expertises in huis die daaraan kunnen bijdragen en werkt op dit vlak ook samen met

andere kennisinstellingen als universiteiten en RIVM.⁴² Wel is afgesproken dat LVVN voorziet in een onderzoeksbudget dat NVWA-BuRO zelfstandig in kan zetten voor subsidieverlening vanuit de WOT-VV Beleid. Deze subsidie (van jaarlijks €0,5 miljoen) dient te worden besteed bij WR (waarbij WFSR de coördinatie in budgetverdeling verzorgt).

Ten derde – en dat geldt voor vrijwel alle impactpaden – is de bijdrage van dit impactpad aan bijvoorbeeld veiliger voedsel en diervoeders (een outcome) moeilijker te isoleren van de bijdrage van andere impactpaden in de beleidstheorie. Andersom geldt hetzelfde. Het impactpad rondom NVWA-BuRO draagt ook bij andere outcomes en impacts dan genoemd in dit pad, bijvoorbeeld aan vertrouwen in voedsel en diervoeder in Nederland.

4.4.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

WFSR slaagt erin om NVWA-BuRO te ondersteunen bij het uitvoeren van de taken die zij uitvoert in het kader van de WOT-VV Beleid. Deze ondersteuning komt vooral tot uitdrukking in projecten die zij samen uitvoeren. Deze projecten (en gerelateerde activiteiten⁴³) dragen bij aan nieuwe en verbeterde technieken, modellen en data voor het uitvoeren van wetenschappelijke risicobeoordelingen. Jaarrapportages van de WOT-VV Beleid rapporteren over de gerealiseerde bijdragen in het kader van de ondersteuningsfunctie NVWA-BuRO.⁴⁴ Dit gebeurt aan de hand van *highlights* (beschrijvingen van gerealiseerde bijdragen) en vier (door het Opdrachtgeversoverleg goedgekeurde) kwalitatieve indicatoren.

- Indicator I: de mate waarin analysemethoden die zijn ontwikkeld of verbeterd binnen de WOT-VV Beleid worden toegepast binnen de WOT-VV Beleid én de WOT-VV Handhaving;

⁴² In de laatste evaluatie van Wet Onafhankelijke Risicobeoordeling (WOR) die ten grondslag ligt aan de taken van NVWA-BuRO werd ook gewezen op de inhoudelijke overlap en complementariteit tussen verschillende organisaties, zoals NVWA-BuRO, het RIVM en WFSR. De complementariteit tussen het RIVM en WFSR komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in het Front Office Voedsel- en Productveiligheid (zie [Frontoffice voedsel en productveiligheid | RIVM](#)) waar ad hoc vragen worden afgehandeld. Zie [\[Dialogic \(2021\), Evaluatie van de Wet Onafhankelijke Risicobeoordeling \(WOR\) NVWA, Utrecht\]](#).

⁴³ Bijvoorbeeld de organisatie van het internationaal symposium *'Modern inspections with new technology'*, (Den Haag, 26 en 27 februari 2024). Op dit symposium werden Europese toezichthouders door verscheidene Nederlandse en buitenlandse bedrijven bijgepraat over de mogelijkheden van de door hen ontwikkelde technieken (onder andere sensortechnologie en artificiële intelligentie) op het vlak van voedselveiligheid. Zie [\[Voedselveiligheid in 2023 | Over de NVWA | NVWA\]](#).

⁴⁴ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen. WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen. WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen.

- Indicator II: de mate waarin WFSR de voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid benodigde (nieuwe) expertise (zowel omvang als niveau) en de faciliteiten beschikbaar heeft;
- Indicator III: de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving;
- Indicator IV: de mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LVVN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

Uit de jaarrapportages van de WOT-VV Beleid (2022, 2023 en 2024) blijkt dat NVWA-BuRO en WFSR erin slagen om met uitgevoerde projecten deze indicatoren te realiseren (waarbij gesteld dat er geen streefwaarden voor deze indicatoren bestaan en dat de bijdrage van highlights aan deze indicatoren per jaar varieert). De highlights worden gebruikt om een bijdrage aan een indicator te illustreren (zie Box 6 voor een voorbeeld).

Box 6. Highlight Contaminanten in vlees grote grazers

Over 2022 rapporteert WFSR de volgende **highlight**. Uit onderzoek blijkt dat vlees van grote grazers uit de uiterwaardgebieden (met name runderen) vaak te hoge gehalten bevatten van dioxines, PCB's en PFAS's (rapporten gepubliceerd in 2022), waardoor het vlees van incidenteel geslachte dieren niet kan worden aangeboden voor consumptie. Uit vervolgonderzoek is gebleken dat het verplaatsen van grote grazers naar schonere gebieden kan leiden tot een verlaging van de gehalten van dioxines, PCB's en PFAS's in vlees. Uit vervolgonderzoek blijkt dat daarvoor wel een langere periode nodig kan zijn (meer dan 1 jaar). Er loopt ook nog vervolgonderzoek naar de belangrijkste bronnen van dioxines maar ook PFAS's. Vlees en levers van waterbuffels langs de Westerschelde blijken ook verhoogde PFAS-gehalten te bevatten, met name PFOS. Resultaten zijn ook van belang voor de verbetering van een kinetisch model voor dioxines en dl-PCB's in grote grazers door RIVM, waarmee een betere voorspelling kan worden gemaakt van de gehalten en het effect van verplaatsen, inclusief de benodigde tijdsduur om de gehalten tot onder de normen te laten dalen. Deze highlight draagt bij aan de realisatie van alle vier de indicatoren.⁴⁵

Vervolgens is de vraag welke bijdragen die resultaten leveren aan de outcomes en impacts van de WOT-VV Beleid. Deze relatie wordt – zoals eerder gesteld – diffuser.⁴⁶ Uit

⁴⁵ WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen.

⁴⁶ Zie [Jaarplanresultaten | Over de NVWA | NVWA].

de interviews komt een beeld naar voren dat de activiteiten en projecten in het kader van de WOT-VV Beleid (en dus ook de projecten binnen de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO) een bijdrage leveren aan de outcomes en impacts (in dit impactpad 'Veilige voedsel en diervoeders' en 'minder (dier)ziektes'). De exacte bijdrage is niet te achterhalen en er spelen meer factoren een rol bij het bereiken van deze outcomes en impacts.

Een andere bron voor ons oordeel over de doeltreffendheid van WFSR in het uitvoeren van de taken in de ondersteuningsfunctie aan NVWA-BuRO met projecten in het domein van voedselveiligheid van NVWA-BuRO is de evaluatie van de Wet Onafhankelijke Risicobeoordeling (WOR). Deze wet ligt aan de basis van de taken die NVWA-BuRO uitvoert. Deze evaluatie concludeert onder meer dat de WOR en de inrichting en activiteiten van BuRO binnen het stelsel van voedselveiligheid en consumentenproducten de wetenschappelijke kwaliteit en onafhankelijkheid van de risicobeoordelingen en adviezen bevorderen. De NVWA-BuRO taken worden goed uitgevoerd. WFSR ondersteunt NVWA-BuRO met projecten in het domein van voedselveiligheid. De uitvoering van de taken kent wel steeds meer uitdagingen, onder meer vanwege de groeiende complexiteit en dynamiek van het werkkterrein (bijv. doordat risicobeoordelingen meer domeinen tegelijk bevatten) en een toename van het aantal (grotere) risicobeoordelingen van complete productieketens.⁴⁷ We hebben geen reden om aan te nemen dat het beeld over doeltreffendheid in de afgelopen jaren significant gewijzigd is.

4.4.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Uit de jaarrapportages over de WOT-VV Beleid leiden wij af dat de begroting voor de ondersteuningsfunctie NVWA-BuRO ongeveer €0,5 miljoen bedraagt (en dat is conform de Uitvoeringsovereenkomst). Met dit budget worden ongeveer tien projecten per jaar uitgevoerd.⁴⁸ Deze jaarbudgetten worden blijkens de jaarrapportages nagenoeg geheel uitgeput. Kleine overschotten worden naar het jaar daarop overgeheveld.

Ons beeld is dat de ondersteuning van NVWA-BuRO door WFSR doelmatig verloopt. Ten eerste hebben we op basis van onze informatiebronnen (documenten en interviews) geen redenen om aan te nemen dat er zich in de afgelopen periode onregelmatigheden voordeden die de doelmatigheid negatief beïnvloed hebben. Ten tweede bestaat de ondersteuning van NVWA-BuRO door WFSR al een behoorlijk aantal jaar. Verwacht mag worden dat eventuele ondoelmatigheden in deze ondersteuning inmiddels op basis van ervaring aan beide kanten verholpen of verminderd zijn. Tot slot – en dat is een belangrijk argument – verzekert de overheid (in het bijzonder NVWA-BuRO) zich met een jaarbudget van ongeveer €0,5 miljoen toegang tot en gebruik van

⁴⁷ Zie [Dialogic (2021), *Evaluatie van de Wet Onafhankelijke Risicobeoordeling (WOR) NVWA, Utrecht*].

⁴⁸ Zie voetnoot 31.

relevante en up-to-date relevante kennis bij de uitvoering van haar taken. De opgebouwde lange termijnrelatie maakt de lijnen kort waardoor beide partijen snel en accuraat op elkaar kunnen inspelen.

4.4.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad.

- Technologische ontwikkelingen, onder meer op het vlak van artificiële intelligentie, creëren nieuwe kansen voor het verbeteren en vernieuwen van technieken, methoden en modellen (maar ook voor het signaleren van nieuwe risico's op het vlak van voedselveiligheid). Voor NVWA-BuRO en WFSR betekent dat dat er ingezet kan worden op nieuwe kennis en vaardigheden om deze kansen te grijpen.
- In de verschillende jaarrapportages over de WOT-VV Beleid (o.a. 2024, 2023 en 2021) staat telkens dat enkele projecten niet afgerond konden worden wegens een capaciteitsgebrek.⁴⁹ Dit probleem doet zich dus voor over de gehele evaluatieperiode.

4.4.6 Specifieke onderwerpen

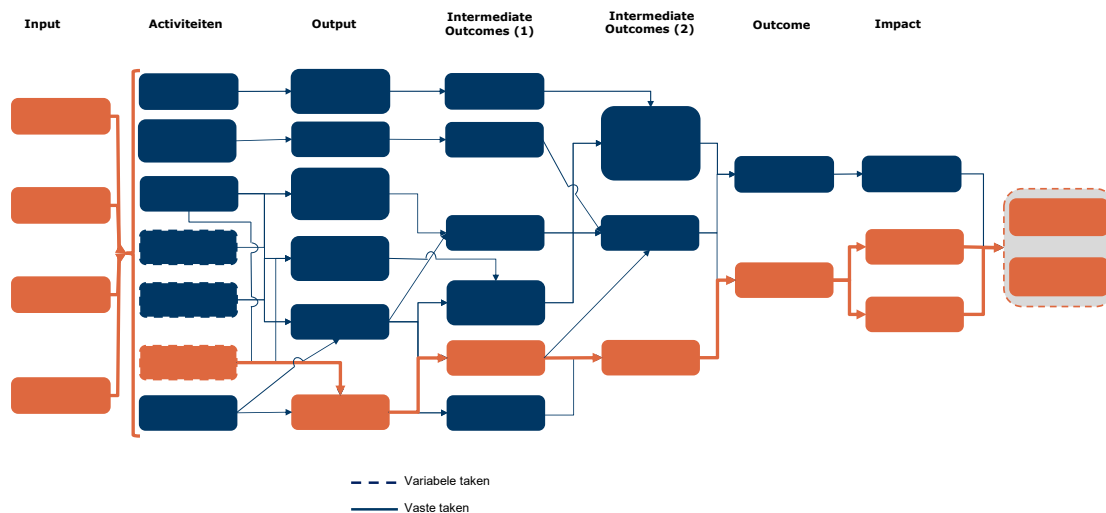
N.v.t.

4.4.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad (op outputniveau) doeltreffend is, want de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO zorgt voor het ontwikkelen en genereren van modellen en data (en rapporten en publicaties). De doorwerking van deze resultaten op outcome- en impactniveau is minder makkelijk vast te stellen. We kunnen echter redelijkerwijs aannemen dat de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO ook bijdraagt aan het voorkomen van incidenten, veiliger voedsel en minder (dier)ziekten.

⁴⁹ In 2024 konden drie projecten niet worden afgerond als gevolg van capaciteitsgebrek. Voor het project 'Caecummonsters van varkens' was na het verkrijgen van de monsters onvoldoende capaciteit beschikbaar om shotgun sequencing uit te voeren. Voor het project 'Mycotoxins in meat products' is de eindrapportage vertraagd vanwege technische problemen en verlate bezorging van analytische standaarden. Voor project 'Honden- en kattenvoermonsters' is de analyse van zware metalen door capaciteitsgebrek doorgeschoven naar 2025. In 2023 kon het project 'nitrosamines' niet worden afgerond door capaciteitsproblemen.

4.5 Impactpad 4: Surveys en beleidsonderbouwing

Figuur 10 Visuele weergave impactpad 4: Surveys en beleidsonderbouwing

4.5.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Het in kaart brengen van (nieuwe) voedselveiligheidsrisico's, signaleren van trends en het onderbouwen van beleid is een belangrijke variabele taak van WFSR binnen WOT-VV Beleid. Onder andere middels lang- en kortlopende surveys worden deze voedselveiligheidsrisico's en trends in kaart gebracht. Hieruit volgen typisch rapporten die helpen bij de versterking van de (inter)nationale kennispositie, wat ondersteunend is voor de advisering van (Europese) beleidsmakers. Verder ondersteunen ze de aanpassing van strategieën voor monitoring en toezicht en handhaving.

Activiteiten gericht op surveys en beleidsonderbouwing zijn variabele taken voor alle Deelprogramma's. Binnen Deelprogramma 1 (Contaminanten) worden surveys uitgevoerd naar de aanwezigheid van contaminanten in levensmiddelen. Denk hierbij aan de aanwezigheid van radionucliden in voeding en diervoeder of van persistente organische verontreinigende stoffen (POP's) in zoet- en zoutwatervisserijproducten. Binnen Deelprogramma 3 (Dierbehandelingsmiddelen) richten surveys zich op onderzoek naar dierbehandelingsmiddelen waar nog niet of beperkt regulier op wordt gemonitord en sectoren die niet (of zeer beperkt) zijn opgenomen in het Nationaal Plan Residuen. Deelprogramma 4 (Feed & Food) richt zich met surveys en beleidsondersteuning op specifieke thema's, zoals kringlooplanbouw, voedsel- en voederintegriteit en GGO's.

De aanpassingen die uit deze surveys en beleidsonderbouwing volgen moeten onder andere leiden tot verbeteringen in de Europese voedselveiligheidswerkwijzen. Hieruit kunnen eventuele aanpassingen in Nederlandse en/of Europese wet- en regelgeving volgen. Dit kan zich bijvoorbeeld uiten in een aanpassing van o.a. het Nationaal Plan Residuen of het Nationaal Plan Diervoeders. Uiteindelijk zou dit o.a. moeten resulteren in meer vertrouwen in Nederlands voedsel en diervoeders.

4.5.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

De surveys en beleidsonderbouwing zijn onderdeel van een breder pakket aan activiteiten gericht op het aanpassen en verbeteren van Nederlandse en Europese wet- en regelgeving op het gebied van voedselveiligheid. De beleidstheorie laat zien dat de activiteiten *ondersteunen NVWA-BuRO* en *Advisering & vertegenwoordiging in internationale gremia* dezelfde output en outcomes dienen.

Het impactpad zoals hier beschreven richt zich specifiek op de bijdrage van de surveys en beleidsonderbouwing op het verbeteren van Europese werkwijzen en het aanpassen van Nederlandse en Europese wet- en regelgeving. Echter, hebben de activiteiten ook een bredere impact. Zoals ook benoemd staat in de Meerjarenafspraken⁵⁰ kunnen resultaten van de surveys ook inzichten geven waarmee de NVWA effectiever kan handhaven. Zo wordt onder Deelprogramma 3 specifiek genoemd dat de opgedane kennis uit surveys kan leiden tot specifieke kennisopbouw ondersteunend bij de handhaving en de risicobeoordeling (bv. in de vorm van beslisbomen of factsheets).

De vergaarde kennis uit surveys kan daarbij ook belangrijke input leveren voor het ontwikkelen nieuwe analysemethoden. Dit is ook terug te vinden in de uitgevoerde projecten zoals beschreven in de jaarverslagen. Bij de highlight-projecten is te zien dat een groot deel van de projecten waarbij surveys en beleidsonderbouwing een rol speelt, er ook output is op het gebied van nieuwe- of verbeterde analysemethoden.

4.5.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

Voor het impactpad 'surveys en beleidsonderbouwing' zijn twee kwalitatieve indicatoren relevant:

- Indicator III: de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa én wordt gebruikt bij de totstandkoming van nieuwe wetgeving.
- Indicator IV: de mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LVVN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

In de highlight-projecten uit de jaarverslagen van 2021-2024 zien we dat er verschillende surveys zijn uitgevoerd in de Deelprogramma's die bijdragen aan de

⁵⁰ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

bovenstaande indicatoren. Een recent voorbeeld is de survey naar bepaalde verontreinigingen (MCPD(E)s en GEs) in vleesvervangers.

Er is ook een kwantitatieve indicator beschikbaar die iets kan zeggen over dit impactpad:

- Indicator 3: Het aantal wetenschappelijke en populaire publicaties, rapporten, presentaties/webinars, nieuwsbrieven/posters.

De directe output van de surveys en beleidsonderbouwing zijn adviezen en rapporten. Hoewel deze indicator weinig zegt over de kwaliteit van de publicaties, geeft het wel een inkijk in hoeverre activiteiten leiden tot relevante output. Tabel 6 laat zien dat WFSR jaarlijks een dertigtal rapporten publiceert (met uitzondering van 2024) en gebruikmaakt van diverse andere communicatiemiddelen. De data suggereert dat WFSR jaarlijks consistent werkt aan het verspreiden van resultaten uit o.a. activiteiten gericht op beleidsondersteuning. Hierbij moet wel de kanttekening gemaakt worden dat deze aantallen niet puur uit activiteiten uit dit impactpad komen. Aanvullend worden surveys vaker via briefrapporten gerapporteerd aan de contactpersonen. Briefrapporten zijn niet opgenomen in dit overzicht en betreffen een rapportagevorm die kort en bondig de onderzoeksresultaten presenteert aan de contactpersoon van een project op een inzichtelijke en bruikbare manier. Briefrapporten worden vaak gebruikt als een tussenrapportage bij projecten waar bijvoorbeeld meerdere jaren surveys of monitoring voor uit worden gevoerd. Briefrapporten worden niet openbaar gemaakt.

Tabel 6 Aantal publicaties en uitingen door WFSR⁵¹

Jaar	Populair / media	Rapporten	Presentaties / workshops / trainingen	Posters	Nieuwsbrieven
2022	5	31	5	-	1
2023	4	33	11	-	5
2024	6	15	47	27	7

Interviewrespondenten geven aan dat de adviezen en rapporten die WFSR publiceert over het algemeen belangrijke input vormen voor het Nederlandse en Europese Beleid. Publicaties van WFSR gaan geregeld naar de Europese Commissie en zijn daar sturend in de beleidsvoering. Respondenten zijn positief over het behalen van de outcomes gerelateerd uit dit impactpad. Wel geven verschillende respondenten aan dat de afstand

⁵¹ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen.

tussen beleid en onderzoek soms als groot wordt ervaren. Beleidsmedewerkers vinden het niet altijd eenvoudig om concrete onderbouwingsvragen aan WFSR voor te leggen, terwijl WFSR soms moeite heeft om wetenschappelijke inzichten effectief te vertalen naar praktische informatie voor beleidsmedewerkers.

De mate waarin specifiek de activiteiten vallend onder surveys en beleidsonderbouwing leiden tot de outcomes van dit impactpad is uit de interviews niet op te halen, maar wel uit de jaarverslagen. Respondenten maken in hun reflectie op het behalen van doelstellingen geen uitsplitsing op activiteiten. In de jaarverslagen zijn binnen de Deelprogramma's zien we wel dat in projecten die zich puur richten op surveys en beleidsondersteuning en de projecten waar deze activiteiten een belangrijk onderdeel vormen, de beoogde outputs worden gerealiseerd. Ook in de highlightprojecten zien we dat de activiteiten leiden tot concrete beleidsondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van nieuwe contaminanten in diervoeder of de aanwezigheid van tropaan- en ergotalkaloïden in teff en mais.

4.5.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Bij de beoordeling van de doelmatigheid van de activiteiten gerelateerd aan surveys en beleidsonderbouwing is een aandachtspunt dat de jaarrapportages maar beperkt uitsplitsen voor deze specifieke activiteiten. De uitdaging is dat survey- en beleidsondersteunende activiteiten niet altijd op zichzelf staande activiteiten zijn, maar onderdeel vormen van bredere projecten. Er is daarom dus geregeld overlap met bijvoorbeeld werkzaamheden gericht op methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek.

Voor activiteiten die specifiek gericht zijn op de uitvoering van surveys en beleidsondersteuning (WOT-02-001-014 en WOT-02-003-009) wordt jaarlijks ongeveer €650 duizend begroot. Overige projecten waarin surveys en beleidsonderbouwing een prominente rol spelen hebben een jaarlijkse begroting van ongeveer €1,225 miljoen begroot⁵².

Op basis van de jaarrapportages, de interviews en de begroting schatten wij in dat activiteiten gericht surveys en beleidsonderbouwing doelmatig verlopen. Zoals ook genoemd in de doeltreffendheidsanalyse, kan er met het gehanteerde budget goede beleidsondersteuning gerealiseerd worden, zowel Europees als nationaal. Er zijn geen indicaties dat deze resultaten disproportioneel veel budget vragen.

⁵² Het is belangrijk om te benoemen dat dit budget niet volledig toe te kennen is aan activiteiten gericht op surveys en beleidsonderbouwing. In de projecten komen vaak activiteiten samen uit meerdere impactpaden.

4.5.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad:

- Uit de interviews blijkt dat er communicatie-uitdagingen blijven bestaan tussen onderzoekers en beleidsmedewerkers. De afstand van de wetenschap en het beleid wordt door sommige respondenten als aanzienlijk ervaren. Dit bemoeit soms de beleidsonderbouwende functie van WFSR. In communicatie mist soms de slag van technisch-inhoudelijke rapportage naar beleidsrelevante communicatie.

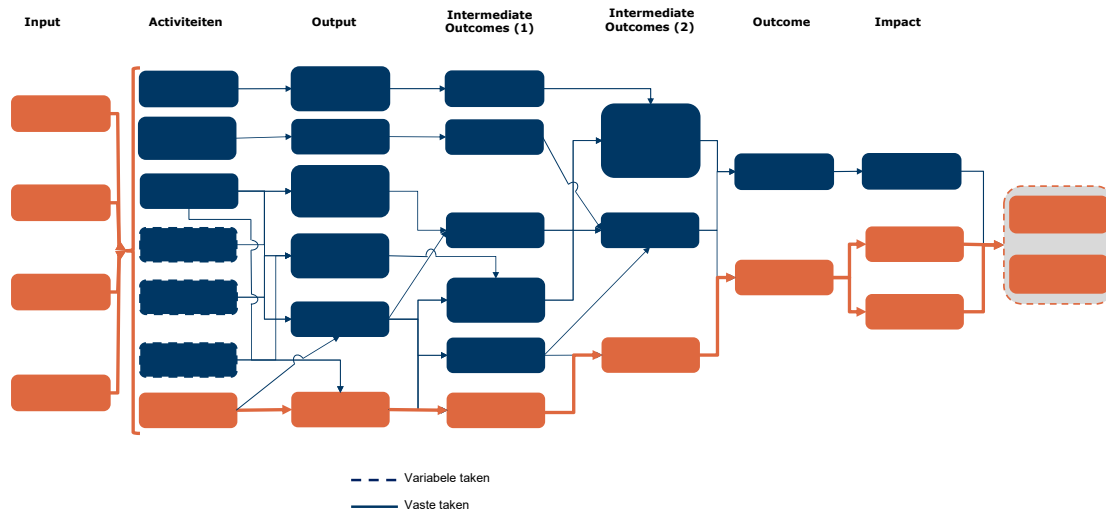
4.5.6 Specifieke onderwerpen

N.v.t.

4.5.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad 'surveys en beleidsonderbouwing' doeltreffend is in het verbeteren van Europese werkwijzen op het gebied van voedselveiligheid en het ondersteunen van wet- en regelgeving in Nederland en Europa. Respondenten geven aan dat de adviezen en rapporten die WFSR publiceert belangrijk zijn voor zowel Nederlandse als Europese beleidsmakers. Wel blijkt uit interviews dat er een kloof tussen onderzoek en beleid wordt ervaren. Enerzijds is het uitdagend voor beleidsmedewerkers om een goede onderbouwingsvraag te formuleren richting WFSR, terwijl anderzijds onderzoekers uitdagingen ervaren bij het vertalen van onderzoeksresultaten naar concrete beleidsonderbouwing. Wat betreft doelmatigheid concluderen we dat de gemaakte kosten proportioneel zijn met de behaalde resultaten.

4.6 Impactpad 5: Advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia

Figuur 11 Visuele weergave impactpad 5: Advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia

4.6.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Een van de vaste taken van de WOT-VV Beleid is de vertegenwoordiging in (inter)nationale gremia ter beoordeling van voedselveiligheid, incl. advisering, dossierbeoordeling en methodeharmonisatie.⁵³ De regelgeving voor voedselveiligheid, waarop de WOT-VV Beleid gestoeld is, komt grotendeels tot stand op EU-niveau. Dit impactpad richt zich daarom specifiek op Europese gremia.

Om ervoor te zorgen dat de regelgeving zo goed mogelijk aansluit bij de Nederlandse context, streeft het kabinet ernaar om in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken te zijn bij de ontwikkeling van die EU wet- en regelgeving. Vanuit de WOT-VV neemt WFSR deel aan gremia voor inhoudelijke ondersteuning van (inter)nationaal beleid.⁵⁴ WFSR geeft uitvoering aan deze taak middels het deelnemen aan commissies en werkgroepen, maar ook door het publiceren van adviezen en rapporten gericht aan de EU-gremia. Op EU-niveau is de European Food Safety Authority (EFSA) de belangrijkste entiteit voor WFSR. De werkwijze van EFSA staat in Box 7.

Box 7. Beschrijving EFSA⁵⁵

Volgens Verordening (EG) nr. 178/2002 is de **European Food Safety Authority (EFSA)** verantwoordelijk voor het signaleren en opsporen van nieuwe voedselrisico's. Hierbij wordt EFSA

⁵³ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

⁵⁴ Agenda Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025.

⁵⁵ Zie www.efsa.europa.eu

ondersteund door de lidstaten. WFSR neemt namens Nederland deel aan verschillende EFSA-panels en -werkgroepen.

Het werkproces van EFSA start op het moment dat zij een verzoek om een risicobeoordeling ontvangt of op eigen initiatief een onderzoek start. De verzoeken aan EFSA zijn met name afkomstig van de Europese Commissie (DG SANTE). Ook het Europees Parlement en lidstaten kunnen een verzoek indienen. EFSA concretiseert de aanvraag, waarna deze wordt voorgelegd in de wetenschappelijke **panels** van EFSA. Voor de risicobeoordeling stelt EFSA een **werkgroep** op, bestaande uit leden van het panel en gespecialiseerde wetenschappers. De werkgroepen leggen de bevindingen voor aan het panel, waarna de leden van het panel stemmen over de beoordeling. In de meeste gevallen resulteert de beoordeling in een wetenschappelijk advies, maar dit kan ook een ander type output zijn, zoals een verklaring of een richtlijn. Publicatie van beoordelingen verloopt altijd via het EFSA Journal.

Dit impactpad omvat dus de advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de totstandkoming van Nederlandse of EU wet- en regelgeving. Een goed onderbouwde wet- en regelgeving draagt bij aan de controle op en het vertrouwen in voedsel en diervoeder uit Nederland. Een verhoogd vertrouwen levert een bijdrage aan het voorkomen van economische schade bij bedrijven en het creëren van een goede handelspositie en gelijk speelveld. Uiteindelijk zorgt dit voor een bijdrage aan de voedselveiligheid in Nederland en het vergroten van het duurzaam verdienvermogen.

4.6.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

Naast Europese wet- en regelgeving zijn ook internationale regelgeving, normen en afspraken relevant voor de totstandkoming van de WOT-VV Beleid. Om ervoor te zorgen dat ook internationale regelgeving, buiten de EU, aansluit bij de Nederlandse situatie neemt WFSR deel aan diverse gremia, waaronder het Europees comité voor standaardisatie (CEN), de Association of Official Agricultural Chemists (AOAC), Stakeholder Program on Infant Formula and Adult Nutritionals (SPIFAN), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), International Dairy Federation (IDF), Codex Committees, International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC), Food and Agriculture Organisation (FAO) en de Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives (JECFA).⁵⁶

Dit impactpad focust specifiek op de bijdrage die Nederland levert aan de totstandkoming van Europese wet- en regelgeving via de adviezen en rapporten van WFSR. De adviezen en rapporten leiden daarnaast tot aanscherpingen en verbeteringen in de door de EU-gehanteerde werkwijzen voor het toetsen van de voedselveiligheid.

⁵⁶ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

Volgens interviewrespondenten neemt WFSR een sleutelpositie in binnen de EU op het gebied van inhoudelijke methodeontwikkeling en geavanceerd meten.

4.6.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

De Nederlandse deelname aan EFSA-werkgroepen en -panels en de harmonisering, advisering en normalisering van (inter)nationaal beleid komt vooral tot uiting middels twee projecten⁵⁷. Deze projecten (en gerelateerde activiteiten) dragen bij aan de bijdrage van WFSR bij de totstandkoming van Europees beleid. De jaarrapportages van de WOT-VV Beleid rapporteren over de gerealiseerde bijdragen op beide projecten. Voor dit impactpad zijn twee van de indicatoren relevant:

- Indicator III: de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving;
- Indicator IV: de mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LVVN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

Uit de jaarrapportages van de WOT-VV Beleid (2021, 2022, 2023 en 2024)⁵⁸ blijkt dat WFSR er over de gehele periode in is geslaagd om deel te nemen aan relevante EFSA-panels en -werkgroepen, zoals het CONTAM Panel en de BIOHAZ werkgroep. Jaarlijks zijn er door WFSR meerdere adviezen opgeleverd. Dit heeft uiteindelijk geleid tot 28 publicaties die in de jaarrapporten 2021-2024 worden vermeld. Hiervan is een beperkt gedeelte gerelateerd aan EFSA-activiteiten. Ook heeft WFSR diverse presentaties gegeven op internationale bijeenkomsten.

Vervolgens is de vraag in welke mate bovenstaande outputresultaten hebben bijgedragen aan de outcomes en impact zoals beoogd volgens de beleidstheorie. Hierop heeft vooral het project met betrekking tot harmonisatie, normalisatie en advisering betrekking. Volgens de jaarrapportages is bijgedragen aan de harmonisatie van onderzoeksmethoden op nationaal en Europees niveau.

⁵⁷ Dit betreft de projecten WOT-02-001-057: Deelname en ondersteuning van EFSA en CODEX panels en werkgroepen, en WOT-02-004-057: Harmonisatie, normalisatie en advisering productsamenstelling.

⁵⁸ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen. WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen. WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen. WFSR (2022), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2021, Wageningen.

Uit de interviews komt het beeld naar voren dat de deelname van WFSR-experts een van grote meerwaarde is voor de Nederlandse context. Volgens interviewrespondenten is Nederland voorloper op analytisch vlak en hebben de rapportages van WFSR een grote impact doordat deze direct aan de Europese Commissie gericht zijn.

4.6.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Bij het beoordelen van de doelmatigheid van de impactpad gaan we uit van de jaarrapportages 2021-2024 voor de twee projecten die in de vorige paragraaf aan bod zijn gekomen⁵⁹. Van de twee projecten gaan de meeste middelen, ongeveer €110.000, naar het project gericht op de deelname en ondersteuning van EFSA en CODEX panels en werkgroepen. De kosten van het tweede project, harmonisatie, normalisatie en advisering productsamenstelling, bedragen tussen de €35.000 en €42.000. Tabel 7 laat de begrote kosten volgens de LVVN begroting en de gerealiseerde totale kosten zien voor het project deelname en ondersteuning van EFSA en CODEX panels en werkgroepen. Uit deze tabel blijkt dat de totale kosten jaarlijks lager zijn dan de begrote kosten, wat erop duidt dat het project doelmatig wordt uitgevoerd.

Tabel 7: Begrote en totale kosten van project WOT-02-001-057: Deelname en ondersteuning van EFSA en CODEX panels en werkgroepen.

Jaar	Begroot (€, incl. 21% BTW)	Totale kosten (€, incl. 21% BTW)
2021	108.260	100.245
2022	103.610	102.767
2023	111.105	109.901
2024	116.615	104.707

4.6.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad.

- Er komen steeds meer chemische stoffen waarvoor door de EU-regels of -adviezen worden opgesteld.⁶⁰ De toenemende Europese regelgeving zorgt er ook

⁵⁹ Dit betreft de projecten WOT-02-001-057: Deelname en ondersteuning van EFSA en CODEX panels en werkgroepen, en WOT-02-004-057: Harmonisatie, normalisatie en advisering productsamenstelling.

⁶⁰ Zie [www.wur.nl]

voor dat er meer risicobeoordelingen en methodeontwikkelingen moeten worden uitgevoerd op EFSA-niveau. Het benodigde budget neemt daardoor toe.

- Mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering, geopolitieke spanningen en internationale belastingen op handel zorgen ervoor dat voedselketens ingewikkelder worden en aan verandering onderhevig zijn. Dit vraagt om flexibiliteit van EFSA en WFSR in de uitvoering van risicobeoordelingen.
- Het kennisbasisbudget van WR (KB-WOT) is tijdens de looptijd van de Uitvoeringsovereenkomst niet geïndexeerd. Dit heeft onder andere gevolgen voor de kennisbasis van WFSR. Een van de uitdagingen die hieruit ontstaat is het in stand houden van het kennisniveau en het beschikbaar houden van capaciteit voor internationale fora. Deelname aan internationale fora is relevant, maar in welke mate dat zinvol is en in welke vorm (bijv. voorzitter of lid) wordt bijvoorbeeld (nog) niet besproken in Adviescommissies.
- Deelname aan internationale gremia is niet altijd stuurbaar. Deelname aan werkgroepen en panels bij EFSA is op basis van persoonlijke uitnodiging van experts. Mocht de desbetreffende expert niet meer in dienst zijn van WFSR, kan deelname aan een werkgroep of panel dus ook wegvallen.

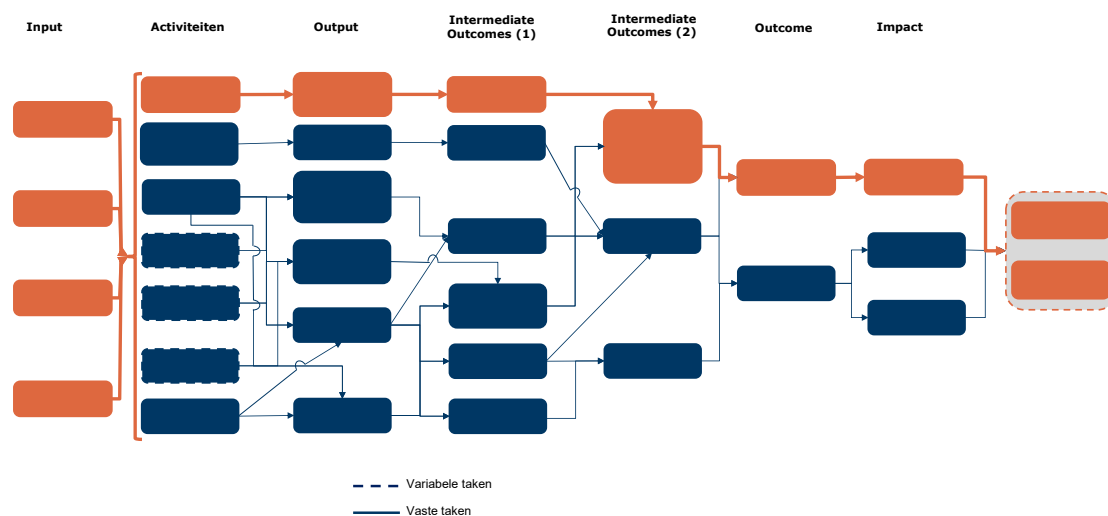
4.6.6 Specifieke onderwerpen

N.v.t.

4.6.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad doeltreffend is, want de advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia en de daaruit voortkomende adviezen en rapporten leveren een bijdrage aan de totstandkoming van EU wet- en regelgeving. De doorwerking van deze resultaten op het vertrouwen in voedsel en diervoeders uit Nederland en de verdere impact is minder makkelijk vast te stellen. We kunnen echter redelijkerwijs aannemen dat Nederlandse en Europese wet- en regelgeving, aangescherpt naar aanleiding van relevante ontwikkelingen, bijdraagt aan het vertrouwen dat derden hebben in voedsel en diervoeders uit Nederland. Dit leidt uiteindelijk tot het voorkomen van economische schade bij bedrijven en het veiligstellen van een goede handelspositie voor Nederland.

4.7 Impactpad 6: Europese en Nationale Referentielaboratoria

Figuur 12 Visuele weergave impactpad 6: Europese en Nationale Referentielaboratoria

4.7.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Een van de vaste taken van de WOT-VV Beleid betreft het uitoefenen van de functies als Europees Referentie Laboratorium (EURL) en als Nationaal Referentie Laboratorium (NRL).⁶¹ Middels de laboratoria ondersteunen de WOT-VV Handhaving en Beleid de overheid met snelle en betrouwbare monsteranalyses, robuuste crisisparaatheid, advisering en borging van de uniformiteit binnen de EU.⁶² De Europese en Nationale Referentietaken vormen daarnaast een garantie voor de vereiste kwaliteit en uniformiteit van analyseresultaten binnen Europa.⁶³

Een EURL draagt verantwoordelijkheid voor de coördinatie en kwaliteitsborging van analytisch onderzoek op het onderwerp waarvoor zij is aangewezen. Daarnaast treedt een EURL op als intermediair tussen de Europese Commissie en de NRL's in de lidstaten. Hiermee dragen de EURL's bij aan de verbetering en harmonisatie van analyse- en testmethoden die door verschillende Europese laboratoria worden toegepast.

De taken van EURL's en NRL's zijn vastgelegd in Europese wetgeving. Verordening 2017/625 bevat de taken van de EURL's. In de Meerjarenwerkafspraken zijn deze vertaald naar de Nederlandse context. Dit resulteert in vier activiteiten van de Nederlandse EURL's⁶⁴:

⁶¹ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

⁶² Visie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025.

⁶³ Samenvatting activiteitenplannen 2025, WOT 02 Voedselveiligheid Beleid.

⁶⁴ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

1. Algemene taken waaronder EURL-meeting, technische en wetenschappelijke ondersteuning van de Europese Commissie, samenwerking met internationale gremia, documentatie en informatievoorziening.
2. Ontwikkeling en validatie van analysemethoden.
3. Kwaliteitsborging, inclusief de organisatie van proficiency testen.
4. Technische en wetenschappelijke ondersteuning van de NRL's en derde landen, waaronder de organisatie van een jaarlijkse workshop voor vertegenwoordigers van NRL's van EU-lidstaten.

Voor de NRL's zijn net als voor de EURL's algemene taken vastgelegd in Verordening (EU) 2017/625⁶⁵. Voor de invulling van deze taken wordt jaarlijks voor ieder NRL een werkplan opgesteld. De algemene taken van de NRL's betreffen:

1. Samenwerken met EU-referentielaboratoria en deelnemen aan cursussen en interlaboratoriumonderzoek.
2. Coördineren van officiële laboratoria voor harmonisatie en verbetering van analysemethoden.
3. Organiseren van interlaboratoriumonderzoek en rapporteren over resultaten aan bevoegde autoriteiten.
4. Informatie van het EU-referentielaboratorium doorgeven aan bevoegde autoriteiten en officiële laboratoria.
5. Wetenschappelijke en technische ondersteuning bieden aan bevoegde autoriteiten voor nationale controleplannen.
6. Reagentia valideren, lijsten opstellen van referentiestoffen en leveranciers, en deze up-to-date houden.
7. Opleidingen organiseren voor personeel van aangewezen officiële laboratoria.

In Nederland is WFSR aangewezen als Europees Referentielaboratorium op twee gebieden, namelijk myco- en planttoxinen (Deelprogramma Contaminanten) en hormonen, sedativa en antivirale middelen in levensmiddelen van dierlijke oorsprong (Deelprogramma Dierbehandelingsmiddelen).⁶⁶ Onderstaande tabel geeft weer welke NRL-projecten in 2025 vielen onder de WOT-VV Beleid.

⁶⁵ Zie eur-lex.europa.eu

⁶⁶ Samenvatting activiteitenplannen 2025, WOT 02 Voedselveiligheid Beleid.

Tabel 8. Overzicht van NRL-projecten in 2025

NRL-project	NRL	Officieel laboratorium
Deelprogramma 1: Contaminanten		
WOT-02-001-004	Nationaal Referentie Laboratorium gehalogeneerde persistente organische verontreinigingen (POP's)	WFSR, COKZ/Clip (zuivel)
WOT-02-001-005	Nationaal Referentie Laboratorium Pesticiden in dierlijke producten	WFSR, COKZ/Clip (zuivel)
WOT-02-001-006	Nationaal Referentie Laboratorium mycotoxinen en plantentoxinen	WFSR, COKZ/Clip (zuivel)
WOT-02-001-007	Nationaal Referentie Laboratorium metalen en stikstofhoudende verbindingen	WFSR, COKZ/Clip (zuivel), OLs Skal Biocontrole
WOT-02-001-008	Nationaal Referentie Laboratorium procescontaminanten in voedingsmiddelen	WFSR
WOT-02-001-010	Nationaal Referentie Laboratorium mariene biotoxinen	WFSR
Deelprogramma 3: Dierbehandelingsmiddelen		
WOT-02-003-001	Nationaal Referentie Laboratorium Dierbehandelingsmiddelen	WFSR, COKZ/Clip
Deelprogramma 4: Feed & Food		
WOT-02-004-001	Nationaal Referentie Laboratorium voor dierlijke eiwitten	WFSR
WOT-02-004-002	NRL taken diervoederadditieven en nationale dossierbeoordeling/advisering	n.v.t.
WOT-02-004-003	NRL GM feed/food	WFSR
WOT-02-004-053	NRL melk en melkproducten	COKZ/Clip
WOT-02-004-054	NRL watergehalte pluimveevlees	Lovap België

4.7.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

Voor het uitvoeren van de taken werken de EURL's en NRL's samen met verschillende partners. Voor de EURL's zijn de Europese Commissie en andere EURL's en NRL's de belangrijkste samenwerkingspartners. De NRL's werken op hun beurt weer samen met nationale organisaties, waaronder de NVWA, Skal Biocontrole, Controleorgaan Kwaliteitszaken (COKZ), en de ministeries van LNV en VWS. Daarnaast werken NRL's samen met EURL's en NRL's in andere lidstaten.⁶⁷

WFSR neemt namens Nederland deel in internationale gremia zoals de EFSA (Zie ook Impactpad 5). De kennis en expertise waarmee Nederland bijdraagt aan deze gremia is daarmee voor een groot deel afkomstig van de data en adviezen die in de Nederlandse laboratoria tot stand komen. De kwaliteit van de laboratoria is daarom ook van grote invloed op de mate waarin Nederland, via internationale gremia, bijdraagt aan het toezicht op en handhaving van Europese en internationale wet- en regelgeving.

4.7.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

De jaarrapportages rapporteren over de gerealiseerde bijdragen van EURL's en NRL's aan de handhaving van en het toezicht op voedselveiligheid in Nederland. De rapportage gebeurt aan de hand van *highlights* (beschrijvingen van gerealiseerde bijdragen) en vier kwalitatieve indicatoren, waarvan met name de derde indicator van toepassing is op dit impactpad:

- Indicator III: de mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in Nederland en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving.

Uit de jaarrapportages van de WOT-VV Beleid (2021, 2022, 2023 en 2024)⁶⁸ blijkt dat WFSR erin geslaagd is om de gestelde streefwaardes bij de outputindicatoren te realiseren. Dit betreft onder andere het aantal bijgewoonde bijeenkomsten en het aantal ringtesten waaraan WFSR heeft deelgenomen. Binnen de projecten die betrekking hebben op de NRL's en EURL's wordt namelijk gerapporteerd dat verschillende workshops en vergaderingen zijn bijgewoond, databases zijn aangevuld en onderzoeken zijn

⁶⁷ Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

⁶⁸ WFSR (2025), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2024, Wageningen. WFSR (2024), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2023, Wageningen. WFSR (2023), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2022, Wageningen. WFSR (2022), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2021, Wageningen.

gerapporteerd in de vorm van adviesrapporten. De highlights worden gebruikt om een bijdrage aan een indicator te illustreren (zie Box 8 voor een voorbeeld).

Box 8. Highlight Methode-ontwikkeling voor plantentoxinen

Over 2021 rapporteert WFSR de volgende **highlight**. Als taak binnen het EURL mycotoxinen en plantentoxinen is in 2021 een inventarisatie gemaakt van de in de literatuur beschikbare analysemethoden voor quinolizidine alkaloiden (QA's) in levensmiddelen en diervoeder. Op basis van de inventarisatie is een analysemethode voor QA's ontwikkeld en gevalideerd. De resultaten van de inventarisatie worden gerapporteerd naar de NVWA en de Europese Commissie en de analysemethode wordt in 2022 via de EURL-website beschikbaar gemaakt voor de NRL's. Omdat in de nabije toekomst THC in hennepzaad en hennepzaadproducten wordt gereguleerd, is er ook een methode ontwikkeld en gevalideerd waarbij in deze matrices 7 cannabinoïden op een laag niveau geanalyseerd kunnen worden. Deze methode kan gebruikt worden voor een breed scala aan producten en kan als zodanig o.a. worden ingezet voor surveys naar de aanwezigheid van cannabinoïden in levensmiddelen en diervoeder.⁶⁹

Vervolgens is de vraag in welke mate bovenstaande outputresultaten hebben bijgedragen aan de outcomes en impact zoals beoogd volgens de beleidstheorie. Deze relatie wordt diffuser. Uit de interviews komt een beeld naar voren dat de activiteiten die worden uitgevoerd door de WFSR bijdragen aan het waarborgen van conforme analysemethoden binnen Nederland en de EU, en daarmee aan het ondersteunen van handhaving en toezicht. Volgens interviewrespondenten is een goed toezichtstelsysteem essentieel voor de veiligheid van en vertrouwen in Nederlands voedsel.

4.7.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Bij de beoordeling van doelmatigheid van dit impactpad baseren we ons op de jaarrapportages en de interviews. De Meerjarenwerkafspraken geven inzicht in de kosten van de EURL's en NRL's. Voor het jaar 2021 werden de totale kosten van de EURL Hormonen begroot op €780.000 (excl. BTW). Hiervan zou ongeveer €450.000 door de EU worden gefinancierd. Voor de EURL Toxinen bedragen de begrote totale kosten €530.000 (excl. BTW) en de verwachte EU bijdrage €210.000. Voor de NRL's werden totale kosten van €754.000 (excl. BTW) begroot.

Uit de jaarrapportages blijkt dat voor sommige projecten in het jaar 2021 onderuitputting van het budget heeft plaatsgevonden. Deze onderuitputting werd met name veroorzaakt doordat workshops, vergaderingen en andere evenementen als gevolg van de Covid-pandemie online plaats hebben gevonden.

⁶⁹ WFSR (2022), WOT-02 Voedselveiligheid Samenvatting Programma WOT Voedselveiligheid Beleid Jaarrapportage 2021, Wageningen.

Volgens interviewrespondenten was WFSR doelmatig in het uitvoeren van de activiteiten omtrent de NRL's en de EURL's. De combinatie van toegenomen vraag naar analyses en een budget dat niet in die mate meegroeit, heeft ervoor gezorgd dat WFSR in de afgelopen periode heeft ingezet op kostenefficiëntie door innovatie (met name het opschalen, implementeren en standaardiseren van nieuwe technieken). Hierbij speelt ook de afweging hoe nauwkeurig er gemeten moet worden om te voldoen aan huidige en toekomstige wet- en regelgeving, terwijl er tegelijkertijd rekening moet worden gehouden met een beperkt budget.

4.7.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdagingen in dit impactpad:

- Op 4 maart 2025 werd in de Tweede Kamer een motie aangenomen die ervoor pleit ervoor om ook private laboratoria in staat te stellen om importcontroles uit te voeren, mits zij aan Europese kwaliteitsstandaarden voldoen.⁷⁰ Op dit moment is in Nederland alleen WFSR hiervoor geaccrediteerd. Een belangrijke reden voor de motie is dat volgens de indieners private partijen de analyses goedkoper uit kunnen voeren. De toetreding van private laboratoria kan ertoe leiden dat WFSR een deel van de inkomsten misloopt en dit heeft gevolgen voor de toekomstige budgetten van de EURL's en NRL's. Zie ook paragraaf 6.2.1.

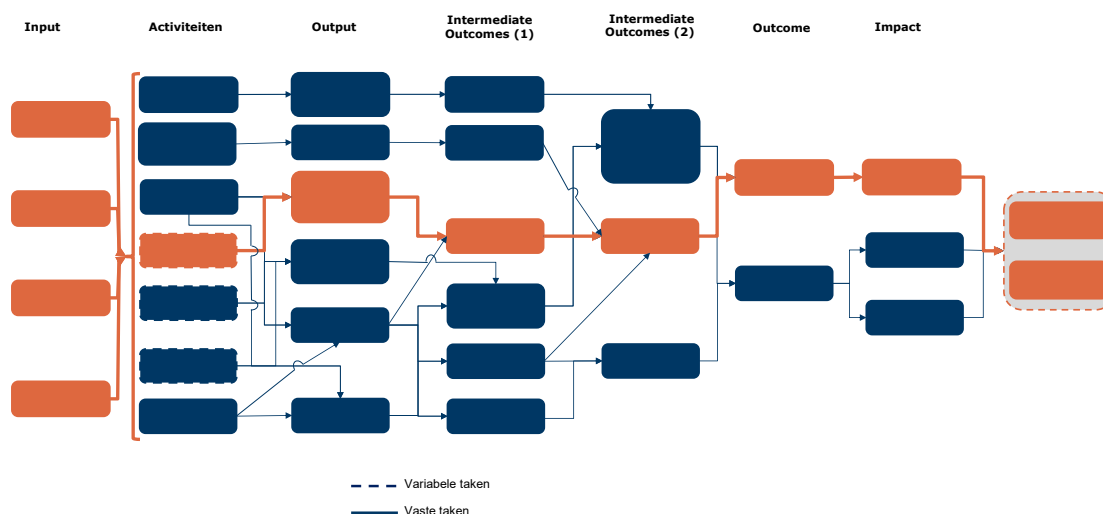
4.7.6 Specifieke onderwerpen

N.v.t.

4.7.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad doeltreffend is, want ondersteuning vanuit de EURL's en NRL's voor handhaving en toezicht zorgt voor veilig voedsel en diervoeders, wat vervolgens leidt tot minder dierziektes. De combinatie van toegenomen vraag naar analyses en een budget dat niet in die mate meegroeit, maakt dat innovatie essentieel is voor WFSR. Om de aansluiting op toekomstige trends te behouden en kostenefficiënt te blijven, is technische en inhoudelijke innovatie van cruciaal belang. WFSR zet hier al belangrijke stappen in.

4.8 Impactpad 7: Vernieuwing methodieken

Figuur 13 Visuele weergave impactpad 7: Vernieuwing methodieken

4.8.1 Afbakening en selectie van het impactpad

Het vernieuwen van huidige methodieken ten behoeve van efficiënte en effectieve controle op voedselveiligheid is een van de variabele taken van WFSR, zoals gedefinieerd in de Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025. Over het algemeen richten activiteiten zich op het verder ontwikkelen, testen en/of implementeren van nieuwe technieken en tools die zijn ontwikkeld in de KB-WOT. Deze activiteiten zijn erop gericht om analysemethoden up-to-date te houden en in te laten spelen op huidige ontwikkelingen.⁷¹ Dit moet eraan bijdragen dat incidenten en crises worden voorkomen (of beperkt zijn in omvang) met als gevolg dat er veilig voedsel en diervoeder in omloop zijn en er daardoor minder (dier)ziektes optreden. Dit moet bijdragen aan de voedselveiligheid in Nederland en de vergroting van het verdienvermogen van Nederland.

De activiteiten gericht op het vernieuwen van methodieken worden voornamelijk uitgevoerd in Deelprogramma 3 (Dierbehandelingsmiddelen) en Deelprogramma 4 (Feed & Food)⁷². Echter zijn de resultaten van de resultaten vaak Deelprogramma-overstijgend. De Meerjarenafspraken maken onderscheid binnen de vernieuwing van methodieken tussen technologische ontwikkelingen en het ontwikkelen van modellen. Onder

⁷¹ Let op: de activiteiten binnen dit impactpad zijn lastig te onderscheiden van activiteiten uit impactpad 1 (Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek). Waar de activiteiten rondom impactpad 1 wel uitgevoerd worden in alle Deelprogramma's, geldt voor dit impactpad (Vernieuwde methodieken) dat activiteiten alleen plaats vinden in Deelprogramma 3 en Deelprogramma 4, volgens de Meerjarenafspraken en de jaar-rapportages. In de activiteitenplannen worden de twee impactpaden gegroepeerd behandeld, waardoor dit onduidelijk kan zijn.

⁷² Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025.

technologische ontwikkelingen vallen de introductie van geavanceerde analysetechnieken en de integratie daarvan met monsternameprocessen. Ook omvatten ze de ontwikkeling van innovatieve detectiemethoden voor snelle analyses op locatie met draagbare apparaten. Het ontwikkelen van modellen richt zich op overdrachtsmodellen, modellen ten behoeve van fraudedetectie en modellen ter voorspelling van toxiciteit.

4.8.2 Dwarsverbanden met andere onderdelen van het beleid en de beleids-theorie

Binnen de beleidstheorie kan worden opgemerkt dat veel activiteiten gericht op vernieuwing van methodieken en activiteiten gericht op methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek goed op elkaar aansluiten. Beide activiteit-categorieën moeten leiden tot nieuwe verbeterde methoden en modellen. Inhoudelijk liggen de activiteiten ook erg dicht bij elkaar.

Dit impactpad kent ook een sterke relatie met de KB-WOT. Kennis gegeneerd uit het WR kennisbasisonderzoek (uitgevoerd als onderdeel van KB-WOT) vormt belangrijke input voor de doorontwikkeling die wordt uitgevoerd in dit impactpad. Binnen de WOT-VV Beleid worden nieuwe technieken gebruikt om methodes te ontwikkelen. Bij succesvolle doorontwikkeling kunnen methoden vervolgens weer gebruikt worden door onder andere NVWA voor de activiteiten die ze uitvoeren voor de WOT-VV Handhaving. Het impactpad Vernieuwing Methodieken vormt dus een belangrijk onderdeel in de aansluiting van de KB-WOT en de WOT-VV Beleid.

4.8.3 Beoordeling van de doeltreffendheid van het impactpad

Voor dit impactpad is er één kwalitatieve indicator die iets zegt over de doeltreffendheid van de activiteiten:

- Indicator I: de mate waarin analysemethoden die zijn ontwikkeld of verbeterd binnen de WOT-VV Beleid worden toegepast binnen de WOT-VV Beleid én de WOT-VV Handhaving.

Kijkende naar de projecten waar highlights over zijn geschreven in de jaarrapportages van de verschillende Deelprogramma's, dan zien we dat het gros van de projecten onder andere een bijdrage levert aan deze indicator. Hiertoe behoren ook projecten binnen Deelprogramma 3 en 4 die specifiek passen binnen de activiteiten van dit impactpad (een zestal⁷³). In Deelprogramma 3 zien we bijvoorbeeld dat verschillende projecten gericht zijn op het breed opzetten van monsteranalyses op basis van hoge-resolutiemassaspectrometrie (HRMS). Aan de ene kant waren projecten gericht op het

⁷³ Let op: projecten gericht op 'methodeontwikkeling' vallen onder impactpad 1 en worden hier dus niet mee- genomen.

uniformeren van HRMS-procedures. Aan de andere kant worden er trendanalyses uitgevoerd op basis van HRMS-data. De analyses van runderurines is in 2024 doorgestroomd naar WOT-VV Handhaving. Dit is een indicatie dat de ontwikkeling van vernieuwde methoden goed loopt en al routinematig uitgevoerd kan worden. Er zijn een aantal voorbeelden aan te wijzen waarbij projecten niet volgens de planning worden afgerond, veelal door externe afhankelijk (bv. van NVWA en andere Europese lidstaten), maar dit lijken eerder uitzonderingen te zijn dan een patroon.

Echter lijken niet alle HRMS-projecten succesvol volgens de planning afgerond te kunnen worden. Zo wordt in de Jaarrapportage van 2022 aangegeven dat data-analyse voor 'archiefmatrices' niet voor 2024 afgerond kon worden. Dit lijkt te komen door een afhankelijkheid van data uit monsteranalyses van de NVWA. Een afhankelijkheid in dit impactpad zien we ook terug bij andere projecten.

Rondom de ontwikkeling van innovatieve detectiemethoden voor snelle analyses op locatie lijken de uitkomsten niet altijd direct aan te sluiten bij de wensen van NVWA-inspecteurs. Verschillende interviewrespondenten geven aan dat de ontwikkelde mobiele detectiemethoden bij een aantal projecten als onpraktisch werden ervaren (maar zijn daarbij niet in details getreden). Ook in de Jaarrapportages zijn signalen te vinden van dergelijke uitdagingen. Zo wordt in de Jaarrapportage van 2022 benoemd dat bij de ontwikkeling van lateral flow devices NVWA-inspecteurs vroegen om een versimpeling van de nieuw ontwikkelde methode. Deze tests worden tot op heden nog niet on-site toegepast, maar zijn wel nuttig voor toepassing in het laboratorium. Op dit moment worden de lateral flow devices verder ontwikkeld door WFSR. Een grotere betrokkenheid vraagt qua planning en financiële middelen een betere inbedding van inspecteurs in projecten.

We concluderen we dat het impactpad over het algemeen doeltreffend is, met diverse succesvolle voorbeelden van de ontwikkeling van vernieuwde methoden. Er zijn echter ook aandachtspunten. Het blijkt dat de ontwikkeling van met name mobiele detectiemethoden soms niet volledig aansluit bij de wensen van inspecteurs. Dit suggereert dat er, hoewel de algemene doeltreffendheid aanwezig is, ruimte is voor verbetering om de effectiviteit te vergroten en beter in te spelen op de behoeften van de gebruikers. Dit hangt samen met de bereidheid om te willen innoveren bij de NVWA.

4.8.4 Beoordeling van de doelmatigheid van het impactpad

Uit de jaarrapportages over de WOT-VV Beleid leiden wij af dat er jaarlijks maximaal €0,4 miljoen wordt uitgegeven aan projecten waarbij methodevernieuwing een rol speelt. Hierbij zien we dat projecten over het algemeen binnen budget blijven, zoals geprogrammeerd in de activiteitenplannen. Het is belangrijk om te benoemen dat bij een aantal projecten een vernieuwde methode maar een onderdeel is van de bredere activiteiten binnen het project. In de Jaarrapportages wordt het budget niet uitgesplitst over activiteiten *binnen* een project. Ook de activiteitenplannen maken geen complete

uitsplitsing van budgetten *binnen* projecten. Activiteiten gericht op Methodeontwikkeling & inventariserend onderzoek en op Vernieuwde Methodieken worden integraal gerapporteerd. Dit maakt het dus lastig om tot een exact budget te komen. In werkelijkheid zal dit dus onder €0,4 miljoen liggen.

Op basis van de jaarrapportages, de interviews en de begroting schatten wij in dat activiteiten gericht op het vernieuwen van methoden redelijk doelmatig verloopt. De relatief beperkte kosten weten degelijke output te realiseren voor de NVWA, LVVN en WFSR. Verder resulteren vernieuwde analysemethoden niet alleen in een monitoring die beter inspeelt op de huidige ontwikkelingen, maar dragen ook bij aan een efficiënter monitoring. WFSR heeft in de afgelopen periode ingezet op kostenefficiëntie door innovatie. Daarnaast heeft WFSR ingezet op kostenefficiëntie, bijvoorbeeld door het gebruik van een robot bij het uitvoeren van analyses. Ook heeft WFSR te maken met een toenemende hoeveelheid data, wat vraagt om het automatiseren van data-analyse. Ondanks de toegenomen analysevraag en een budget dat niet meegroeit, is WFSR erin geslaagd haar taken zo kostenefficiënt mogelijk uit te voeren. Dit legitimeert volgens ons de beperkte inzet van middelen.

4.8.5 Uitdagingen in het impactpad

Op basis van de door ons verzamelde gegevens komen wij tot de volgende uitdaging in dit impactpad.

- De ontwikkeling van nieuwe methoden, zoals mobiele detectiemethoden, sluit niet altijd volledig aan bij de wensen en behoeften van de gebruikers, zoals inspecteurs.

4.8.6 Specifieke onderwerpen

N.v.t.

4.8.7 Conclusie

Wij concluderen dat het impactpad redelijk doeltreffend is. (Door)ontwikkelde (data)analysemethoden vinden hun weg naar WOT-VV Handhaving en worden daar actief toegepast. Wel kan er een verbeterslag gemaakt worden in de aansluiting van vernieuwde methoden bij de uiteindelijke eindgebruikers ervan. Wat betreft doelmatigheid lijken de gemaakte kosten proportioneel te zijn met de behaalde resultaten.

4.9 Doelmatigheid van de WOT-VV Beleid

In deze paragraaf analyseren en beoordelen we de doelmatigheid van de uitvoering van de WOT-VV Beleid taken in de periode van 2021-2025. Wij volgen hierbij op

hoofdpijnen het raamwerk van LVVN voor het evalueren van doelmatigheid.⁷⁴ Dit raamwerk bestaat uit drie stappen waarbij de robuustheid van de conclusies over doelmatigheid per stap toeneemt. Het gaat om de volgende drie stappen: (1) controleren op ondoelmatigheid; (2) controleren op doelmatigheid binnen het instrument (in dit geval dus de WOT-VV Beleid); en (3) een algemene doelmatigheidsanalyse.

4.9.1 Stap 1: Controle op ondoelmatigheid

Bij de controle op ondoelmatigheid richten we ons op factoren die eventuele ondoelmatigheid in de uitvoering beperken. Deze factoren vallen in het LVVN-raamwerk uiteen in legitimiteit, toerekenbaarheid en professionaliteit.

Ten aanzien van **legitimiteit** stellen wij vast dat er geen sprake is van een financieel wanbeleid in de uitvoering van de WOT-VV Beleid. Hierover hebben we geen enkel signaal opgepikt in de interviews en voor zover wij de financiële gegevens hebben gecontroleerd (dit is geen audit) hebben wij geen onregelmatigheden aangetroffen. Bovendien is er sprake van een goed functionerende governance-structuur (zie paragraaf 5.2) en is er een goede transparantie van de uitgaven in het kader van de uitvoering van de WOT-VV Beleid. Dit laatste concluderen we op basis van de jaarrapportages over de WOT-VV Beleid (2021-2024). Specifiek bij de evaluatie van wettelijke onderzoekstaken wordt hier ook gekeken naar de bijdrage van Nederland aan Europees niveau. Dat is op basis van impactpaden 5 en 6 op orde.

Wat betreft **toerekenbaarheid** stellen we vast dat wij geen signalen hebben opgepikt dat er wettelijke of administratieve regels zijn overtreden. Er zijn ook geen disproportionele uitvoeringskosten laat staan dat de WOT-VV Beleid niet werkt of tegenstrijdig is met andere instrumenten. Dit is ook in lijn met de recente TO2-evaluatie die concludeert dat WR de jaarlijkse rijksbijdrage (waar ook de WOT-middelen onder vallen) doelmatig inzet.⁷⁵

De **professionaliteit** van de uitvoering is in orde. Er is volgens ons sprake van een consistente uitvoering van de WOT-VV Beleid en er is een redelijke verhouding tussen middelen en tijd. Hierbij wel gesteld dat de uitvoering van variabele taken binnen de WOT-VV Beleid enigszins in de verdrukking komt door de prioriteit die er aan vaste taken moet worden gegeven.

4.9.2 Stap 2: Controle op doelmatigheid binnen het instrument

Wageningen Research voert al een lange tijd wettelijke onderzoekstaken uit. Deze lange ervaring stimuleert een doelmatige uitvoering van de instrument wettelijke

⁷⁴ LVVN (2025), Raamwerk voor evaluaties op het gebied van kennis en innovatie bij LVVN, Den Haag.

⁷⁵ Evaluatiecommissie WR (2025), Evaluatieonderzoek organisaties voor toegepast onderzoek (TO2). Eindrapport van de evaluatiecommissie Wageningen Research, p. 57.

onderzoekstaken in het algemeen en een doelmatige uitvoering van de WOT-VV Beleid in het bijzonder.

Dit laatste kunnen we onderbouwen op basis van onze bevindingen in de impactpaden. Wij concluderen daar namelijk dat de doelmatigheid – voor zover daar echt gedetailleerd inzicht over bestaat – in orde is. Specifiek voor de WOT-VV Beleid wordt de doelmatigheid gestimuleerd door (1) een goed functionerende governance-structuur (zie ook paragraaf 5.2); (2) een goede afbakening ten opzichte van de WOT-VV Handhaving; en (3) een beperkte omvang van budgetoverschrijdingen.

Desondanks zijn er enkele factoren die de doelmatigheid van de uitvoering van de WOT-VV Beleid (kunnen) verminderen. Hoewel de governance-structuur in orde is, gaat deze wel gepaard met een uitgebreid overlegcircuit (dit wordt in enkele interviews bevestigd). Voorts zijn de financiële rapportages over projecten soms (te) generiek (of beter gezegd onvoldoende uitgesplitst naar specifieke activiteiten). Dit is niet direct ondoelmatig, maar het maakt inzicht in (on)doelmatigheid lastiger.

4.9.3 Stap 3: Algemene doelmatigheidsanalyse

Tot slot staan we stil bij de vraag of de verhouding tussen de ingezette (financiële) middelen en de gerealiseerde prestaties/effecten goed is. Het LVVN-raamwerk geeft aan dat deze analyse zich ook richt op de vraag of er alternatieve instrumenten zijn die op een doelmatige wijze minimaal tot dezelfde doeltreffendheid leiden. Hoewel dit een waardevolle vraag is, nemen we deze niet mee in onze analyse. De reden is dat hier in de vorige evaluatie uitgebreid bij is stilgestaan.⁷⁶ Wij verwachten dat de inzichten hierover niet wezenlijk veranderd zijn.

Zoals gemeld in hoofdstuk 2 varieert het totale budget voor de WOT-VV Beleid in jaren 2021 tot en met 2024 tussen circa €10,7 miljoen tot €11,5 miljoen (incl. BTW). Op basis van de voorgaande paragrafen stellen we vast dat deze middelen doelmatig worden aangewend (waarbij enkele verbeterpunten bestaan). Belangrijk is dat de overheid zich met deze middelen direct toegang verschaft tot relevante en actuele kennis, informatie en data voor de onderbouwing van het voedselveiligheidsbeleid. De financiële middelen worden ook bijna volledig ingezet door WFSR (er is nauwelijks tot geen sprake van uitputting of overschrijding). Dit laatste is mogelijk het resultaat van de jarenlange uitvoering van de WOT-VV Beleid waardoor WFSR goed kan inschatten welke projecten en andere activiteiten redelijkerwijs haalbaar zijn gegeven het beschikbare budget en planning. Hierbij wordt doelmatigheid geholpen met de inzet van een afwegingskader (zie paragraaf 5.2.2) dat eraan bijdraagt dat niet alleen de projecten goed worden gedaan, maar dat ook de goede projecten worden uitgevoerd.

⁷⁶ Dialogic (2021), Evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid (WOT-VV Beleid), Utrecht, pp. 47-52.

5 Aansturing WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk bespreken we de aansturing van de WOT-VV Beleid over de periode 2021 – 2025. Deze aansturing heeft betrekking op de organisatie van de WOT-VV Beleid (welke partijen zijn betrokken en wat is hun rol). We starten dit hoofdstuk met een korte toelichting op de organisatie (inclusief sturings- en verantwoordingslijnen). Vervolgens evalueren we deze aansturing op basis van de gevoerde gesprekken en documentenanalyse. Dit hoofdstuk sluiten we af met een analyse van het afwegingskader voor prioritering binnen de Deelprogramma's.

5.1 Organisatie en sturing van de WOT-VV Beleid

In deze paragraaf beschrijven we de organisatie en sturing van de WOT-VV Beleid. We richten ons daarbij op overlegstructuren en documenten met afspraken over de inrichting, sturing en uitvoering van de WOT-VV Beleid.⁷⁷

5.1.1 Opdrachtgeversoverleg

Naast inhoudelijke afspraken en betrokken actoren binnen het WOT-programma, is er in de WOT-VV Beleid ook invulling gegeven aan het garanderen van een goede en soepele uitvoering van de taken. Allereerst is er door de directeur van directie Strategie, Kennis & Innovatie (LVVN) een **Opdrachtgeversoverleg (hierna: OO)** ingesteld voor zowel sturing van als toezicht op de projecten die binnen de WOT-VV Beleid vallen binnen de gegeven financiële kaders.

Box 9. Samenstelling van het OO

LVVN (i.c. directeur SK&I) stelt de voorzitter van het Opdrachtgeversoverleg aan. Onderstaande directies en dienstonderdelen van LVVN en VWS of hun rechtsopvolgers zijn op MT-niveau als lid vertegenwoordigd in het OO:

- LVVN Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV) (voorzitter)
- LVVN Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn (DAD)
- LVVN Directie Strategie, Kennis en Innovatie (SK&I)
- VWS Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP)

⁷⁷ Deze paragraaf is sterk gebaseerd op hoofdstuk 4 van de Meerjarenwerkafspraken WOT-VV Beleid 2021-2025 Bijlage 1 van de UO WOT-VV Beleid 2021-2025.

Als adviseur zijn in het OO vertegenwoordigd:

- NVWA, Chief Food Safety Officer
- NVWA-BuRO, directeur BuRO
- WFSR, programmaleider WOT-VV Beleid
- WFSR, directeur WFSR

De LVVN- en VWS-leden en de NVWA-adviseurs van het OO nemen bijna allemaal deel aan het Afstemmingsoverleg (AO) tussen WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving.⁷⁸

Het OO beoogt sturing te geven met hulp van een strategische visie op het relatieve belang van de verschillende voedselveiligheidstaken binnen de WOT-VV Beleid.⁷⁹ Deze visie is op verzoek van het OO geschreven om zicht te krijgen op de ontwikkelingen die de toekomstige wettelijke onderzoekstaken gaan beïnvloeden. De visie richt zich op zowel de WO-taken binnen de WOT-VV Beleid als de taken waarvoor LVVN aan de NVWA opdracht geeft om deze binnen de WOT-VV Handhaving door WFSR uit te laten voeren. Deze visie vormt, samen met de bepalingen in de Uitvoeringsovereenkomst en het afwegingskader, het kader waarbinnen de jaarlijkse programmering plaatsvindt.

Verder houdt het OO toezicht op de overkoepelende planning, uitvoering en verantwoording van de onderzoekstaken binnen de WOT-VV Beleid. Denk hierbij aan het prioriteren van activiteiten op basis van strategische keuzes, het garanderen van een kostenefficiënte uitvoering van de Uitvoeringsovereenkomst en het inhoudelijk verantwoorden van zowel activiteitenplannen als jaarrapportages. Om zowel de sturing als toezicht goed uit te kunnen voeren, vinden er binnen het OO een voorjaars- en najaarsvergadering plaats.

5.1.2 Adviescommissies

Naast het OO zijn er drie inhoudelijke **Adviescommissies (hierna: AC's)** ingesteld om de OO te ondersteunen op de drie verschillende inhoudelijke thema's die zijn ondergebracht in de deelprogramma's zoals beschreven in paragraaf 2.1.1:

1. AC1: Contaminanten (Voorzitter: Coördinator team Voedselveiligheid VGP/VWS) van Deelprogramma 1.
2. AC3: Dierbehandelingsmiddelen (Voorzitter: Senior beleidsmedewerker dierbehandelingsmiddelen PAV/LVVN) van Deelprogramma 3.

⁷⁸ De secretaris van het OO neemt bijvoorbeeld geen deel aan het Afstemmingsoverleg. Het AO heeft een eigen secretaris (die wel deelneemt, maar geen lid is van het AO).

⁷⁹ Opdrachtgeversoverleg (2021), Visie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid, Den Haag.

3. AC4: Feed & Food (Voorzitter: Coördinator team voedselveiligheid PAV/LVVN) van Deelprogramma 4.⁸⁰

Naast deze AC's wordt twee keer per jaar een overleg georganiseerd tussen LVVN-SK&I, NVWA-SPC en de programmaleider WOT-VV Beleid (als adviseur) voor Deelprogramma-overstijgende projecten (Deelprogramma 6).

De voornaamste taak van een AC is om het OO te adviseren over de inhoud en uitvoering van het betreffende Deelprogramma/onderwerp. Daarnaast doet een AC ook voorstellen voor invulling van eventueel beschikbare ruimte binnen het budget. Binnen de AC's zijn de voorzittersrollen belegd zoals hierboven beschreven en verzorgt een WFSR-lid het ambtelijk secretariaat. Daarbij nemen de Deelprogrammaleiders vanuit WFSR en de programmaleider van de WOT-VV Beleid ook als adviseur deel aan de vergaderingen van de desbetreffende AC. Net zoals het OO komen de AC's zowel in het voorjaar als het najaar bij elkaar, ongeveer drie weken voordat het OO plaatsvindt.

5.1.3 Contactpersonen

Per project wordt ieder jaar een activiteitenplan opgesteld. Ieder project heeft minimaal één contactpersoon. De 'eerste' contactpersoon is een medewerker van een LVVN-beleidsdirectie of van de NVWA-divisie of van de NVWA-BuRO. De contactperso(n)en bespreekt met de WFSR-projectleider de opzet en voortgang van een project. De 'eerste' contactpersoon geeft goedkeuring aan het activiteitenplan en de jaarrapportage. Indien een project twee contactpersonen heeft, kan de tweede contactpersoon namens de eerste contactpersoon een akkoord geven. De eerste contactpersoon blijft echter eindverantwoordelijk. Een overzicht van contactpersonen wordt bijgehouden door WFSR in opdracht van LVVN (SK&I, secretaris OO).

5.1.4 Uitvoeringsovereenkomst en Meerjarenwerkafspraken

Naast de aansturing door zowel het OO als de AC's bestaat er een aantal documenten voor het organisatorisch uitvoeren van de WOT-VV Beleid. Allereerst wordt er elke vijf jaar een **Uitvoeringsovereenkomst** opgesteld tussen het ministerie van LVVN en WR. De volgende Uitvoeringsovereenkomst zal van 2026 tot 2031 lopen. De Uitvoeringsovereenkomst betreft de overkoepelende afspraken van de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken op het gebied van voedselveiligheid en -integriteit. In de bijlagen van de Uitvoeringsovereenkomst zijn de **Meerjarenwerkafspraken** (voor de looptijd van vijf jaar) voor de WOT-VV Beleid en het **Service Level Agreement (SLA)** opgenomen. Het SLA dient ervoor om de afspraken omtrent de ondersteuning van WFSR aan de Minister van LVVN in geval van een incident of crisis vast te leggen. De

⁸⁰ Voor elk Deelprogramma binnen de WOT-VV bestaat een Adviescommissie. Adviescommissies 1, 3 en 4 vallen onder de WOT-VV Beleid. Adviescommissie 2 (Microbiologie) valt onder de WOT-VV Handhaving (en is dus geen onderdeel van deze evaluatie).

SLA is vooral van belang voor het optreden van WFSR als crisisorganisatie (zie ook paragraaf 4.3).⁸¹

Per project (binnen de verschillende Deelprogramma's) wordt jaarlijks een **activiteitenplan** opgesteld: hier staat welke activiteiten jaarlijks worden uitgevoerd. In deze plannen staat per project aangegeven wie de projectleider vanuit WFSR is, de contactpersoon vanuit beleid en/of NVWA, de doelgroep en kennisbehoefte, de projectdoelstelling, de werkwijze, het voor ogen projectresultaat, de producten, het beschikbare projectbudget, kennisverspreiding en de toegepaste wet- en regelgeving.

5.2 Analyse en beoordeling van de organisatie, sturing en prioritering

In deze paragraaf evalueren we de organisatie en sturing van de WOT-VV Beleid (deze onderwerpen komen in onderzoeksvragen 17 tot en met 22 aan de orde). We baseren ons vooral op interviews.

5.2.1 Doeltreffendheid en doelmatigheid van overlegstructuren

Sinds de laatste evaluatie zijn er geen grote wijzigingen opgetreden in de inrichting van de overlegstructuren binnen de WOT-VV Beleid. Het aantal Adviescommissies binnen de gehele WOT-VV Beleid is verminderd van zes naar vier. Dit is inclusief het drie-hoeksoverleg voor het Deelprogramma-overstijgende projecten. Verder is er een aantal personele wisselingen geweest.

Uit onze interviews met betrokkenen komt een redelijk breed gedragen en positief beeld naar voren over de inrichting en het functioneren van de genoemde overlegstructuren. Dat mag volgens ons ook wel aangezien deze overlegstructuren inmiddels een behoorlijk aantal jaren functioneel zijn (eventuele grotere knelpunten zouden al verholpen moeten zijn). De verschillende overlegstructuren stimuleren dat relevante belangen en kennis ingebracht worden in de WOT-VV Beleid. In enkele gesprekken noteren we wel dat de inrichting van de overlegstructuren (Opdrachtgeversoverleg, Afstemmingsoverleg, Adviescommissies) als complex wordt ervaren. Ons beeld is dat dit punt vooral aangedragen wordt door betrokkenen die nog relatief kort bekend zijn met de WOT-VV Beleid.

Onze interviews leveren verder nog enkele andere observaties op. Betrokkenen ervaren een sterke overlap in de agenda's en de leden van het Afstemmingsoverleg tussen WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving dat voorafgaat aan het

⁸¹ Bij het vernieuwen van de uitvoeringsovereenkomst en de bijlagen zal de SLA worden aangepast naar KSP (kwaliteit en service protocol). Dit is echter nu nog niet van toepassing en ook niet op de documenten die in deze evaluatie geraadpleegd worden.

Opdrachtgeversoverleg (daar worden dan grotendeels weer dezelfde onderwerpen besproken). Dit wordt niet als echt hinderlijk ervaren.

De terugkoppeling vanuit het **Opdrachtgeversoverleg** aan de Adviescommissies wisselt per OO-lid. De OO-notulen worden niet proactief gedeeld met de AC-leden (maar AC-leden kunnen daar wel om vragen). Relevante bevindingen uit AC-overleggen worden meegenomen door het OO. Hiermee is informatie-uitwisseling uit de AC's richting het OO op orde.

Het Opdrachtgeversoverleg opereert volgens de meeste gesprekspartners vooral tactisch en operationeel. Dit laatste is ook logisch gezien onder meer de nadruk op het prioriteren van activiteiten op basis van strategische keuzes, het garanderen van een kostenefficiënte uitvoering en het inhoudelijk verantwoorden van zowel activiteitenplannen als jaarrapportages. Deze focus maakt echter dat de tijd en ruimte voor een meer strategische dialoog kleiner zijn dan gewenst. Dit punt wordt door enkele gesprekspartners (die ook deel uitmaken van het OO) gemaakt. Er is volgens hen in het OO vaak onvoldoende tijd voor de bespreking van opkomende vraagstukken en kennisvragen (o.a. aangedragen door de AC's) en hoe de WOT-VV Beleid daar het beste op kan reageren).

Het Opdrachtgeversoverleg wordt geadviseerd door de **Adviescommissies**, waarbij er een beperkte en functionele overlap is van deelnemers (alleen de secretaris van het OO en de Programmaleider WOT-VV Beleid van WFSR nemen deel aan zowel het OO- en alle AC-overleggen). De vermindering van het aantal Adviescommissies wordt zoals hogergenoemd als een verbetering ervaren. De begeleiding van nieuwe leden van Adviescommissies loopt vanuit LVVN goed. Zorgpunt is wel dat AC-leden in verschillende mate betrokken zijn bij de Adviescommissies en dat dit zich uit in wisselende mate van voorbereiding.

De Adviescommissies beschikken in de vorm van Deelprogrammaleiders over een goed aanspreekpunt die signalen ophaalt, richting geeft, resultaten bespreekt en verantwoording mogelijk maakt. Het Opdrachtgeversoverleg wordt door de Adviescommissies nu ook procesmatig en inhoudelijk beter ondersteund dan in het verleden volgens enkele betrokkenen. Ook is er meer aandacht voor programma-overstijgende onderwerpen. Dat hangt samen met behoefte van sommige Adviescommissie-leden om inhoudelijk breder te kunnen kijken dan het eigen programma.

AC's hebben als doel om een vertegenwoordiging van alle betrokkenen op de betreffende domeinen te hebben in de commissie. Het gaat om LVVN, VWS, NVWA, NVWA-BuRO (en deze organisaties zijn in alle AC's vertegenwoordigd). Van AC-leden wordt verlangd dat zij Deelprogramma-breed kunnen kijken en reflecteren op de inhoud van het Deelprogramma. De deelnemende AC-leden hebben – naar eigen zeggen – soms geen goed overzicht van alle projecten (dit heeft volgens ons waarschijnlijk vooral te

maken met de eerder geconstateerde wisselende betrokkenheid van AC-leden). Een laatste genoemd zorgpunt is de ervaren afstand tussen beleid en onderzoek. Deze afstand weten Adviescommissies niet altijd goed te overbruggen.

5.2.2 Doeltreffendheid van de prioritering van de (deel)programma-inhoud

De vorige evaluatie resulteerde in een aanbeveling om een afwegingskader te ontwikkelen dat de prioritering van projecten ondersteunt wanneer het budgettaire beslag van de voorgestelde projecten de beschikbare middelen overstijgt. Binnen de WOT-VV Beleid is deze aanbeveling opgepakt met het ontwikkelen van een dergelijk kader. De eerste versie verscheen in 2021. Twee jaar later volgde er een aanscherping van dit kader. Het geldend afwegingskader⁸² wordt gebruikt voor:

- (Her)prioritering van activiteiten binnen het lopende onderzoeksjaar (t).⁸³
- (Her)prioritering van activiteiten voor het komende onderzoeksjaar (t+1).⁸⁴

Het afwegingskader kent drie processtappen, namelijk:

1. Beschrijving van de onderzoeksvraag en de noodzaak van het onderzoek.
2. Kader voor prioritering van het onderzoek in het lopende jaar (jaar t) of voor het komende jaar (jaar t+1).
3. Basisvoorwaarden aan projecten (bijvoorbeeld kostenefficiëntie en passend binnen de WO-taak).

Box 10. Voordelen van de toepassing van een afwegingskader

In de beschrijving van het afwegingskader staat een aantal voordelen:

- De prioritering van projecten door de Adviescommissies is voor het Opdrachtgeversoverleg duidelijker. Door het toepassen van het afwegingskader is het voor het Opdrachtgeversoverleg inzichtelijker waarom projecten voorgesteld worden voor uitvoering in het huidige of komende kalenderjaar en daarmee ook waarom bepaalde projecten minder prioriteit hebben. Het Opdrachtgeversoverleg kan, indien gewenst,

⁸² Afwegingskader WOT-Voedselveiligheid (Beleid). Herziene versie, geaccordeerd door het Opdrachtgeversoverleg WOT-VV Beleid, d.d. 24-3-2023.

⁸³ Na de vaststelling van het activiteitenplan door het OO kan een nieuwe onderzoeksvraag naar voren komen of kan een incident of crisis plaatsvinden. Bij een incident of crisis beoogt het afwegingskader het maken van keuzes voor de aanpassing van het activiteitenplan te ondersteunen. Bij een nieuwe onderzoeksvraag die binnen de reikwijdte van WOT-VV Beleid valt, kan het afwegingskader helpen bij het vaststellen of een onderzoeksvraag direct gestart moet worden of niet, wat een aanpassing van het activiteitenplan vergt.

⁸⁴ Hier zijn drie situaties mogelijk: (1) prioritering binnen een project; (2) prioritering tussen projecten van een Deelprogramma; en (3) prioritering tussen Deelprogramma's.

bekijken of zij achter de prioritering staat. Het Opdrachtgeversoverleg bepaalt uiteindelijk welke taken uitgevoerd worden.

- De beoordeling van projecten is gebaseerd op steeds dezelfde criteria, waardoor een meer evenwichtige afweging binnen een WOT plaatsvindt. Dit borgt een meer geharmoniseerde afweging, die minder medewerker- of moment-gebonden is.
- De beoordeling van projecten binnen een WOT is transparanter.
- De eenduidigheid van de afwegingen tussen de WOT's wordt verbeterd.
- De toepassing van dit afwegingskader verstevigt de besluitvorming en de vastlegging daarvan.

Voor een meer gedetailleerde bespreking van de aanleiding en opzet verwijzen we naar het afwegingskader zelf. In het vervolg van deze paragraaf presenteren we onze bevindingen ten aanzien van de werking en resultaten van dit kader (vooral opgetekend in onze interviews met betrokkenen).

Uit onze interviews met betrokkenen leiden we af dat de beschikking over een afwegingskader (in het bijzonder de aangepaste versie uit 2023) als een vooruitgang wordt ervaren. Zoals blijkt uit het afwegingskader is dit kader bedoeld om te gebruiken tijdens voorbereidende gesprekken tussen LVVN/VWS/NVWA en WFSR over het activiteitenplan van het komend jaar en/of tijdens de overleggen van Adviescommissies en Opdrachtgeversoverleg. Ook wordt het afwegingskader ingezet indien er wijzigingen worden aangebracht in het programma in het lopende jaar. Dit kader speelt dus vooral een rol tussen het OO en WFSR en de Adviescommissies (met de contactpersonen) die het OO adviseren over de prioritering van uit te voeren projecten). Het kader helpt bijvoorbeeld om zover dat nodig is beter te schiften tussen 'need to have'-projecten enerzijds en 'nice to have'-projecten anderzijds.

Ook stellen we vast dat het afwegingskader niet overal goed bekend is (dat geldt bijvoorbeeld voor sommige NVWA'ers) en niet veel gebruikt wordt. De verklaring ligt waarschijnlijk in het feit dat het kader vooral besluitvorming in het Opdrachtgeversoverleg ondersteunt (daar is het kader bekender) en dat WFSR helpt binnen de Deelprogramma's te prioriteren (daar is het kader bekend). WFSR geeft aan dat er elk jaar voor enkele projecten het afwegingskader wordt toegepast om keuzes te maken. Dit wordt door WFSR vastgelegd en hier is dan ook de contactpersoon bij betrokken.⁸⁵ Het is mogelijk dat een contactpersoon van een van de projecten uit een Deelprogramma ook lid is van de Adviescommissie van dat Deelprogramma. Bij de prioritering van projecten kan dat tot een dubbelrol leiden. Een contactpersoon is binnen een project verantwoordelijk voor of 'het goede' gebeurt. Een contactpersoon accordeert

⁸⁵ VWS geeft aan dat zij ook als 'eerste' contactpersoon (zie paragraaf 5.1.3) aangewezen wil kunnen worden, bijvoorbeeld bij projecten rondom genetisch gemodificeerde organismen (GGO) waarvoor VWS beleidsverantwoordelijk is.

namelijk de inhoud van een activiteitenplan. De contactpersoon is ook (mede)verantwoordelijk voor de inhoud van het project ('gebeurt het goed'). Als lid van een Adviescommissie kijkt een contactpersoon naar het hele programma.

Het gebruik van het afwegingskader ondersteunt de dialoog tussen het Opdrachtgeversoverleg en WFSR over de prioritering van projecten (één van de voordelen die het kader zelf ook noemt; zie Box 10). Dit gebeurt wanneer er meer vraag naar activiteiten is dan dat er budget en capaciteit beschikbaar zijn binnen een Deelprogramma (dit is elk jaar aan de orde). Er wordt dan geprioriteerd. Een resultaat is dan dat sommige activiteiten niet of later worden uitgevoerd en dat daar transparantie over bestaat. Het afwegingskader maakt het mogelijk om projecten over de verschillende Deelprogramma's heen te prioriteren. Dit kan nodig zijn wanneer een Deelprogramma een tekort heeft aan middelen en dat er in een ander Deelprogramma resterend budget is dat her-geprogrammeerd kan worden. Vervolgens kan er Deelprogramma-overstijgend gekeken worden wat de meeste doelmatige en doeltreffende inzet is van deze middelen.⁸⁶

5.2.3 Betrokkenheid stakeholders en samenwerking met kennisinstituten

Uit de gesprekken maken wij op dat stakeholders in het algemeen voldoende betrokken zijn bij de uitvoering van de WOT-VV Beleid. Desalniettemin is hier nog ruimte voor verbetering, bijvoorbeeld het op tijd betrekken van gebruikers bij de ontwikkeling en implementatie van nieuwe technieken.

Verder zou er nog meer kunnen worden samengewerkt met sommige kennisinstellingen. In de Meerjarenwerkafspraken worden een aantal organisaties genoemd die relevant zijn voor WFSR om mee samen te werken, voor zover dat nog niet het geval is. Zo wordt er benoemd dat bepaalde werkzaamheden kunnen worden uitbesteed aan de Plant Sciences Group (PSG), de Animal Sciences Group (ASG), Wageningen Marine Research (WMR), Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) en het RIVM. Ook worden potentiële gebruikers van de onderzoeksresultaten benoemd: naast verschillende directies van LVVN, VWS en NVWA zijn dit bijvoorbeeld RVO, het Voedingscentrum, ZBO's, COKZ/NCAE en internationale organisaties als FAO, WHO, ILSI en IUPAC. Vanwege de toenemende kosten van onderzoek, kan het bevorderlijk zijn voor de doelmatigheid om te bekijken of er nog meer kan worden samengewerkt met kennisinstellingen. Ook zullen eisen aan de onafhankelijkheid van die kennisinstellingen gelden. Het uitbesteden van werk is bovendien niet zo eenvoudig.

⁸⁶ Het afwegingskader stelt daarover: "De relevante Deelprogrammaleiders WOT-VV, de programmaleider WOT-VV Beleid en de voorzitters van de adviescommissies stellen in samenspraak met de secretaris van het OO een notitie op met daarin de afweging van de gemaakte keuzes. Dit gebeurt op basis van afwegingen die de Deelprogrammaleiders WOT-VV met WFSR projectleiders en contactpersonen gemaakt hebben. Deze notitie wordt aan de adviescommissie en het opdrachtgeversoverleg voorgelegd."

6 Onafhankelijkheid van de WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk bespreken we de onafhankelijkheid van de uitvoering van de WOT-VV Beleid door WFSR over de periode 2021 – 2025. Dit betekent onder meer dat de uitvoering van deze taken onafhankelijk en vrij is van risico van belangenverstrengeling. WFSR moet zelf onafhankelijk opereren en elke schijn van niet onafhankelijkheid van de NVWA moet vermeden worden. WFSR moet gebruik maken van (geaccrediteerde en/of gecertificeerde) kwaliteitsborgingsystemen die regelmatig onderworpen worden aan onafhankelijke audits. We geven eerst kort aan waar deze onafhankelijkheid uit bestaat en vervolgens analyseren we in welke mate WFSR tegemoetkomt aan deze onafhankelijkheid.

6.1 Borging van de onafhankelijke uitvoering van de WOT-VV Beleid

In de verschillende formele documenten is de onafhankelijke uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken door WFSR geregeld.

De **Overeenkomst Wettelijke Onderzoekstaken**⁸⁷ onderscheidt twee typen WOT-units, namelijk type 1 en type 2. Een **WOT-unit type 1** is een onafhankelijke programma-unit binnen een of meer instituten van WR die alleen WO-taken en daaraan direct gerelateerde ondersteunende werkzaamheden uitvoert. Deze unit heeft veelal een klein vast kernteam dat uit een of meerdere instituten faciliteiten en personeel betreft dat (veelal parttime) de WO-taken uitvoert. Een voorbeeld van een WOT-unit type 1 is Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Een **WOT-unit type 2** betreft een zelfstandig instituut binnen WR waarbij het personeel in principe allemaal (grotendeels) aan WO-taken werkt (bijvoorbeeld WFSR). Om deze reden is onder meer contractresearch in beperkte mate mogelijk.

In de Overeenkomst Wettelijke Onderzoekstaken komt de term 'onafhankelijkheid' 23 keer voor. LVVN stelt ten aanzien van de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken door onderzoeksinstellingen expliciete eisen ter waarborging van de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en transparantie van die taken. Het argument daarvoor is dat met de uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken grote financiële en maatschappelijke risico's en belangen gemoeid kunnen zijn. Om die reden stelt LVVN aan de uitvoering

⁸⁷ Overeenkomst wettelijke onderzoekstaken (WOT), 19 januari 2018.

daarvan eisen waaraan aantoonbaar en gegarandeerd moet worden voldaan. De uitvoering van de WO-taken:

1. Is onafhankelijk en vrij van het risico van belangenverstrengeling.
2. Voldoet aan gangbare wetenschappelijke standaarden.
3. Is geborgd door kwaliteitsborgingsystemen en daarvoor geaccrediteerd en/of gecertificeerd door onafhankelijke instellingen.
4. Wordt - als onderdeel van de in punt 3 genoemde kwaliteitsborgingssystemen - regelmatig onderworpen aan onafhankelijke audits ter beoordeling en bewaking van de mate waarin aan de eisen van het WOT-Statuut wordt voldaan.
5. Voldoet aan eisen van geheimhouding en vertrouwelijkheid van (bedrijfs)gevoelige informatie, voor zover niet strijdig met de uitvoering van wet- en regelgeving, en voorkomt oneigenlijke concurrentie met overige marktpartijen
6. Eerbiedigt afspraken met de opdrachtgever over informatieverstrekking en communicatie.

Om aan deze eisen te voldoen heeft WR (waartoe WFSR behoort) een aantal maatregelen genomen zoals een onderscheid tussen en beveiliging van wettelijke onderzoekstaken (dus ook WOT-VV Beleid) ten opzichte van andere werkzaamheden en het uitsluiten van werkzaamheden voor derden die kunnen conflicteren met de belangen van de overheid in relatie tot de WO-taken of die kunnen leiden tot het risico van belangenverstrengeling. Deze maatregelen (in totaal 29) staan in de Overeenkomst wettelijke onderzoekstaken.⁸⁸

WFSR ondersteunt de NVWA voor haar laboratoriumanalyses, methodeontwikkeling en crisisondersteuning. Gegeven de autoriteitspositie van de Inspecteur-Generaal van de NVWA (IG NVWA) is het essentieel dat de (analyse-)uitkomsten van het externe laboratorium volledig betrouwbaar zijn. Een centraal begrip hierbij is dat de dienstverlening door WFSR onafhankelijk oftewel zonder belangenverstrengeling wordt uitgevoerd en dat de schijn van niet onafhankelijkheid wordt vermeden. Bijlage 1 in de **Uitvoeringsovereenkomst betreffende Laboratoriumdiensten ter ondersteuning van de NVWA op het gebied van voeder- en voedselveiligheid**⁸⁹ stelt een aantal specifieke eisen, onder meer:

1. WFSR moet de opdrachten van de NVWA zonder inmenging van andere partijen uitvoeren.

⁸⁸ Overeenkomst wettelijke onderzoekstaken (WOT), 19 januari 2018.

⁸⁹ Uitvoeringsovereenkomst betreffende Laboratoriumdiensten ter ondersteuning van de NVWA op het gebied van voeder- en voedselveiligheid voor de periode 1 juni 2019 tot en met 31 mei 2024 (getekend op 14 januari 2019). Dit document hoort bij de Uitvoeringsovereenkomst WOT-VV Handhaving (en niet WOT-VV Beleid).

2. De activiteiten van WFSR mogen de resultaten van de dienstverlening aan de NVWA niet compromitteren.
3. De wetenschappelijke onafhankelijkheid van de activiteiten van WFSR wordt geborgd doordat gewerkt wordt conform onafhankelijke, wetenschappelijke standaarden, (internationale) normering en wet- en regelgeving.

Deze bepalingen zijn in 22 maatregelen/afspraken uitgewerkt in dezelfde bijlage bij deze Uitvoeringsovereenkomst, onder meer:

1. “Het WFSR verricht geen laboratoriumwerkzaamheden voor het bedrijfsleven en NGO’s.
2. Alleen in specifieke gevallen, als het aantoonbaar in het publieke belang van Nederland [en daarbuiten] is of wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd die niet vallen onder het toezicht waarvoor de IG van de NVWA verantwoordelijk is, kunnen activiteiten voor het bedrijfsleven, NGO’s, deelname aan EU-kaderprogramma’s en andere subsidietrajecten van de EU en nationale overheden in het kader van publiek-private samenwerkingsverbanden worden gedaan. Het initiatief hiervoor wordt besproken door de NVWA en WFSR. De IG-NVWA dient hiervoor, afgestemd met LNV⁹⁰ en MZS⁹¹, per geval schriftelijk toestemming te geven, waar bij nadere voorwaarden kunnen worden gesteld.”

Op basis van de Uitvoeringsovereenkomsten en de afspraken die daarbinnen zijn gemaakt, stellen wij vast dat er een solide basis ligt voor de bescherming en de bevordering van een onafhankelijke uitvoering van de WOT-VV Beleid. In de volgende paragraaf staan we stil bij de praktijk.

6.2 Borging van de onafhankelijkheid in de praktijk

WFSR mag op basis van de eerdergenoemde documenten (o.a. Overeenkomst Wetenschappelijke Onderzoekstaken) in beperkte mate werk doen voor derde partijen. Bijgevolg voert WFSR dus conform de gestelde eisen beperkt opdrachten uit voor derde partijen. Deze focus geniet brede steun bij de geïnterviewde betrokkenen.

6.2.1 Huidige opdrachtgevers: publieke organisaties

De kring van opdrachtgevers bestaat uit publieke organisaties (bijvoorbeeld LNVN, NVWA, VWS, RIVM en de EU) of een semipublieke organisatie. Sommige betrokkenen (vooral te vinden bij WFSR en LNVN) stellen dat het voor WFSR makkelijker zou moeten zijn om voor een branchevereniging of een samenwerkingsverband op de WR-campus te werken mits er voldaan blijft aan de vastgelegde onafhankelijkheidseisen. Zij

⁹⁰ De Uitvoeringsovereenkomst is opgesteld in de tijd dat LNVN nog LNV heette.

⁹¹ Minister Medische Zorg en Sport (MZS).

verwijzen daarbij naar andere landen waar er ruimere mogelijkheden bestaan voor een dergelijke samenwerking (bijvoorbeeld in Oostenrijk⁹²). Deze lijn treffen we ook aan in de laatste TO2-evaluatie. Deze stelde vast dat wettelijke onderzoekstaken nu bij sommige WR-onderdelen (met name bij WFSR) door voorwaarden van de Rijksoverheid restricties opleveren voor samenwerking met derden. Dit conflicteert met genoemde tweede missie van TO2-instellingen ("kennis voor het versterken van de innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland"), terwijl de onafhankelijkheid van onderzoek reeds voldoende is geborgd. Bij sommige WR-instituten (bv. High Containment Unit) is hier overigens een oplossing voor gevonden. Zeker bij het werken voor branche-brede onderwerpen in opdracht van brancheverenigingen en erkende brancheorganisaties zou hier meer ruimte voor moeten zijn (volgens de TO2-evaluatiecommissie WR).⁹³

Andere betrokkenen (vooral te vinden bij NVWA en VWS) vinden dat een stap te ver en pleiten voor het in stand houden van de huidige afspraak, oftewel WFSR werkt in principe alleen voor nationale en internationale overheden. Mocht die verbreding wel plaatsvinden, geniet het werken in opdracht van een samenwerkingsverband van meerdere bedrijven en overheden nog de meeste steun (zoals nu al gebeurt voor PPS'en). Hier kan de onafhankelijkheid van WFSR beter gewaarborgd worden.

Het verbreden van de voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van (onderzoeks)opdrachten voor derden gaat uitdrukkelijk overigens niet over uit te voeren laboratoriumwerkzaamheden.⁹⁴ Specifiek gaat het hier over het uitvoeren van analyses van monsters afkomstig uit de markt, wat niet mogelijk is. De bepalingen hierover staan duidelijk op papier en worden door niemand betwist.

Met de afspraken en inzet van WFSR is de onafhankelijkheid voor de NVWA geborgd. Omdat WFSR onder meer geen commerciële activiteiten mag ontplooien, kan zij niet

⁹² Hier wordt waarschijnlijk AGES - Österreichische Agentur für Gesundheit und Ernährungssicherheit (AGES) bedoeld. Dit agentschap voert vergelijkbare taken als WFSR uit. Daarnaast biedt AGES diensten en analyses aan bedrijven in de voedingsmiddelenindustrie. Ze voert analyses uit op verzoek van bedrijven om te controleren op naleving van regelgeving, productkwaliteit en voedselveiligheid. Dit doet ze bijvoorbeeld via officiële laboratoria. Zie [[Über uns - AGES](#)].

⁹³ Evaluatiecommissie WR (2025), Evaluatieonderzoek organisaties voor toegepast onderzoek (TO2). Eindrapport van de evaluatiecommissie Wageningen Research, p. 46. De laatste evaluatie van de WOT-VV Handhaving (Berenschot (2024), Evaluatie WOT-VV Handhaving, Utrecht) doet ook een aanbeveling op dit vlak, namelijk door de komende periode te onderzoeken hoe andere WOT-units binnen Stichting Wageningen Research (WR) de onafhankelijke uitvoering van WO-taken hebben geborgd. Uit een dergelijk vergelijkend onderzoek kunnen bruikbare bevindingen en 'good practices' volgen die mogelijk aanleiding geven om huidige invulling van onafhankelijkheid binnen de WOT-VV Handhaving te herzien. Voor zover ons bekend heeft dit onderzoek nog niet plaatsgevonden.

⁹⁴ Bij de laatste evaluatie van de WOT-VV Handhaving werd wel als aanbeveling gedaan om de mogelijkheden te onderzoeken voor WFSR om zelf meer inkomsten te genereren uit werk voor derden. Dit vergt wel een herziening van de randvoorwaarden om de onafhankelijkheid te borgen (Berenschot (2024), Evaluatie WOT-VV Handhaving, Utrecht). Voor laboratoriumwerkzaamheden is dit dus uitgesloten.

voor dezelfde tarieven werken als commerciële laboratoria. Buiten de WOT-VV Beleid verricht WFSR bijvoorbeeld analyses die in sommige gevallen ook door private partijen kunnen worden gedaan op een aantal onderdelen, zoals verplichte importcontroles. Bedrijven hebben hier de NVWA op gewezen en deze bedrijven nemen aan dat private laboratoria goedkoper zijn.⁹⁵ Zij zouden liever zien dat de NVWA gebruik zou maken van in hun ogen (mogelijk goedkopere) particuliere laboratoria.⁹⁶ De NVWA concludeerde hierover (in dezelfde notitie) dat zij niet aan deze wens tegemoet kan komen omdat met de inzet van commerciële laboratoria de onafhankelijkheid en/of de onpartijdigheid van het toezicht door de NVWA mogelijk in het geding komt. Deze lijn blijkt ook uit de meeste interviews met vertegenwoordigers van NVWA (en VWS). Dit onder-schrijft en illustreert het belang van een onafhankelijke positie van WFSR voor de NVWA, alsmede de betrokken departementen.

6.2.2 Gebruik van en oordeel over beslisbomen

Het komt in de praktijk wel voor dat WFSR gevraagd wordt om voor en met andere partijen – niet zijnde nationale en internationale overheden – opdrachten uit te voeren. Deze (potentiële) opdrachten worden gedeeld in (1) losse analyseopdrachten voor derden; en (2) (onderzoek)opdrachten derden. Om te bepalen of WFSR aan een dergelijke vraag van een derde partij kan voldoen, is een proces⁹⁷ ingericht dat ondersteund wordt met twee typen beslisbomen:

1. Beslisboom voor “losse analyse opdrachten door derden aan WFSR”.⁹⁸
2. Beslisboom voor “(onderzoek)opdrachten derden aan WFSR”.⁹⁹

Deze beslisbomen zijn ontwikkeld in overleg met NVWA, LNVN, VWS en WFSR en zijn een vertaling van de afspraken uit de Uitvoeringsovereenkomst. NVWA coördineert het proces rondom afhandeling van de beslisbomen (zie Box 11).

Box 11. Procedure beslisbomen op hoofdlijnen.¹⁰⁰

Een beslisboom wordt door WFSR ingediend bij de afdeling Sturing, programmering en coördinatie (SPC) van de NVWA. De afspraak is dat WFSR uiterlijk twee weken na het indienen een

⁹⁵ NVWA (2023), NVWA – WFSR laboratorium voedselveiligheid vs commerciële laboratoria (notitie), Utrecht.

⁹⁶ Het komt voor dat voedselproducerende bedrijven via NVWA monsters delen met WFSR die dan een onafhankelijke analyse verricht. De rapportage daarover vindt uitsluitend plaats richting de opdrachtgevers, zoals LNVN en de NVWA. Vanuit de opdrachtgevers wordt terug gerapporteerd naar de partij die de monsters ter beschikking heeft gesteld. Het zijn dus deze partijen die stellen dat voor een analyse van diezelfde monsters ook private laboratoria kunnen worden ingeschakeld.

⁹⁷ NVWA, Proces behandelen PPS beslisbomen voor analyses en onderzoek bij WFSR, versie 28 maart 2023.

⁹⁸ WFSR, Beslisboom voor “losse analyse opdrachten door derden aan WFSR” (versie 12 september 2022).

⁹⁹ WFSR, Beslisboom voor “(onderzoek)opdrachten derden aan WFSR” (versie 12 september 2022).

¹⁰⁰ NVWA, Proces behandelen PPS beslisbomen voor analyses en onderzoek bij WFSR, versie 28 maart 2023.

reactie ontvangt (afgestemd met NVWA, LNV en VWS) op de ingediende beslisboom. SPC doet een eerste controle of de beslisboom voldoende informatie geeft om te kunnen beoordelen. Indien dit niet het geval is, vraagt zij WFSR om de beslisboom aan te vullen. Wanneer de beslisboom voldoende informatie bevat om te kunnen beoordelen, schrijft SPC een eerste oordeel waarin aandachtspunten van NVWA worden beschreven. Dit oordeel wordt samen met de beslisboom naar LNV en VWS gestuurd. Beide departementen sturen hun oordeel binnen de gestelde termijn naar SPC. SPC geeft het uiteindelijke besluit schriftelijk door aan WFSR. De mogelijkheden voor een besluit zijn (1) geen toestemming; (2) toestemming; of (3) toestemming met beperkingen of voorwaarden.

Een beslisboom dient alleen ingevuld te worden als er private partijen betrokken zijn. Het proces en de beslisbomen worden door betrokkenen als een goed, maar wel tijdrovende ondersteuning gezien (invullen, interne toetsing en goedkeuring, voorleggen ter besluitvorming, etc.). Het invullen van de beslisboom leidt er vrijwel altijd toe dat een dergelijke opdracht wel aangenomen en uitgevoerd wordt (voor de meeste verzoeken van private partijen – soms zelfs particulieren – is de beslisboom niet nodig omdat meteen duidelijk is dat WFSR geen rol kan of mag spelen). Een beslisboom hoeft niet ingevuld te worden bij projecten voor andere overheden, bijvoorbeeld een ander ministerie of de Europese Unie (EU). De ruimte voor WFSR om voor derde (c.q. private) partijen te werken, is beperkt. Ons beeld is dat WFSR het werken voor private partijen in een één-op-één relatie ook onwenselijk vindt.

6.2.3 Voor- en nadelen van uitvoeren van (onderzoeks)opdrachten voor derden

Het **verbreden van de voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van (onderzoek)opdrachten voor derden** heeft volgens betrokkenen als **voordeel** dat er (1) aanvullende financiële middelen verworven kunnen worden (en WFSR minder afhankelijk wordt van de overheid zeker in een periode dat de subsidie geen tred houdt met de stijgende kosten)¹⁰¹; (2) toegang komt tot meer en andere data, kennis- en expertiseontwikkeling, informatie en kennis van bijvoorbeeld private partijen¹⁰² (door mee te lopen met de ontwikkelingen, zorgt WFSR dat het niet achterblijft); (3) een aantrekkelijkere werkomgeving kan ontstaan voor sommige WFSR-medewerkers omdat zij voor meer partijen kunnen werken (een punt dat ook in de evaluatie van de WOT-VV Handhaving

¹⁰¹ Uiteindelijk betekent het ook dat WFSR door meer werk voor derden, de kosten voor de WOT beperkt kan houden. WOT-tarieven zijn kostendekkend (er zit geen winstmarge op). Daarnaast geldt dat wanneer WFSR budget overhoudt het restant verdwijnt en als WFSR budget tekort komt, het als instituut verlies maakt. WFSR is dus risicodragend. Wanneer WFSR niet (of maar zeer beperkt) met marge kan werken, dan moet de overheid risicodragend worden en zal de WOT-subsidie moeten stijgen.

¹⁰² Het gaat hier ook bijvoorbeeld om het opbouwen van kennis van en ervaring met de productieprocessen van voedselproducerende bedrijven om beter in te kunnen schatten waar de risico's op bijvoorbeeld contaminanten in het proces zitten.

genoemd werd); en (4) een oplossing bestaat wanneer er sprake is van overcapaciteit van teams.

Dit derde punt sluit aan bij een aanbeveling in de laatste evaluatie van de WOT-VV Handhaving.¹⁰³ Deze aanbeveling luidde: “Ga bijhouden in hoeverre WFSR-medewerkers vertrekken bij WFSR doordat ze geen werk voor derden kunnen uitvoeren. Dit kan door dit bijvoorbeeld als onderwerp in de exitgesprekken naar voren te laten komen.” Uit onze gesprekken, onder meer met WFSR, hebben we geen signalen opgepikt dat de strikte randvoorwaarden voor het bewaken van de onafhankelijkheid van WFSR ertoe leidt dat medewerkers zouden vertrekken. Aanvullende navraag bij WFSR levert op dat dit argument mogelijk een keer heeft gespeeld en het onzeker is of vertrekkende collega's dit als argument willen delen. Mogelijk treedt er volgens ons al eerder een (zelf)selectie op, namelijk dat potentiële medewerkers afzien van een sollicitatie bij WFSR omdat dit instituut alleen voor publieke opdrachtgevers werkt.

Het **verbreden van de voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van (onderzoek)opdrachten voor derden** heeft volgens betrokkenen vooral als **nadeel** dat er meer risico's ontstaan over ongewenste belangenverstrengeling en dat kan (het beeld over) de onafhankelijkheid van WFSR en NVWA aantasten. Tenzij WFSR ervoor zorgt dat ze wel onafhankelijk kan opereren, bijvoorbeeld door in EU-projecten de samenwerking met private partijen in het consortium te voorkomen (werken aan andere werkpakketten) of door te werken in PPS-en. Ook op andere manieren kunnen mitigerende maatregelen genomen worden om de onafhankelijkheid te behouden.

Bijgevolg wordt er door betrokkenen **verschillend gedacht** over een aanpassing van het huidige '**nee, tenzij**'-principe bij samenwerkingsvormen van WFSR met derden naar een '**ja, mits**'-principe.¹⁰⁴ Onderzocht kan worden wat hier mogelijk zou kunnen zijn. Dit moet uiteraard zorgvuldig gedaan worden, met als uitgangspunt dat er blijft worden voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen. Zij hebben een groot belang bij het bewaken van de onafhankelijkheid en zullen per geval een goede afweging maken. Ook kunnen er dan per geval goede contractuele afspraken worden gemaakt die de onafhankelijkheid van WFSR (en NVWA) beschermen. Desondanks leiden wij uit onze gesprekken af dat '**nee, tenzij**'-principe **meer steun** geniet. Er is geen concrete aanleiding om van dat principe af te stappen.

¹⁰³ Berenschot (2024), Evaluatie WOT-VV Handhaving, Utrecht.

¹⁰⁴ Het 'ja, mits'-principe betekent dat samenwerking of een bepaalde actie in principe mogelijk is, **mits** aan vooraf gestelde voorwaarden wordt voldaan. Dit staat tegenover het 'nee, tenzij'-principe, waarbij samenwerking in principe wordt uitgesloten, **tenzij** er uitzonderlijke redenen zijn om het toch toe te staan.

7 Toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid

In dit hoofdstuk bespreken we de toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid. Hierbij gaat het om het voorbereid zijn en adequaat kunnen reageren op (on)verwachte voedselveiligheidsrisico's. We beschrijven hiertoe in welke mate de WOT-VV Beleid voldoende flexibel en toekomstgericht is en kan inspelen op maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen. Vervolgens analyseren we de toekomstbestendigheid van de sleutelexpertises binnen de WOT-VV Beleid. Tot slot bespreken we in hoeverre de opgestelde indicatoren inzicht verschaffen in de doeltreffendheid en doelmatigheid.

7.1 Toekomstbestendigheid

Voedselveiligheid is een thema dat continu aan verandering onderhevig is. Er kunnen in de toekomst nieuwe (onverwachte) voedselveiligheidsrisico's ontstaan en er zijn maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen. De WOT-VV Beleid moet ook kunnen inspelen op deze ontwikkelingen en op veranderingen in wet- en regelgeving. Om toekomstbestendig te zijn, moet de WOT-VV Beleid voldoende flexibel en toekomstgericht zijn in het bevorderen van innovatie en het ontwikkelen van expertise op het gebied van voedselveiligheid.

In de Visie WOT-VV¹⁰⁵ en de onderliggende Agenda¹⁰⁶ wordt een aantal ontwikkelingen genoemd waar de WOT-VV Beleid op in moet spelen (zoals ook beschreven in paragraaf 2.1.2). Ook in de interviews zijn de huidige maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen aan bod gekomen (die we hieronder bespreken). Om in te kunnen spelen op deze ontwikkelingen en adequaat te kunnen anticiperen en reageren op (on)verwachte voedselveiligheidsrisico's, wordt er de laatste jaren geprogrammeerd vanuit een centrale visie en agenda. Hiermee beoogt de WOT-VV Beleid verder vooruit te kijken, zodat er vroegtijdig met projecten kan worden gestart om expertise op te bouwen voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen of risico's.

¹⁰⁵ Zie Visie Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 10 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

¹⁰⁶ Zie (Addendum) Agenda Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid 2021-2025 (Bijlage 11 en 12 van de Uitvoeringsovereenkomst WOT-Voedselveiligheid).

Wat betreft **beleidsmatige ontwikkelingen** dienen er in de toekomst nieuwe en complexere stofgroepen geanalyseerd te worden. Hierbij gaat het onder andere om het toenemende aantal stoffen en stofgroepen waarvoor wetgeving of aanbevelingen worden opgesteld. Op basis van wet- en regelgeving moet er steeds meer gemonitord en onderzocht worden (zowel nieuwe stoffen meten als bestaande stoffen nauwkeuriger meten). Hierdoor is er behoefte aan geavanceerde analysetechnieken zoals HRMS). Op het gebied van HRMS zijn er de laatste jaren meerdere projecten uitgevoerd in het kader van methodeontwikkeling en het vernieuwen naar methodieken. Ook bij PFAS zien we dat er in een vroeg stadium expertise is opgebouwd bij WFSR, anticiperend op toekomstige wet- en regelgeving en benodigde monitoring.

Huidige **maatschappelijke ontwikkelingen** die raken aan voedselveiligheid zijn onder andere meer focus op duurzaamheid en circulariteit. Er vinden transities plaats in het kader van duurzaamheid, kringlooplandbouw (het anders gebruiken van rest- en zijstromen) en consumptiepatronen (meer plantaardige diëten en veranderende consumptiepatronen). Ook vinden er verschuivingen plaats in wereldwijde handelsstromen door geopolitieke ontwikkelingen zoals oorlogen en natuurrampen en worden de productieketens complexer. Hierdoor wint het thema voedselzekerheid ook aan belang. In de jaarplannen en jaarrapportages van de WOT-VV Beleid zien we dat er door WFSR wordt ingespeeld op deze maatschappelijke ontwikkelingen middels verschillende activiteiten. Zo wordt er met innovatieve methodieken gewerkt aan het beter voorspellen en opsporen van voedselfraude (Methodeontwikkeling samenstellingsonderzoek (WOT-02-004-059) en Voedselfraude onderzoek (WOT-02-005-060). In het project Kringlooplandbouw (WOT-02-004-050) wordt onderzocht bij welke stofstromen, bedrijven en gebruikers verhoogde risico's te verwachten zijn ten aanzien van contaminanten, zowel door processen als verwerking of ophoping in (lokale) ketens, of (bewuste of onbewuste) vermenging van afval- en voedselstromen.

Op het gebied van **technologische ontwikkelingen** wordt er een verschuiving verwacht naar het gebruik van technieken en apparaten om analyses effectiever en efficiënter te maken, gezien de toenemende hoeveelheid analyses die nodig is. Hiervoor kan bijvoorbeeld AI behulpzaam zijn (in combinatie met steeds omvangrijkere databases). Hier is door WFSR op ingespeeld door in te zetten op het data science team en daarbinnen meer expertise te ontwikkelen. Hierop is buiten de WOT-VV Beleid geïnvesteerd door WFSR. Verder worden er ook technologische stappen gezet, waardoor nu bijvoorbeeld op boerderijen of in slachthuizen al mogelijke risico's kunnen worden gedetecteerd (in aanvulling op het afnemen van monsters en deze monsters te onderzoeken in het lab).

Het huidige systeem lijkt goed ingericht te zijn om in te spelen op toekomstige risico's, zo blijkt uit de interviews. Binnen de WOT-VV Beleid is er ruimte voor innovaties (vooral het opschalen, toepassen en standaardiseren van nieuwe technieken). Bij acute vragen en incidenten kan er vaak direct via de WOT-VV Beleid worden geholpen middels de opgebouwde kennis. Het programmeren vanuit de visie en agenda draagt bij aan het

anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Verder draagt WFSR onder andere bij aan het Signaleringsoverleg Voedselveiligheid Chemie (SOVC). Dit overleg is in 2022 geëvalueerd en daaruit is geconcludeerd dat het bijdraagt aan het vroegtijdig oppikken van ontwikkelingen op het gebied van Voedselveiligheid.

Een mogelijk verbeterpunt is de **flexibiliteit** binnen de WOT-VV Beleid. De ruimte binnen de wettelijke verplichtingen wordt soms als beperkt ervaren. Veel projecten hebben een langere looptijd qua onderwerp (hoewel dit vaak voortkomt uit bijvoorbeeld juridische verplichtingen zoals de vaste taken binnen de WOT-VV Beleid). Hierdoor kan het een uitdaging zijn om projecten in te richten op nieuwe kennisgebieden, zodat deze beter aansluiten bij recente ontwikkelingen. Een belangrijke nuance hierbij is dat sommige onderwerpen fundamenteel van aard kunnen zijn, waardoor het de vraag is wanneer het opportuun is om binnen de WOT-VV Beleid te starten met kennisontwikkeling op een bepaald onderwerp (bij afwezigheid van wettelijke kaders of richtlijnen vanuit de EU). Dit komt ook door het beperkte budget en de noodzaak voor prioritering. Een groot deel van de middelen en capaciteit van WFSR gaat naar de vaste taken. Gezien het beperkte budget moet er goed worden geprioriteerd tussen de vaste taken en een focus op de lange termijn. Het is mogelijk om projecten toe te voegen binnen de WOT-VV Beleid (ook tijdens het jaar), maar hier dienen wel middelen beschikbaar voor te worden gesteld. Dit kan door additionele financiering vanuit een betrokken beleidsdirectie, of door verschuiving van budgetten binnen de WOT zelf. Vanuit WFSR is er aandacht voor het behoud van flexibiliteit. Er wordt gewerkt vanuit een dynamische onderzoekagenda gericht op bestaande en nieuwe risico's, met ruimte voor de ontwikkeling en implementatie van nieuwe methodes en methodieken. Er worden elk jaar activiteitenplannen opgesteld in samenspraak met de contactpersoon (of contactpersonen), waarmee er sturing is op de programmering binnen de projecten.

Een ander punt dat meespeelt bij de toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid, is de afhankelijkheid van de KB-WOT. Zoals eerder benoemd worden in de KB-WOT nieuwe kennis en methoden ontwikkeld en in de WOT-VV Beleid worden nieuwe kennis en methoden (o.a. afkomstig uit de KB-WOT) verder doorontwikkeld en gereedgemaakt voor specifieke toepassingen. In de looptijd van de huidige Uitvoeringsovereenkomst is het budget voor de KB-WOT niet geïndexeerd. Een beperkt budget bij de KB-WOT zou kunnen zorgen voor knelpunten bij de doorstroming van nieuwe kennis en methoden van de KB-WOT naar de WOT-VV Beleid.

7.2 Sleutelexpertises

Expertiseontwikkeling binnen WFSR vindt aan de ene kant plaats doordat medewerkers kennis en ervaring opdoen in projecten. Anderzijds is er ook expliciet aandacht voor de instandhouding van sleutelexpertises. In de Meerjarenwerkafspraken, de Visie WOT-VV en onderliggende agenda wordt genoemd dat er actief wordt gewerkt aan (onder andere) het in stand houden van sleutelexpertises om de taken binnen de WOT-VV Beleid effectief en efficiënt uit te kunnen voeren. Hiermee kan men op mogelijk nieuwe

kennisvragen in blijven spelen. Er lopen enkele projecten voor de instandhouding van de twee onderdelen die door WFSR als **sleutelexpertise** worden benoemd (er zijn meer sleutelexpertises):

- Analyse en de kwaliteitsbeoordeling van melk en zuivelproducten
- Microscopische analyses.

WFSR heeft in het kader van de WOT-VV Beleid een groot aantal verschillende expertisegebieden operationeel, met bijbehorende medewerkers, materieel en faciliteiten. Expertisegebieden die door respondenten verder als essentieel worden beschouwd binnen de WOT-VV Beleid zijn methodeontwikkeling (waarmee WFSR ook in Europa een sleutelpositie heeft, onder andere terug te zien door de deelname van experts van WFSR aan wetenschappelijke commissies van EFSA) en het geavanceerd kunnen meten met bepaalde analysetechnieken (WFSR beschikt over een unieke expertise op het gebied van meten, detecteren en analyseren inclusief de logistieke capaciteit om dit landelijk uit te voeren).

Jaarlijks wordt bij het vormgeven van het activiteitenplan van de diverse WOT-projecten bekeken of er voldoende werk is om bepaalde expertises in voldoende mate in stand te houden. Er wordt gekeken of er substantiële verschuivingen in de totale werkzaamheden van WFSR plaatsvinden waardoor de inzet op expertisegebieden en/of monsteronderzoek ten behoeve van de WOT-VV Beleid beneden een acceptabel niveau komt en/of er uit bedrijfseconomisch oogpunt geen of onvoldoende financiële basis meer is (onvoldoende projectactiviteiten) voor het aanhouden, onderhouden en/of aanschaffen van een faciliteit en LVVN het aanhouden en/of aanschaffen hiervan wel noodzakelijk acht. In dat geval zullen er aanvullende afspraken tussen WFSR en LVVN worden gemaakt om ervoor te zorgen dat de kennisinfrastructuur van WFSR t.b.v. de WOT-VV Beleid in stand kan worden gehouden en dat de hieruit voortvloeiende financiële effecten voor WFSR worden gecompenseerd door LVVN. Dit is van toepassing op de instandhouding van de sleutelexpertise betreffende de analyse en de kwaliteitsbeoordeling van melk en zuivelproducten en voor microscopische analyses.

Een deel van de expertises binnen de WOT-VV Beleid zijn goed bezet met voldoende medewerkers. Echter, een kwetsbaarheid voor de toekomstbestendigheid is dat sommige expertises afhankelijk zijn van enkele sleutelmedewerkers binnen WFSR (bijvoorbeeld op het gebied van radioactiviteit en het zware metalen team). Werknemers bouwen tijdens hun dienstverband kennis en ervaring op. Bij een eventueel vertrek van deze personen (omdat ze een andere werkgever gaan, ziek worden of met pensioen gaan), dient de expertise/kennis voldoende geborgd te zijn binnen de organisatie of moet er voldoende expertise worden teruggehaald. De continuïteit van kennis op enkele kritische expertisegebieden is dus een uitdaging voor WFSR. Naast de inhoudelijke kennis (die in principe overdraagbaar is), moeten werknemers ook beschikken over andere vaardigheden zoals microscopie, bepaalde managementvaardigheden,

kennis van processen en politiek-bestuurlijke sensitiviteit. Deze vaardigheden zijn moeilijker over te dragen.

Er wordt gekeken naar opvolging, maar in sommige gevallen blijkt dit lastig. Dit hangt samen met de bredere uitdaging voor WFSR om gekwalificeerde werknemers aan te trekken en te behouden in een krappe arbeidsmarkt. WFSR moet hierbij concurreren met het bedrijfsleven. Sommige expertises, bijvoorbeeld straling, heeft WFSR onvoldoende in huis en daarvoor is inhuur nodig. WFSR gebruikt een dakpanmodel om kritieke expertises intern te waarborgen. Hierin deelt een senior zijn of haar kennis en ervaring actief met een junior, zodat de continuïteit van de expertise op gebieden zoals microscopie en zuivelanalyse gewaarborgd blijft. Dit betreft vooral grote en kleine expertises waar WFSR een uitstroom verwacht (maar dit kan niet voor alle kleine expertises). Om de sleutelexpertises in stand te kunnen houden blijft het van belang dat WFSR kan investeren in nieuwe onderzoekers en hoogwaardige faciliteiten.

7.3 Indicatoren

In de vorige evaluatie van de WOT-VV Beleid bleek dat het een uitdaging is om een set aan indicatoren op te stellen die de doeltreffendheid en de impact van de WOT-VV Beleid (beter) kunnen meten. Op basis van deskstudie en interviews is destijds gekeken naar geschikte indicatoren om de verschillende outcomes en impacts te realiseren, die worden beoogd met de WOT-VV Beleid. Onderstaande box toont de indicatoren die uit deze analyse naar voren kwamen.

Box 12. Geïdentificeerde potentiële indicatoren uit vorige evaluatie WOT-VV Beleid¹⁰⁷

- Aantal nieuwe c.q. verbeterde analysemethoden dat WFSR realiseert in het kader van de WOT-VV Beleid.
- Percentage consumenten dat bekend is met verschillende partijen en instrumenten (w.o. de WOT-VV Beleid) in het beleid voor voedselveiligheid en -integriteit)
- Snelheid en kwaliteit van WFSR-analyses in het kader van de WOT-VV zodat chemische verontreinigingen in diervoeders en voedsel kunnen worden gedetecteerd (deze analyses worden vanaf 2021 overigens gedaan in WOT-VV Handhaving)
- Aantal vertegenwoordigingen vanuit WFSR in voor WOT-VV Beleid relevante (internationale) organen
- Aantal keren dat WFSR door andere landen wordt ingeschakeld bij (de begeleiding van) de uitvoering van WOT-VV achtige taken
- Aantal voorkomen chemische verontreinigingen in dieren en plantaardig materiaal op basis van uitvoering WOT-VV Beleid

¹⁰⁷ Dialogic (2021), Evaluatie van de Wettelijke Onderzoekstaken Voedselveiligheid Beleid (WOT-VV Beleid), Utrecht

- Aantal rechtszaken als gevolg van analyses in de WOT-VV Beleid (incl. gewonnen/verloren) (analyses waaruit rechtszaken voortvloeien worden vanaf 2021 voornamelijk uitgevoerd in de WOT-VV Handhaving)
- Bijdrage van de WOT-VV Beleid aan het creëren van een gelijk speelveld voor bedrijven
- Bijdrage van de WOT-VV Beleid aan betrouwbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven

Bij veel indicatoren is de score niet eenvoudig te herleiden tot de uitvoering van de WOT-VV Beleid, omdat andere factoren (die niet vanuit de WOT-VV Beleid beïnvloedbaar zijn) ook een rol spelen. Ook zouden inadequate indicatoren kunnen leiden tot perverse prikkels (te sterke focus op de indicator in plaats van op het bereiken van de daadwerkelijke doelstelling). De aanbeveling was daarom destijds om, in aanvulling op de kwantitatieve indicatoren, een meer narratieve aanpak te gebruiken om de maatschappelijke impact van de WOT-VV Beleid aan te tonen. Hiermee zou de impact door WFSR in haar jaarrapportages op een meer gestructureerde en verhalende wijze kunnen worden beschreven.

Na de evaluatie heeft WFSR zowel de uitgebreide lijst met indicatoren als de indicatoren in bovenstaande box geanalyseerd op bruikbaarheid als indicatoren voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid. Uit deze analyse bleek dat de indicatoren niet bruikbaar (genoeg) waren. Op basis hiervan heeft WFSR een eigen voorstel gedaan voor een aantal indicatoren en voorgelegd aan het OO. Dit betreft vier kwantitatieve indicatoren en vier kwalitatieve indicatoren (zie box 13).

Box 13. Voorgestelde kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren WFSR

Kwantitatieve indicatoren

1. Percentage afwijkingen (van z-scores) in ringtesten.
2. De citatiescore van wetenschappelijke publicaties (jaar + 2).
3. Het aantal wetenschappelijke en populaire publicaties, rapporten, presentaties/webinars, nieuwsbrieven/posters.
4. Toetsing of WFSR de in het Service Level Agreement gemaakte afspraken over aantallen monsters en snelheid van monsteranalyse ten tijde van een incident of crises gehaald heeft.

Kwalitatieve indicatoren

5. De mate waarin analysemethoden die zijn ontwikkeld of verbeterd binnen de WOT-VV Beleid worden toegepast binnen de WOT-VV Beleid én de WOT-VV Handhaving.

6. De mate waarin WFSR de voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid benodigde (nieuwe) expertise (zowel omvang als niveau) en de faciliteiten beschikbaar heeft.
7. De mate waarin de kennis van WFSR als NRL en EURL wordt gebruikt bij (het verhogen van) de uniformiteit in analyseresultaten tussen niet officiële en officiële laboratoria in NL en referentielaboratoria in Europa en bijdraagt aan wet- en regelgeving.
8. De mate waarin kennisoverdracht uit de WOT-VV Beleid plaatsvindt naar de gebruikers, zoals bijv. LVMN, VWS, NVWA, RIVM of EFSA. Bijvoorbeeld publicaties, rapporten, bijdragen aan wetenschappelijke congressen en andere vormen van kennisoverdracht.

De kwalitatieve indicatoren worden met een **narratieve aanpak** beschreven in de jaar-rapportages van WFSR. Hiervoor zijn richtlijnen opgesteld voor de rapportering om de uniformiteit van de beschrijving van highlights tussen de Deelprogramma's te bevorderen. Ook is er een maximaal aan het aantal highlights per domein vastgesteld. In deze highlights worden in het oog vallende resultaten toegelicht (voorbeelden hiervan staan in de eerder geformuleerde impactpaden). Ook kunnen deze highlights inzicht geven in de voortgang van de visie en onderliggende agenda en daarmee impact hebben op de maatschappelijke opgave. Verder wordt de impact ook gecommuniceerd via vormen van kennisoverdracht zoals webinars, workshops en lunchlezingen.

Uit de interviews blijkt dat de huidige set aan indicatoren het grootste deel van het werk in de Deelprogramma's dekt. Hiermee geven de kwalitatieve indicatoren een goede basis voor kwalitatieve uitspraken over de voortgang. Kwantitatieve indicatoren kunnen bepaalde trends laten zien, maar de kwaliteit en impact is lastig hieruit af te leiden. Kwantitatieve indicatoren zijn niet effectief in het uitdrukken van de impact van de WOT-VV Beleid, gezien de complexiteit van het programma. Bovendien kan de score op kwantitatieve indicatoren soms lastig te meten zijn of niet eenvoudig toe te schrijven aan de WOT-VV Beleid.

Door een narratieve aanpak kan in meer detail worden beschreven welke resultaten er worden behaald. De meerwaarde van de narratieve aanpak wordt ook gezien door respondenten, hoewel een aantal respondenten aangeeft niet bekend te zijn met de narratieve aanpak. Middels een narratieve aanpak kan de impact meer verhalend worden gecommuniceerd. WFSR zou deze impact nog sterker naar buiten toe kunnen communiceren. Een belangrijk punt is dat er bij betrokkenen vertrouwen is in de kennis en kunde van WFSR. Er is vertrouwen dat de doelstellingen worden behaald, waardoor er minder noodzaak is om te sturen middels bepaalde indicatoren.

8 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies en aanbevelingen die volgen uit onze evaluatie van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de WOT-VV Beleid voor de periode 2021-2025.

8.1 Conclusies

Op basis van onze bevindingen komen wij tot de volgende conclusies over de WOT-VV Beleid. De nummering van de conclusies komt overeen met de nummering van de onderzoeksvragen (zie paragraaf 1.2):

1. *In hoeverre is er sprake geweest van een doeltreffende en doelmatige opzet in de uitvoering van de WOT-VV Beleid taken in de periode van 2021-2025? (hoofdvraag)*

Ons overkoepelende oordeel over de doeltreffendheid van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 is positief. Deze doeltreffendheid wordt bevorderd door een onderbouwde en coherente beleidstheorie. Op basis van onze bevindingen in de impactpaden heeft de WOT-VV Beleid bijgedragen aan de (door)ontwikkeling van analysemethoden die onder meer worden ingezet binnen de WOT-VV Handhaving, de ondersteuning vanuit de EURL's en NRL's voor handhaving en toezicht, de totstandkoming van EU wet- en regelgeving en het verbeteren van Europese werkwijzen. Daarnaast hebben de activiteiten in de WOT-VV Beleid geleid tot de ontwikkeling van modellen en data, opschalingsmogelijkheden in crisissituaties en concrete methoden voor het signaleren van nieuwe risico's. Het is moeilijk om een kwantitatieve indicatie te geven van de omvang van de bijdrage van de WOT-VV Beleid aan de doelstellingen, maar wij vinden het aannemelijk dat de WOT-VV Beleid een belangrijke bijdrage levert aan de voedselveiligheid in Nederland. Respondenten zijn unaniem van mening dat de doelstellingen worden behaald.

Ons overkoepelende oordeel over de doelmatigheid van de WOT-VV Beleid over de periode 2021-2025 is positief. De lange ervaring met het aansturen en uitvoeren van WOT-VV Beleid draagt bij aan doelmatigheid. Projecten worden naar behoren uitgevoerd en hier wordt goed over gerapporteerd. De doelmatigheid wordt gestimuleerd door een goed functionerende governance-structuur (ondanks de wat uitgebreide overlegstructuren), een goede afbakening ten opzichte van de WOT-VV Handhaving en een beperkte omvang van budgetoverschrijdingen. Daarnaast wordt de doelmatigheid enigszins versterkt met de inzet van een afwegingskader dat bijdraagt aan het uitvoeren en selecteren van de goede activiteiten. Belangrijk is dat de overheid zich met (de

middelen voor) de WOT-VV Beleid direct toegang verschaft tot relevante en actuele kennis, informatie en data voor de onderbouwing van het voedselveiligheidsbeleid.

De door ons ontwikkelde impactpaden voor de uitvoering van deze evaluatie helpen om aan te geven waarom redelijkerwijze verwacht kan worden dat de WOT-VV Beleid heeft bijgedragen aan het optreden van doeltreffendheid en doelmatigheid. Wij hebben in deze impactpaden op basis van onder meer documentenanalyse en interviews concrete aanwijzingen verzameld dat de WOT-VV Beleid doeltreffend en doelmatig is. Dit brengt ons tot de conclusie dat deze beleidsevaluatie de derde trede (van de vijf treden) van de effectenladder bereikt ("de WOT-VV Beleid is waarschijnlijk effectief"). Gezien de omstandigheden en aard van de opdracht, is dit de hoogst haalbare trede op basis van de gebruikte evaluatiemethodiek. De evaluatie laat niet toe om exacte causaliteit vast te stellen, maar het verzamelde bewijsmateriaal geeft volgens ons voldoende aanleiding te concluderen dat de WOT-VV Beleid bijdraagt aan de beoogde doelstellingen.

Doeltreffendheid (conclusies op basis van de impactpaden)

Bij de meeste impactpaden is er sprake van doeltreffendheid. Dit betreft vooral doeltreffendheid op het outputniveau (en soms op intermediate outcome niveau), maar de doorwerking naar outcome en impact is lastiger aantoonbaar:

- De activiteiten in het kader van **methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek** leiden tot concrete methodes die kunnen worden toegepast en het mogelijk maken om nieuwe risico's te signaleren. We kunnen redelijkerwijs aannemen dat methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek ook bijdragen aan analysemethoden die inspelen op huidige ontwikkelingen waarmee incidenten of crises worden voorkomen (of beperkt in omvang), wat leidt tot veiliger voedsel en minder (dier)ziekten.
- De **crisisparaatheid** van WFSR wordt actief onderhouden en versterkt met trainingen en de inzet van nieuwe en verbeterde methoden en technieken, waarbij in crisistijden effectief kan worden opgeschaald. We kunnen veronderstellen dat een goede crisisparaatheid bijdraagt aan het beperken van de omvang van een crisis, het behouden van vertrouwen in voedselveiligheid, het voorkomen van economische schade voor bedrijven en het waarborgen van een gelijk speelveld.
- De **ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO** zorgt voor het ontwikkelen en genereren van modellen en data (en rapporten en publicaties). We kunnen redelijkerwijs aannemen dat de ondersteuningsfunctie van NVWA-BuRO ook bijdraagt aan het voorkomen van incidenten, veiliger voedsel en minder (dier)ziekten.

- De activiteiten in het kader van **surveys en beleidsonderbouwing** zijn belangrijk voor zowel Nederlandse als Europese beleidsmakers en zorgen voor het verbeteren van Europese werkwijzen op het gebied van voedselveiligheid en het ondersteunen van wet- en regelgeving in Nederland en Europa. Wel vinden de activiteiten in het kader van beleidsonderbouwing maar beperkt plaats en lijkt er soms een kloof te zijn tussen onderzoek en beleid. Enerzijds is het uitdagend voor beleidsmedewerkers om een goede onderbouwingsvraag te formuleren richting WFSR, terwijl anderzijds onderzoekers uitdagingen ervaren bij het vertalen van onderzoeksresultaten naar concrete beleidsonderbouwing.
- De **advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia** en de daaruit voortkomende adviezen en rapporten leveren een bijdrage aan de totstandkoming van EU wet- en regelgeving. We kunnen aannemen dat dit uiteindelijk bijdraagt aan (een balans tussen) het beschermen van de volksgezondheid en het voorkomen van economische schade bij bedrijven en het veiligstellen van een goede handelspositie voor Nederland.
- Ondersteuning vanuit de **EURLs en NRLs** voor handhaving en toezicht zorgt voor veilig voedsel en diervoeders, wat vervolgens leidt tot minder dierziektes. Om de aansluiting op toekomstige trends te behouden en kostenefficiënt te blijven, is technische en inhoudelijke innovatie van cruciaal belang. WFSR zet hier belangrijke stappen in.
- Door **vernieuwing van methodieken** vinden (door)ontwikkelde (data)analysemethoden hun weg naar WOT-VV Handhaving en worden daar actief toegepast.

Doelmatigheid (conclusies op basis van impactpaden)

In de impactpaden zien we dat de doelmatigheid in orde is.

- Wij schatten in dat de **methodeontwikkeling en inventariserend onderzoek** binnen de WOT-VV Beleid doelmatig verlopen, op basis van de interviews en jaarrapportages. We hebben geen signalen opgevangen in de interviews of documentatie dat dit niet het geval is.
- Wat betreft de **crisisparaatheid** zien we dat de beschikbare middelen efficiënt worden ingezet om de paraatheid bij calamiteiten te ondersteunen.
- Ons beeld is dat de **ondersteuning van NVWA-BuRO** door WFSR doelmatig verloopt. We hebben geen signalen opgevangen in de interviews of documentatie dat dit niet het geval is en WFSR voert deze activiteiten al geruime tijd uit, waardoor verwacht mag worden dat eventuele ondoelmatigheden in deze ondersteuning inmiddels op basis van ervaring aan beide kanten verholpen of verminderd zijn.

- De activiteiten in het kader van **surveys en beleidsonderbouwing** lijken, voor zover we daar zicht op hebben, doelmatig te verlopen (we hebben geen signalen opgevangen in de interviews of documentatie dat dit niet het geval is).
- Ook bij de **advisering en vertegenwoordiging in internationale gremia** hebben we geen reden om aan te nemen dat dit ondoelmatig verloopt. Daarnaast zien we dat de totale kosten jaarlijks lager zijn dan de begrote kosten
- WFSR is doelmatig in het uitvoeren van de reguliere taken omtrent de **NRLs en de EURLs**. Ondanks de toegenomen analysevraag en een budget dat niet meegroeit, is WFSR erin geslaagd haar taken zo kostenefficiënt mogelijk uit te voeren.
- Bij de **vernieuwing van methodieken** lijken de gemaakte kosten proportioneel te zijn met de behaalde resultaten. Ook dragen vernieuwde analysemethoden bij aan monitoring die beter inspeelt op de huidige ontwikkelingen en (kosten)efficiënter is.

2. In hoeverre is het mogelijk om de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de WOT-VV Beleid te verbeteren, en zijn er mogelijkheden om de WOT-VV Beleid te optimaliseren zonder concessies te doen op kwaliteit?

Zie aanbevelingen 4 t/m 7 in paragraaf 8.2.

3. In hoeverre zijn de opgestelde indicatoren bruikbaar om inzichten te genereren over de doeltreffendheid, doelmatigheid van de WOT-VV Beleid (in relatie tot de intermediate outcomes)?

Naar aanleiding van de vorige evaluatie van de WOT-VV Beleid heeft WFSR kritisch gekeken naar het gebruik van (nieuwe) indicatoren en rapporteert daarover uitgebreid. De huidige set van indicatoren (kwalitatief en kwantitatief) is volgens ons voldoende compleet om inzichten te genereren over de doeltreffendheid en doelmatigheid (ook in relatie tot intermediate outcomes). Kwantitatieve indicatoren zijn soms niet eenvoudig toe te schrijven aan de WOT-VV Beleid, omdat andere factoren (die niet vanuit de WOT-VV Beleid beïnvloedbaar zijn) ook een rol spelen. Kwantitatieve indicatoren kunnen bepaalde trends tonen, maar zeggen weinig over kwaliteit en impact van projecten. Daartoe zijn de kwalitatieve indicatoren beter bruikbaar.

4. Zijn er hiaten in de huidige set indicatoren, en kunnen de indicatoren worden aangescherpt om inzichten te genereren over de doeltreffendheid en doelmatigheid?

De huidige set aan indicatoren dekt het grootste deel van het werk in de Deelprogramma's. De bijdrage aan deze kwalitatieve indicatoren van activiteiten binnen projecten zou nog explicieter kunnen worden toegelicht in de jaarrapportages op projectniveau.

5. In hoeverre is een narratieve aanpak doeltreffend om de maatschappelijke impact van de WOT-VV Beleid aan te tonen?

De narratieve aanpak draagt bij aan het beschrijven en het communiceren van de (maatschappelijke) impact van de WOT-VV Beleid. Middels een narratieve beschrijving is gepoogd een integrale wijze van monitoring te faciliteren, in aanvulling op de kwantitatieve indicatoren. Het bestaande vertrouwen in WFSR dat de doelstellingen worden behaald, verkleint de behoefte aan sturing via bepaalde indicatoren. Een kanttekening is dat (nog) niet iedereen bekend is met deze volgens ons zinvolle aanpak. WFSR zou deze impact nog sterker naar buiten toe kunnen communiceren.

6. Betreft het een aanpak die zinvol is in het aantonen van de maatschappelijke impact?

Zie het antwoord bij onderzoeksvraag 5.

7. In hoeverre draagt het programmeren vanuit de visie en agenda (incl. addendum) bij aan de impact van de WOT-VV Beleid?

Het programmeren vanuit de visie en agenda (incl. addendum) werkt goed. Er wordt hierdoor expliciet ingegaan op het anticiperen op verwachte (inter)nationale wet- en regelgeving en op wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en dat draagt bij aan de impact van de WOT-VV Beleid. Er kan hierdoor vroegtijdig met projecten worden gestart om expertise op te bouwen voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen of gevaren.

Toekomstbestendigheid

8. In welke mate is de WOT-VV Beleid toekomstbestendig, en draagt de WOT-VV Beleid bij aan het voorbereid zijn op voedselveiligheidsrisico's, zowel nu als in de toekomst?

Het huidige systeem is goed ingericht om in te spelen op toekomstige gevaren. Om beter te kunnen inspelen op (on)verwachte voedselveiligheidsrisico's, wordt er geprogrammeerd vanuit een centrale visie en agenda. Hierbij wordt expliciet ingegaan op het anticiperen op verwachte (inter)nationale wet- en regelgeving en op wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit helpt om tijdig expertise op te bouwen voor toekomstige ontwikkelingen, terwijl tegelijkertijd ook projecten op de korte termijn uitgevoerd moeten worden. Een groot deel van de middelen en capaciteit van WFSR gaat naar de vaste taken die uitgevoerd moeten worden. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging tussen de vaste taken en een focus op de lange termijn.

9. In hoeverre zijn er binnen de WOT-VV Beleid aanpassingen nodig om verbeterd te anticiperen en/of om adequaat te kunnen reageren op (on)verwachte voedselveiligheidsrisico's?

Zie aanbevelingen 1, 8 en 9 in paragraaf 8.2.

10. Is de WOT-VV Beleid voldoende flexibel en toekomstgericht in het bevorderen van innovatie en het ontwikkelen van expertise op het gebied van voedselveiligheid?

Binnen de WOT-VV Beleid is er ruimte voor innovaties (vooral het opschalen, toepassen en standaardiseren van nieuwe technieken). Echter, flexibiliteit is een mogelijk verbeterpunt. Er wordt gewerkt vanuit een dynamische onderzoekagenda gericht op bestaande en nieuwe gevaren, met ruimte voor de ontwikkeling en implementatie van nieuwe methodes en methodieken. Het is mogelijk om projecten toe te voegen binnen de WOT-VV Beleid (ook tijdens het jaar), maar hier dienen wel middelen beschikbaar voor te worden gesteld. Ook worden de activiteitenplannen in samenspraak met contactpersonen opgesteld waarmee er sturing is op de programmering. Wel wordt de ruimte binnen de wettelijke verplichtingen soms als beperkt ervaren en kan het een uitdaging zijn om projecten in te richten op nieuwe kennisgebieden of onderwerpen. Een belangrijke nuance hierbij is dat sommige onderwerpen fundamenteel van aard kunnen zijn, waardoor het de vraag is wanneer het opportuun is om te starten met kennisontwikkeling op een bepaald onderwerp binnen de WOT-VV Beleid.

Het budget voor de uitvoering van de WOT-VV Beleid wordt ervaren als (net) voldoende om aan te doelstellingen te voldoen. Door het relatief beperkte budget is het van belang dat er goed wordt geprioriteerd. Het totale budget varieert voor de jaren 2021 tot en met 2024 circa tussen de €10,7 miljoen tot €11,5 miljoen (inclusief btw). Sinds het ondertekenen van de Uitvoeringsovereenkomst heeft er meermaals indexatie plaatsgevonden op de WOT-tarieven. Voor 2025 was de indexatie 7,3%.

11. In hoeverre sluit de WOT-VV Beleid aan bij de huidige maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen?

De WOT-VV Beleid sluit goed aan bij de huidige maatschappelijke, technologische en wetenschappelijke ontwikkelingen. In de toekomst moeten wel nieuwe en complexere stofgroepen worden geanalyseerd, waarvoor meerdere projecten worden uitgevoerd gericht op methodeontwikkeling en vernieuwing van analysemethoden. Verder speelt WFSR in op maatschappelijke thema's zoals duurzaamheid en circulariteit. Technologische ontwikkelingen dragen bij aan effectievere en efficiëntere analysemethoden, mede door de toenemende hoeveelheid analyses die nodig zijn. Door WFSR is hier onder andere op geanticipeerd door in te zetten op versterking van het data science team en door er expliciet op te programmeren, middels de Visie WOT-VV en de onderliggende agenda.

Onafhankelijkheid (opdrachten derden)

12. In hoeverre verhouden de aanbevelingen (uit de evaluatie van de WOT-VV Handhaving) zich tot de WOT-VV Beleid en hoe zouden deze aanbevelingen tot uitwerking

kunnen komen zonder dat de onafhankelijkheid van WFSR in het geding komt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen?

Een aanbeveling uit de evaluatie van de WOT-VV Handhaving betreft het gaan bijhouden in hoeverre WFSR-medewerkers vertrekken omdat ze geen werk voor derden kunnen uitvoeren. Er zijn tot nu toe geen signalen dat medewerkers om die reden hun loopbaan elders voortzetten. Het is volgens WFSR mogelijk een keer voorgekomen sinds die evaluatie.

Een andere aanbeveling uit de evaluatie van de WOT-VV Handhaving betreft te onderzoeken hoe andere WOT-units binnen Stichting Wageningen Research (WR) de onafhankelijke uitvoering van WO-taken hebben geborgd. In hoeverre uitvoering is gegeven aan deze aanbeveling is bij ons niet bekend.

Nog een andere aanbeveling uit de evaluatie van de WOT-VV Handhaving betreft de mogelijkheden te onderzoeken voor WFSR om zelf meer inkomsten te genereren uit werk voor derden. In hoeverre uitvoering is gegeven aan deze aanbeveling is bij ons niet bekend.

13. In hoeverre is er ruimte voor WFSR om opdrachten uit te voeren voor verschillende groepen private actoren (zoals brancheorganisaties/ belangenorganisaties, NGO's, en consortia in PPS'en) zonder dat dit de onafhankelijkheid van WFSR in het geding brengt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen?

De Uitvoeringsovereenkomsten en de daarin gemaakte afspraken vormen een solide basis voor het waarborgen en bevorderen van een onafhankelijke uitvoering van het WOT-VV Beleid. Alleen in specifieke gevallen, als het aantoonbaar in het publieke belang van Nederland is of wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd die niet vallen onder het toezicht waarvoor de IG van de NVWA verantwoordelijk is, kunnen activiteiten voor het bedrijfsleven, NGO's, deelname aan EU-kaderprogramma's en andere subsidietrajecten van de EU en nationale overheden in het kader van publiek-private samenwerkingsverbanden worden gedaan.

Het verbreden van de voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van (onderzoek)opdrachten voor derden kan bijdragen aan kennis- en expertiseontwikkeling van WFSR. Zo kunnen er aanvullende financiële middelen worden gegenereerd, ontstaat er toegang tot meer en andere data, informatie en kennis (bijvoorbeeld vanuit private partijen) en blijft WFSR beter aangesloten bij actuele ontwikkelingen. Daarnaast kan de werkomgeving aantrekkelijker worden voor sommige WFSR-medewerkers wanneer zij de mogelijkheid krijgen om voor een breder scala aan opdrachtgevers te werken (een punt dat ook in de evaluatie van de WOT-VV Handhaving genoemd werd).

Tegelijkertijd kent het verbreden van deze voorwaarden voor het kunnen uitvoeren van (onderzoek)opdrachten voor derden ook een nadeel. Zo kan dit volgens betrokkenen

als nadeel hebben dat er ongewenste belangenverstrengeling kan ontstaan en dat kan (het beeld over) de onafhankelijkheid van WFSR en NVWA aantasten. Bij werk voor derden kunnen wel mitigerende maatregelen worden getroffen, bijvoorbeeld werken in een PPS of met contractuele afspraken.

14. Hoe kan de balans tussen onafhankelijkheid en samenwerking met externe actoren (zoals PPS'en en consortia) optimaal worden vastgelegd, waarbij de huidige werkwijze als referentiepunt wordt gebruikt terwijl wordt voldaan aan de geldende onafhankelijkheidseisen? Kan hierbij uitgegaan worden van het "ja, mits"-principe in plaats van "nee, tenzij"?

Het huidige 'nee, tenzij'-principe krijgt meer steun dan een mogelijke overstap naar een 'ja, mits'-benadering. Voorstanders van een 'ja, mits'-benadering menen dat er onder strikte onafhankelijkheidsvoorwaarden meer ruimte kan zijn voor WFSR om ook voor brancheverenigingen of WR-samenwerkingsverbanden te werken. Het werken in opdracht van samenwerkingsverbanden van bedrijven en overheden (zoals bij bestaande PPS-constructies) wordt nu als meest haalbare vorm gezien, omdat de onafhankelijkheid hierbij beter geborgd kan worden. Deze vorm is reeds toegestaan. Het vergt een zorgvuldig onderzoek naar wat meer ruimte zou kunnen betekenen. Andere betrokkenen wijzen er in dit verband op dat meer ruimte de onafhankelijkheid te veel onder druk zet en pleiten voor handhaving van de bestaande afspraken, waarbij WFSR in principe enkel voor nationale en internationale overheden werkt.

15. In hoeverre dragen werkzaamheden in opdracht van / in samenwerking met derde partijen bij aan kennis- en expertiseontwikkeling van WFSR? (bijvoorbeeld: kennisdoorstroming en benutting door andere partijen; bijv. kennis op basis van PPS'en)?

Zie het antwoord bij onderzoeksvraag 13 en 16.

Kennisdoorstroming

16. In welke mate is de kennisdoorstroming tussen programma's binnen het voedselveiligheidsdomein effectief (bijvoorbeeld Europese kennisprojecten, KB-WOT, WOT-VV Beleid, WOT-VV Handhaving)? Hoe verhouden de effecten van het beleid zich tot de kosten van het beleid (beleidsuitgaven en overige kosten binnen en buiten de betrokken departementen)?

De KB-WOT, WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving sluiten steeds beter op elkaar aan en de kennisdoorstroming lijkt goed te werken. De kennisdoorstroming van de KB-WOT naar de WOT-VV Beleid en de onderliggende Deelprogramma's is goed (onder andere omdat deels dezelfde medewerkers actief zijn binnen de KB-WOT als in WOT-VV Beleid en de Deelprogramma's) en ook de kennis uit andere programma's wordt gebruikt. Het budget van de KB-WOT is niet geïndexeerd, wat mogelijk voor knelpunten kan zorgen in de kennisdoorstroming naar de WOT-VV Beleid. Verder is WFSR ingebed in verschillende projecten (bijv. EU-projecten, PPS'en) waar kennis wordt uitgewisseld.

Ook de doorstroming van de WOT-VV Beleid naar WOT-VV Handhaving lijkt effectief te zijn, hoewel hier nog enigszins ruimte voor verbetering is, met name rondom metho-
dieontwikkeling. Het is van belang dat er vooral vooraf (als het project wordt gestart)
naar de toepasbaarheid en de juridische kant moet worden gekeken en niet pas bij de
implementatie (wat soms wel het geval lijkt te zijn).

Betrokkenheid

*17. In hoeverre zijn de huidige overlegstructuren (zoals bilaterale overleggen, domein-
overleggen, adviescommissies, afstemmingsoverleggen en
opdrachtgeversoverleggen) doeltreffend en doelmatig in het genereren van waar-
devolle input, sturing en prioriteiten voor het programma?*

De verschillende overlegstructuren bevorderen de inbreng van relevante belangen en
expertise binnen de WOT-VV Beleid. Het gebruik van het afwegingskader ondersteunt
de dialoog tussen het Opdrachtgeversoverleg en WFSR over de prioritering van pro-
jecten. Het Opdrachtgeversoverleg wordt door de Adviescommissies procesmatig en
inhoudelijk beter ondersteund dan voorheen, maar er is nog behoefte aan sterkere pro-
gramma-overstijgende afstemming tussen de Adviescommissies, met name op thema's
die Deelprogramma's overstijgen (zoals PFAS).

De inrichting en het functioneren van de huidige overlegstructuren wordt als positief
beschouwd. Enkele verbeterpunten zijn de overlap in agenda's en samenstelling van
het Afstemmingsoverleg tussen WOT-VV Beleid en WOT-VV Handhaving dat vooraf-
gaat aan het Opdrachtgeversoverleg, en de wisselende terugkoppeling vanuit het
Opdrachtgeversoverleg naar de Adviescommissies.

*18. Op welke manieren kunnen de huidige overlegstructuren een sterkere rol spelen in
het leveren van input, sturing en prioriteiten van het programma? Zijn hierbinnen
mogelijkheden voor versimpeling, ook met oog op governance?*

Zie aanbevelingen 1, 2, 4 en 5 in paragraaf 8.2.

*19. In hoeverre is de betrokkenheid en rolduidelijkheid van contactpersonen en advies-
commissieleden voldoende gewaarborgd in de programmeringscyclus, en welke
verbeteringen kunnen worden aangebracht in de betrokkenheid en afstemming ten
behoefte van de doeltreffendheid?*

De betrokkenheid en rolduidelijkheid van adviescommissieleden verschillen binnen de
programmeringscyclus. De mate waarin Adviescommissieleden zich voorbereiden op
overleggen verschilt, wat wijst op uiteenlopende betrokkenheid. Sommige Adviescom-
missies bestaan uit een grote groep leden met een wisselende betrokkenheid.
Daarnaast geven sommige leden aan geen volledig overzicht te hebben van alle lo-
pende projecten.

Stakeholders zijn over het algemeen voldoende betrokken bij de uitvoering van de WOT-VV Beleid, hoewel er ruimte is voor verbetering. Inspecteurs worden actief betrokken bij sommige projecten op het gebied van implementatie van nieuwe technieken. In een aantal gevallen wordt deze betrokkenheid echter als te beperkt ervaren. Het zou waardevol zijn om inspecteurs beter bij projecten te betrekken indien deze relevant zijn voor hen (mogelijk zijn daar dan ook extra middelen voor nodig).

20. In welke mate en op welke manieren worden stakeholders betrokken bij de WOT-VV Beleid (bijvoorbeeld: bedrijven, andere instituten en laboratoria)?

In de Meerjarenwerkafspraken staan organisaties die relevant zijn voor WFSR om mee samen te werken, voor zover dat nog niet het geval is. Bepaalde werkzaamheden kunnen worden uitbesteed aan de Plant Sciences Group (PSG), de Animal Sciences Group (ASG), Wageningen Marine Research (WMR), Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) en het RIVM. Ook worden in de Meerjarenafspraken potentiële gebruikers van de onderzoeksresultaten benoemd: naast verschillende directies van LNVN, VWS en NVWA zijn dit bijvoorbeeld RVO, het Voedingscentrum, ZBO's, COKZ/NCAE en internationale organisaties als FAO, WHO, ILSI en IUPAC.

21. Zou samenwerking met andere (en welke) kennisinstituten nog tot verdere doelmatigheid en doeltreffendheid kunnen leiden?

Vanwege de toenemende kosten van onderzoek, kan het bevorderlijk zijn voor de doelmatigheid om te bekijken of er nog meer kan worden samengewerkt met kennisinstellingen. Dan zullen de geldende onafhankelijkheidseisen ook van toepassing zijn voor die kennisinstellingen. Het uitbesteden van werk is bovendien niet zo eenvoudig. Voorbeelden van kennisinstituten waar (meer) mee samengewerkt zou kunnen worden staan genoemd bij onderzoeksvraag 20.

Prioritering

22. In hoeverre is het huidige proces doeltreffend in de juiste prioritering van (deel)programma-inhoud, en welke verbeteringen kunnen worden aangebracht?

De beschikking over een afwegingskader vormt een verbetering in het huidige proces van de prioritering van de (deel)programma-inhoud. Het afwegingskader helpt om zover dat nodig is beter te kunnen prioriteren tussen 'need to have'-projecten enerzijds en 'nice to have'-projecten anderzijds. Het afwegingskader maakt het mogelijk om projecten over de verschillende Deelprogramma's heen te prioriteren. Het afwegingskader is echter niet overal goed bekend en wordt niet veel gebruikt (slechts bij enkele deelprojecten).

Sleutelexpertises

23. Welke specifieke expertises of expertisegebieden worden binnen de WOT-VV Beleid als sleutelexpertises beschouwd?

Binnen de WOT-VV Beleid zijn de analyse en de kwaliteitsbeoordeling van melk en zuivelproducten en microscopische analyses twee voorbeelden van sleutelexpertises. Ook methodeontwikkeling en het geavanceerd kunnen meten met bepaalde analysetechnieken zijn voorbeelden van belangrijke expertisegebieden. WFSR heeft in het kader van de WOT-VV Beleid een groot aantal verschillende expertisegebieden operationeel, met bijbehorende medewerkers, materieel en faciliteiten.

24. Wat zijn eventuele kwetsbaarheden van deze sleutelexpertises en in hoeverre vormen deze kwetsbaarheden een risico voor het uitvoeren van de WO-taken (en derhalve voor LVVN/VWS en de NVWA)?

Een kwetsbaarheid voor de toekomstbestendigheid van deze sleutelexpertises is de afhankelijkheid van enkele sleutelmedewerkers werkzaam binnen WFSR. Het borgen van zowel inhoudelijke kennis als moeilijk overdraagbare vaardigheden, zoals microscopie, managementcapaciteiten en politiek-bestuurlijke sensitiviteit, is essentieel voor de continuïteit van kennis. Bij een eventueel vertrek van enkele sleutelpersonen binnen bijvoorbeeld radioactiviteit, microscopie en zuivelexpertise moet de benodigde expertise binnen de organisatie voldoende geborgd zijn, of moet tijdig voldoende vervangende expertise worden aangetrokken. WFSR staat voor de uitdaging om, in een krappe arbeidsmarkt, gekwalificeerde medewerkers aan te trekken en te behouden. Bij het zware metalen team werd in 2024 een tekort aan personele capaciteit geconstateerd (is inmiddels opgelost). Om de kwetsbare sleutelexpertise toekomstbestendig te maken, kent WFSR voor sommige expertises een 'opvolgmodel' waarbij kennis en ervaring actief wordt overgedragen.

25. Hoe kunnen deze kwetsbare sleutelexpertises toekomstbestendig gemaakt worden?

Zie het antwoord bij onderzoeksvraag 24.

26. In hoeverre is expertise-ontwikkeling voldoende gewaarborgd binnen de WOT-VV Beleid?

De expertise-ontwikkeling van WFSR ten behoeve van de WOT-VV Beleid wordt voldoende in stand gehouden. Expertiseontwikkeling vindt plaats doordat medewerkers enerzijds kennis en ervaring opdoen in projecten, en anderzijds expliciet aandacht wordt besteed voor de instandhouding van sleutelexpertises. Jaarlijks wordt er bij het vormgeven van het activiteitenplan voor verschillende projecten onderzocht of er voldoende werk is om specifieke expertises te behouden en LVVN het aanhouden hiervan wel noodzakelijk acht. In dat geval zullen er aanvullende afspraken tussen WFSR en

LVVN worden gemaakt om ervoor te zorgen dat de kennisinfrastructuur van WFSR t.b.v. de WOT-VV Beleid in stand kan worden gehouden en dat de hieruit voortvloeiende financiële effecten voor WFSR worden gecompenseerd door LVVN. Dit is van toepassing op de instandhouding van de sleutelexpertise betreffende de analyse en de kwaliteitsbeoordeling van melk en zuivelproducten en voor microscopische analyses.

Crisisparaatheid

27. In hoeverre is de inrichting van de crisisparaatheid binnen de WOT-VV Beleid doelmatig, doeltreffend en toekomstbestendig?

Ons oordeel over de doeltreffendheid, doelmatigheid en toekomstbestendigheid van de inrichting van de crisisparaatheid is positief. De crisisparaatheid van WFSR wordt actief onderhouden en versterkt met trainingen en de inzet van nieuwe en verbeterde methoden en technieken, waarbij in crisistijden effectief kan worden opgeschaald. WFSR slaagt erin de NVWA te ondersteunen bij het afhandelen van crises en incidenten en de noodzakelijke infrastructuur in stand te houden. De beschikbare middelen worden efficiënt ingezet om de paraatheid bij calamiteiten te ondersteunen. Andere laboratoria beschikken niet over de benodigde expertise, kennis en apparatuur. Het is dan ook van belang dat WFSR deze rol blijft vervullen. Dankzij jaarlijks georganiseerde interne en externe oefeningen met (laboratorium)medewerkers en samenwerkingspartners, blijft WOT-VV Beleid voorbereid om adequaat in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen.

8.2 Aanbevelingen

Op basis van onze bevindingen en conclusies over de WOT-VV Beleid komen wij tot een viertal clusters van aanbevelingen. In de formulering van elke aanbeveling geven we aan, aan wie deze is gericht.

Verbetering van samenwerking en kennisoverdracht binnen de WOT-VV Beleid

1. **Verstevig de relatie tussen beleid en onderzoek.** Overbrug deze afstand door aan de zijde van de opdrachtgevers (LVVN, VWS, NVWA) scherper te letten op het formuleren van concrete beleidsvragen en aan de zijde van de opdrachtnemer (WFSR) onderzoekers nog meer te helpen bij het vertalen van bevindingen naar een bruikbare beleidsonderbouwing. Vooral de Adviescommissies kunnen de wisselwerking tussen beleid en onderzoek faciliteren door er continu voor te waken dat de relatie tussen beleid en onderzoek in elk project behouden blijft (of zelfs versterkt wordt). Overweeg eventueel om incidenteel andere beleidsmedewerkers te betrekken bij de prioritering en uitvoering van WOT-VV Beleid projecten en te zorgen dat de resultaten van deze zo goed mogelijk aansluiten bij ontwikkelingen die lopen rond deze projecten.

2. **Stimuleer een betere afstemming tussen en betrokkenheid bij de Adviescommissies.** Verbeter de coördinatie tussen de verschillende Adviescommissies, en dat vooral op thema's die meerdere Deelprogramma's overstijgen, zoals PFAS. Een betere programma-overstijgende afstemming tussen Adviescommissies zal leiden tot een verbeterde advisering over deze onderwerpen richting het Opdrachtgeversoverleg. Hierbij vervullen de Deelprogrammaleiders een belangrijke brugfunctie. Ga ook na hoe de wisselende betrokkenheid van leden van de Adviescommissies verbeterd kan worden. Het Opdrachtgeversoverleg en de Adviescommissies hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om deze aanbeveling op te pakken.
3. **Ga met LVVN in gesprek over een eventuele verhoging van de rijksbijdrage aan de KB-WOT.** De achterblijvende indexering van de KB-WOT kan er op termijn toe leiden dat er minder (nieuwe) kennis uit relevant onderzoek doorstroomt naar de WOT-VV Beleid. WFSR kan dit extra onder de aandacht brengen in een gesprek met LVVN.

Verbetering doeltreffendheid en doelmatigheid van organisatie en processen in de WOT-VV Beleid

4. **Bespreek of VWS voor sommige projecten contactpersoon kan worden.** Met het oog op communicatie en afstemming valt te overwegen om VWS soms als contactpersoon aan te wijzen bij projecten waar VWS beleidsverantwoordelijk is. LVVN is wel budgetverantwoordelijk voor de WOT-VV Beleid dus hierover dienen goede afspraken gemaakt te worden. Bij deze overweging zijn beide betrokken departementen LVVN en VWS aan zet.
5. **Stroomlijn de overlegstructuren.** Verminder – voor zover dat mogelijk is – de overlap in agenda's en deelnemers tussen het Afstemmings- en Opdrachtgeversoverleg. Zorg voor een consistente terugkoppeling van het Opdrachtgeversoverleg naar de Adviescommissies. Bewaak dat er binnen het OO voldoende ruimte bestaat voor een strategische dialoog over (toekomstige) vraagstukken die de WOT-VV Beleid kunnen raken. De genoemde overlegstructuren kunnen dit oppakken.
6. **Stimuleer het gebruik van het afwegingskader.** Verhoog de bekendheid en het gebruik van het afwegingskader binnen de WOT-VV Beleid zo veel mogelijk om de prioritering van projecten nog meer te stroomlijnen. Hier zijn alle overlegstructuren en WFSR aan zet.
7. **Intensiveer de samenwerking met andere kennisinstellingen.** Vanwege de toenemende kosten van onderzoek kan het bevorderlijk zijn voor de doelmatigheid om te bekijken of er nog meer samenwerking mogelijk is met kennisinstellingen. WFSR kan – voor zover dat nog niet gebeurt – nagaan met

welke kennisinstellingen concreet kan worden samengewerkt op thema's binnen de WOT-VV Beleid.

Verankering van de toekomstbestendigheid van de WOT-VV Beleid

8. **Zorg voor voldoende flexibiliteit.** Het grootste deel van het huidig budget voor de WOT-VV Beleid is gezien de wettelijke basis bestemd voor vaste taken waardoor het opstarten van andere projecten en het oppakken van nieuwe onderwerpen in de programmering lastig is. Het is van belang om ook (financiële) ruimte voor variabele taken in de WOT-VV Beleid te creëren. Hieraan ligt een gedegen analyse van de mate van flexibele ruimte ten grondslag. Deze analyse kan vervolgens eens per half jaar of per jaar uitgevoerd worden (door WFSR) bijvoorbeeld in lijn met de overlegstructuren zoals deze al aanwezig zijn in de programmeringscyclus. Opdrachtgeversoverleg en Adviescommissies kunnen ervoor waken dat in de programmering de noodzakelijke flexibiliteit verweven is.

Behoud onafhankelijkheid met ruimte voor ontwikkeling van de WOT-VV Beleid

9. **Handhaaf het nee, tenzij-principe.** Behoud het bestaande principe dat WFSR in principe alleen voor overheden werkt, en daar alleen van afwijkt als het aantoonbaar in het publiek belang is. Hierbij is het uitgangspunt dat de onafhankelijkheid geborgd blijft en dat mogelijke belangenverstrengeling wordt voorkomen. De geldende onafhankelijkheidseisen moeten bij elke (studie naar en gesprek over een) eventuele uitbreiding van het type opdrachtgevers voor WFSR als uitgangspunt dienen. Ga als LVVN, VWS, NVWA en WFSR in gesprek om in kaart te brengen waar de eventuele verschillen in interpretatie zitten (i.r.t. bijvoorbeeld onafhankelijkheid en belangenverstrengeling).

Bijlage 1. Overzicht interviewrespondenten

Organisatie	Functie
LVVN-PAV	MT-lid PAV Voedselveiligheid en Voorzitter OO
LVVN-PAV	Lid Adviescommissie 1 en Beleidsmedewerker voedselveiligheid
LVVN-PAV	Lid Adviescommissie 3 en Beleidsmedewerker diergeneesmiddelen
LVVN-PAV	Voorzitter Adviescommissie 4 en Team coördinator voedselveiligheid
LVVN-PAV	Lid Adviescommissie 4 en Beleidsmedewerker voedselveiligheid in vleesketen
LVVN-PAV	Lid Adviescommissie 4 en Beleidsmedewerker fyto-sanitair en GGO's
LVVN-SKI	Wvd. Directeur SK&I
LVVN-SKI	MT-lid SK&I, Dossierhouder WOT-VV en Lid OO
LVVN-SKI	Beleidsmedewerker SK&I en Secretaris OO
LVVN-DAD	Lid AC4, beleidsmedewerker veterinaire markttoegang
VWS-VGP	Senior beleidsadviseur voeding, gezondheidsbescherming & preventie (ter vervanging van de directeur VWS-VGP)
VWS-VGP	Senior beleidsadviseur voeding, gezondheidsbescherming & preventie (ook ter vervanging van de directeur VWS-VGP)
VWS-VGP	Lid Adviescommissie 3 en 4 en Beleidsmedewerker Voedselveiligheid
WFSR	Directeur
WFSR	Programmaleider WOT-VV Beleid
WFSR	Programmaleider WOT-VV Handhaving
WFSR	Deelprogrammaleider Contaminanten (DP1)
WFSR	Deelprogrammaleider Dierbehandelingsmiddelen (DP3) en Food (DP4)
WFSR	Deelprogrammaleider Feed & Food (DP4)
WFSR	Teamleider Agrochains

Organisatie	Functie
WFSR	Teamleider Data Science
WFSR	Teamleider Animal Drugs
NVWA	Chief Food Safety Officer en Adviseur OO
NVWA	Contactpersoon projecten over voedselfraude
NVWA	Contactpersoon projecten over o.a. mycotoxinen en plantentoxinen
NVWA	Lid Adviescommissie 1 en 3 en CSI chemische en microbiële voedselveiligheid
NVWA	Lid Adviescommissie 4 en CSI dierlijke bijproducten en voeders
NVWA-BuRO	Lid Adviescommissie 1 en Onderzoeker in programma Integrale Ketenganalyses Voedselproductieketens
NVWA-BuRO	Directeur NVWA-BuRO en Adviseur OO
NVWA-BuRO	Lid Adviescommissie 3 en Risicobeeoordelaar voedsel- en productveiligheid
NVWA-BuRO	Lid Adviescommissie 4 en CSI chemische veiligheid
RIVM	Afdelingshoofd Chemische Voedselveiligheid
Voedingscentrum	Expert Voedselveiligheid
Universiteit Utrecht	Professor of Food Safety and Public Health

Bijlage 2. Verantwoording Onderzoek

Vraag	Toelichting onderzoeksbureau
Wat was de afbakening van het beleid en tijdsperiode waarover het onderzoek ging?	Dit onderzoek betreft de evaluatie van de WOT-VV Beleid. De resultaten van de evaluatie zijn gebruikt voor het terugblikken op de afgelopen Uitvoeringsovereenkomst (2021-2025) en voor het opstellen van de nieuwe vijfjarige Uitvoeringsovereenkomst voor de periode 2026-2030.
Hoe is de objectiviteit van het onderzoek gewaarborgd?	De evaluatie is uitgevoerd door onafhankelijk onderzoeksbureau Dialogic. De begeleidingscommissie had de mogelijkheid om het rapport te corrigeren voor feitelijke onjuistheden, maar heeft geen sturende invloed gehad op de inhoud van de gerapporteerde resultaten en conclusies. Daarnaast hebben zij geen inzicht verkregen in de verslagen van de interviews.
Beschrijf de methode waar gebruik van werd gemaakt? En waarom is voor deze methode gekozen?	Voor dit onderzoek is een contributie-analyse uitgevoerd. Deze aanpak is gekozen omdat het de onderzoeksresultaten beter koppelt aan de beleidstheorie door het gebruik van impactpaden. De dataverzamelmethode die bij dit onderzoek werden gebruikt zijn deskstudie en (groeps)interviews.
Beschrijf waarom het onderzoek passend was bij de fase en context waarin het beleid zich bevindt en sluit aan op de kenmerken van het beleid dat wordt onderzocht (RPE Artikel 3.a)	De WOT-VV Beleid heeft een looptijd van 5 jaar. In het laatste jaar van de looptijd vindt een evaluatie plaats. De resultaten van de evaluatie worden verwerkt in de nieuwe vijfjarige Uitvoeringsovereenkomst inclusief bijlagen. In 2025 moet de WOT-VV Beleid geëvalueerd worden.
Wat zijn de doelen die zijn geëvalueerd?	De doelen zijn weergegeven in de beleidstheorie. De WOT-VV Beleid kent drie doelen: 1. Minder (dier)ziektes; 2. Voorkomen van economische schade bij bedrijven; 3. Goede handelspositie & gelijk speelveld.

	Dit draagt bij aan twee overkoepelende doelstellingen, namelijk het bijdragen aan de voedselveiligheid in Nederland en het vergroten van het duurzaam verdienvermogen.
Hoe zag de beleidstheorie eruit? En was deze al aangeleverd door SK&I?	LNVN heeft bij aanvang van deze evaluatie een eerste versie van een beleidstheorie beschikbaar gesteld. Aan de hand van deze beleidstheorie heeft Dialogic enkele aanscherpingen gemaakt. De beleidstheorie bestaat uit diverse onderdelen: 1. Input: Regelgeving, de Uitvoeringsovereenkomst, het totale subsidiebedrag en de kennis van de onderzoekers. 2. Activiteiten: Variabele en vaste taken. 3. Output: Directe resultaten van de variabele en vaste taken. 4. (Intermediate) Outcomes: Het bredere effect van de outputs. 5. Impact: De doelstellingen van de regeling en de overkoepelende maatschappelijke doelstellingen.
Welke financiële afbakening (rijksbegroting) had het geëvalueerde instrument?	De WOT-VV Beleid is een door LNVN gefinancierde wettelijke onderzoekstaak. De WOT-VV Beleid valt binnen de Tegemoetkoming Onderzoek en Ontwikkeling 2 regeling, er wordt subsidie verleend aan WFSR.